

**İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI VE MUKAYESELİ HUKUK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MİLLETLERARASI TAHKİMDE HIZLANDIRILMIŞ
TAHKİM USULÜ**

ALİ KOÇ

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. ALİ YEŞİLİRMAK

İSTANBUL, 2020

**İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI VE MUKAYESELİ HUKUK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MİLLETLERARASI TAHKİMDE HIZLANDIRILMIŞ
TAHKİM USULÜ**

ALİ KOÇ

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. ALİ YEŞİLİRMAK

İSTANBUL, 2020

TEZ ONAY SAYFASI

Bu tez tarafımızca okunmuş olup kapsam ve nitelik açısından, Uluslararası ve Mukayeseli Hukuk alanında Yüksek Lisans Derecesini alabilmek için yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Tez Jürisi Üyeleri

Unvan – Ad Soyad

Kanaati

İmza

Prof. Dr. Ali Yeşilırmak

_____

_____

Prof. Dr. İbrahim Özbay

_____

_____

Doç. Dr. Ömer Çınar

_____

_____

Bu tezin İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından konulan tüm standartlara uygun şekilde yazıldığı teyit edilmiştir.

Teslim Tarihi

Mühür/İmza

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI

Bu çalışmada yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, söz konusu kurallar ve ilkelerin zorunlu kıldığı çerçevede, çalışmada özgün olmayan tüm bilgi ve belgelere, alıntılama standartlarına uygun olarak referans verilmiş olduğunu beyan ederim.

Adı Soyadı: Ali Koç

İmza

X X X X

ÖZ

MİLLETLERARASI TAHKİMDE HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM USULÜ

Yazar: Koç, Ali

Uluslararası ve Mukayeseli Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali Yeşilirmak

Ağustos 2020, 81 sayfa

Milletlerarası ticarete taraflar arasında çıkan uyuşmazlıkların çözümü devlet yargısından ziyade yine genellikle milletlerarası tahkim kurumlarının kuralları vasıtasıyla çözülmektedir. Fakat ekonomik ve ticari gelişmeler uyuşmazlıkların normal tahkime kıyasla yargılama süresinin daha kısa sürdüğü ve daha az masraflı olan bir yöntem olarak hızlandırılmış tahkim usulü kuralları uyuşmazlık çözümünde uygulanmaya başlamıştır. Milletlerarası tahkim kurumları kuralları içinde yahut ayrı olarak düzenlenen seri tahkim kuralları tahkim yargılamasının usul işlemlerini kısaltıp nihai hakem kararının verilmesi için gereken süreyi sınırlandırarak yargılamanın toplam süresini azaltıp tahkim masraflarından da tasarruf edilmesini sağlamaktadır. Milletlerarası tahkim kurumları hızlandırılmış tahkim usulü kurallarını oluştururken kendilerine özgü düzenlemeler yapabilmektedirler. Bu çalışmada, genel hızlandırılmış tahkim usulü kuralları ışığında hızlandırılmış tahkim usulü ayrıntılarıyla işlenmiştir. Milletlerarası tahkim kurumlarının hızlandırılmış tahkim usulüne ilişkin düzenlemeleri mukayese edilmek suretiyle incelenmiştir. Ticari uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulduğu ve sık tercih edilen ICC (Milletlerarası Ticaret Odası) Tahkim Merkezi, WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Organizasyonu Tahkim Merkezi), İsviçre Odaları Tahkim Kurumu (Swiss Chambers' Arbitration Institution), SCC (Stockholm Ticaret Odası Tahkim Merkezi) , ISTAC (İstanbul Tahkim Merkezi) ve İTOTAM (İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi) gibi milletlerarası tahkim kurumlarının düzenlemiş olduğu hızlandırılmış tahkim kuralları karşılaştırmalı olarak ele alınıp bu yolla hızlandırılmış tahkim usulü açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Milletlerarası Tahkim, Hızlandırılmış Tahkim Usulü, Küçük Hukuk Uyuşmazlıkları, ICC, İsviçre Odaları Tahkim Kurumu, İTOTAM, ISTAC, SCC.

ABSTRACT

EXPEDITED ARBITRATION PROCEDURE IN INTERNATIONAL ARBITRATION

Student Name: Koç, Ali

International and Comparative Law Master Program

Thesis Supervisor: Prof. Ali Yeşilırmak

August 2020, 81 pages

The resolution of disputes arising between the parties in international trade is resolved through international arbitration centers, rather than state jurisdiction. However, economic and commercial developments have started to be applied in the dispute resolution procedure, as a method where disputes have a shorter trial and less cost compared to normal arbitration. Expedited arbitration rules, which are regulated within the rules of international arbitration centers or separately, shorten the procedural proceedings of the arbitral proceedings and limit the time required for the final arbitral decision, thereby reducing the total duration of the proceedings and thereby saving arbitration costs. International arbitration centers can make their own regulations while establishing the rules of expedited procedure. In this study, accelerated arbitration procedure details are processed in the light of general expedited proceedings rules. The regulations of the international arbitration centers regarding the accelerated arbitration procedure have been examined by comparison. Expedited rules of ICC (International Chamber of Commerce) Arbitration Center, WIPO (World Intellectual Property Organization Arbitration Center), Swiss Chambers' Arbitration Institution, SCC (Stockholm Chamber of Commerce Arbitration Center), ISTAC (Istanbul Arbitration Center), and İTOTAM (Istanbul Chamber of Commerce Arbitration and Mediation Center) are examined and explained in this study. Therefore, in this thesis, accelerated arbitration procedure was tried to be explained.

Keywords: International Arbitration, Expedited Arbitration, Small Legal Disputes, ICC, Swiss Chambers' Arbitration Institution, İTOTAM, ISTAC, SCC.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası ve Mukayeseli Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde, Prof. Dr. Ali Yeşilirmak danışmanlığında hazırlanmıştır.

Tez konusunun belirlenmesinde Prof. Dr. Ali Yeşilirmak hocam ile yapmış olduğumuz istişareler etkili olmuştur. Tez yazım sürecinde ihtiyaç duyduğum akademik danışmanlığı tüm titizliğiyle aktaran değerli hocam Prof. Dr. Ali Yeşilirmak'a akademik gelişimimdeki bu önemli süreçte vermiş olduğu destekten dolayı müteşekkirim.

Bu çalışmanın tamamlanması özelinde akademik yardımlarını eksik etmeyen ve hayat tecrübesi bakımından hukuk alanında genel olarak sayısız desteğini gördüğüm değerli hocam Doç. Dr. Ömer Çınar'a tüm bu desteklerinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmamın son halini almasında önemli katkıları olan, asistanlığını yaptığım Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı değerli hocam Prof. Dr. İbrahim Özbay'a verdiği katkılar için teşekkür ederim.

Tüm bu süreç boyunca tezimin tamamlanmasında en büyük katkılardan biri olarak gördüğüm sonsuz fedakârlıkları ve bana vermiş oldukları destek için aileme minnettarım.

Ali KOÇ
ANKARA, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	x
BÖLÜM I GİRİŞ	1
1.1. Terminoloji.....	1
1.2. Giriş	1
BÖLÜM II MİLLETLERARASI TAHKİMDE HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM	
USULÜ	6
2.1. Giriş	6
2.2. Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasının Uygulama Alanı.....	7
2.2.1. Giriş.....	7
2.2.2. Taraflarca Kararlaştırılması Halinde Uygulanma İlkesi	12
2.2.3. Taraflarca Çıkarılmamışsa Kendiliğinden Uygulanma İlkesi	13
2.3. Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasında Hakemin Atanması.....	15
2.3.1. Giriş.....	15
2.3.2. Hakem Kimdir? Hızlandırılmış Yargılamada Yargılamayı Yapan Kimse Hakem midir?	16
2.3.3. Hakem Nasıl Atanır?.....	18
2.4. Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasında Yargılama Usulü	24
2.4.1. Dilekçe ve Dilekçelerin Teatisi.....	27
2.4.1.1. Giriş	27
2.4.1.2. Dilekçelerde Bulunması Gerekli Unsurlar	30
2.4.2. Deliller ve Delillerin Değerlendirilmesi.....	33
2.4.2.1. Giriş	33

2.4.2.2. Delil Kavramı	34
2.4.2.3. Delillerin İleri Sürülmesi	36
2.4.2.4. Delillerin Değerlendirilmesi.....	38
2.4.3. Hukuki Dinlenme Hakkı ve Sonradan Ortaya Çıkan Delillerin İleri Sürülmesi.....	39
2.4.4. Duruşma Yapılması / Dosya Üzerinden Değerlendirme Yapılması	40
2.4.5. Yargılama Süresi.....	42
2.4.6. Yargılama Giderleri	49
2.5. Kararın Verilmesi	53
2.5.1. Giriş.....	53
2.5.2. Hakem Kararı Kavramı ve Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasında Verilen Kararın Niteliği.....	54
2.5.3. Hakem Kararında Bulunması Gereken Unsurlar	59
2.5.4. Hakem Kararında Hataların Düzeltilmesi, Tamamlanması veya Yorumlanması	60
2.5.5. Hakem Kararının İcra Edilebilirliği	62
2.6. Hızlandırılmış Tahkim Usulü ile HMK'da Mahkemeler için Yer Alan Basit Yargılama Usulünün Karşılaştırılması	65
BÖLÜM III SONUÇ.....	69
REFERANSLAR	71
ÖZGEÇMİŞ	811

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
AAA	: Amerikan Tahkim Derneği
Bkz.	: Bakınız
CHF	: İsviçre Frangı
DIS	: Alman Tahkim Enstitüsü
HKIAC	: Hong Kong Milletlerarası Tahkim Merkezi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
ICC	: Milletlerarası Ticaret Odası
ICDR	: Milletlerarası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi
İSTAC	: İstanbul Tahkim Merkezi
İTOTAM	: İstanbul Ticaret Odası Tahkim Merkezi
LMAA	: Londra Deniz Hakemleri Derneği
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
s.	: sayfa
SCC	: Stockholm Ticaret Odası
SIAC	: Milletlerarası Singapur Tahkim Merkezi
SREP	: Alman Tahkim Enstitüsü Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları
WIPO	: Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Terminoloji

Tahkim alanındaki gelişmeler neticesinde yargılamanın daha hızlı ve daha az masraflı biçimde çözüme kavuşturulması için milletlerarası tahkim kurumları birtakım kurallar düzenlemiştir. Bu kurallar yargılamanın usulüne ilişkin olup zamandan ve masraftan tasarruf sağlanmasını amaçlamaktadır. Milletlerarası tahkim kurumları kurallarında düzenlenen bu kurum hızlandırılmış tahkim usulüdür. Bu kurum, uygulama ve doktrinde “seri tahkim usulü” veya “küçük hukuk uyuşmazlıklarına ilişkin tahkim usulü” olarak ta anılmaktadır. Ancak ilki bir çeviri hatasından kaynaklandığı ve mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu zamanında var olan ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile terkedilen bir kurumu çağrıştırdığı; ikincisi ise kurumun kullanımını dar olarak yorumladığı için tarafımızdan tercih edilmemiştir. Hem kurumun yabancı kaynağına doğru referans olması hem de kapsayıcı kullanımı ifade etmesi bakımından “hızlandırılmış tahkim usulü” kavramını kullanacağız.

1.2. Giriş

Tahkim, uyuşmazlıkların çözüm yöntemlerinden bir tanesi olup yargısal bir yoldur¹. Tahkim, uyuşmazlıkların çözümünde devlet yargısından farklı olarak; tarafların anlaşmalarına göre, ya kurumsal olmayan yani arızı (ad hoc) ya da kurumsal tahkimde seçilen hakem yahut hakem kurulu tarafından yürütülen, yargılama süresi bakımından

---

¹ Nomer, Ergin, Devletler Hususi Hukuku, İstanbul, 2015. s. 534; Erdem, H. Ercüment, Milletlerarası Ticaret Hukuku, İstanbul, 2017. s. 557; Özbay, İbrahim, Korucu. Yavuz, HMK Çerçevesinde Tahkim. 2016. s. 6; Şanlı Cemal, Esen, Emre, Ataman-Fıganmeşe, İnci, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul, 2016. s. 590; Özturanlı, Beyza, Devletlerarası Tahkim, Ankara, 2016, s. 87.

devlet yargılamasına kıyasla daha kısa sürede neticelenen ve görece daha ucuz olan bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir².

Gerek mahkemelerdeki yargılamada gerekse de tahkimde, yargılama hukuki dinlenilme hakkı ve adil yargılanma hakkı ilkelerinden dolayı yargılama süresi bir

---

² Yeşilırmak, Ali. Türkiye’de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi için Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim; Sorunlar ve Çözüm Önerileri, İstanbul, 2011. s. 75; Akıncı, Ziya. Milletlerarası Tahkim Sözleşmesi. İstanbul, 2016. s. 93; Akıncı, Ziya. Arbitration Law of Türkiye: Practice and Procedure. İstanbul, 2011. s. 4; Akıncı, Ziya. "Neden İstanbul Tahkim Merkezi? Why Center for Arbitration in İstanbul?" Journal of Yaşar University 8.Özel (2013): s. 93; Aydemir, Fatih. Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi. İstanbul, 2017. s. 85; Ekşi, Nuray. "Yargıtay Kararları Işığında İcc Hakem Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi". Ankara Barosu Dergisi (2009): s. 55; Kalpsüz, Turgut. *Türkiye’de Milletlerarası Tahkim*. Ankara, 2010. s. 108; Nomer, Ergin, Ekşi Nuray, Öztekin Gelgel Günseli, Milletlerarası Tahkim Hukuku, İstanbul, 2013. s. 85; Yeşilırmak, Ali, ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması, İstanbul 2018. s. 153; Balkar Bozkurt, Süheyla, Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemlerin Bağımsızlık Yükümlülüğü, İstanbul, 2016. s. 68; Dayınlarlı, Kemal, Uncitral Kurallarına Göre Uzlaşma ve Tahkim, Gözden Geçirilmiş, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 3.bs. Ankara, 2012 s. 48; Ekşi, Nuray, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Tahkim, İstanbul, 2013, s. 177; Ertabak, Ünal, Tahkim Sözleşmesi ile İlgili İhtilaflar, İstanbul, 2009, s. 109; Ekşi, Nuray, 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu’na İlişkin Yargıtay Kararları, İstanbul, 2009, s. 74; Başaran, Halil Rahman, Uluslararası Tahkim, İstanbul, 2014, s. 20; Benjamin G. Davis/ Odette Lagacé/ Volkovitsch, Michael, 'When Doctrines Meet - Fast –Track Arbitration and the ICC Experience', Journal of International Arbitration, (© KluwerLaw International; KluwerLaw International 1993, Volume 10 Issue 4): s. 70; Born, Gary B. "Chapter 15: Procedures in International Arbitration." In International Commercial Arbitration (2. Bası), (Kluwer Law International 2014) s. 2123; Christophe Seraglini and Patrick Baeten, 'Chapter 2: Expedited Rules and the Possibility of Immediate Measuresonce a Tribunal is Constituted', in LaurentLévyand Michael Polkinghorne (editörler), Expedited Procedures in International Arbitration, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, Volume 16 (© KluwerLaw International; International Chamber of Commerce (ICC) 2017): s. 37-38; Heike Wollgastand Ignacio de Castro, 'WIPO Arbitration and Mediation Center: New 2014 WIPO Rules; WIPO FRAND Arbitration', ASA Bulletin, (© Association Suisse de l'Arbitrage; Kluwer Law International 2014, Volume 32 Issue 2): s. 288; Hosking, James Milton / Walters, Gretta, 'Chapter 3: The ICDR International Arbitration Rules', in International Arbitration in the United States, (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 2017): s. 67; Klaus Peter Berger, 'The Need for Speed in International Arbitration', Journal of International Arbitration, (© KluwerLaw International; Kluwer Law International 2008, Volume 25 Issue 5): s. 599-600; Mark Friedman, 'Expedited Procedure (BCDR Rules 2017, Art. 6)', in Nassib Ziadé (ed), BCDR International Arbitration Review, (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 2017, Volume 4 Issue 2): s. 267-268; Scherer, Matthias 'Acceleration of Arbitration Proceedings – The Swiss Way: The Expedited Procedureunder the Swiss Rules of International Arbitration', in Schieds VZ German Arbitration Journal, (© Kluwer Law International; Verlag C.H. BeckoHG 2005, Volume 3 Issue 5): s. 233-234-235; Philipp Groz, 'Chapter 16, Part II: Commentary on the WIPO Arbitration and WIPO Expedited Arbitration Rules, WIPO Arbitration Rules, Article 55 / WIPO Expedited Arbitration Rules, Article 49 [Hearings]', in Manuel Arroyo (editör), Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide (Second Edition), 2nd edition (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 2018): s. 1971; Pierre-Yves Tschanz, 'The Chamber of Commerce and Industry of Geneva's Arbitration Rules and their Expedited Procedure', Journal of International Arbitration, (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 1993, Volume 10 Issue 4): s. 53-54; Banifatemi, Yas, 'Chapter 1: Expedited Proceedings in International Arbitration', in Laurent Lévyand Michael Polkinghorne (editörler), Expedited Procedures in International Arbitration, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, Volume 16 (© Kluwer Law International; International Chamber of Commerce (ICC) 2017): s. 9-12-13.

zaman dilimine yayılmaktadır³. Milli tahkimde ortalama bir yılın altında olan yargılama süresi milletlerarası tahkimde bir ila iki yıl arasında sürmektedir⁴. Uyuşmazlığın karmaşıklığına göre bu süreler uzayabilmektedir. Ancak, özellikle uyuşmazlık konusu miktarın belirli meblağın altında kalması halinde hızlı ve ucuz bir yargılama mekanizmasına ihtiyaç hâsıl olmuştur. Bu ihtiyaca binaen milletlerarası tahkimde, yargılama süresini kısaltan ve aynı zamanda yargılama masraflarından tasarruf sağlanması için hızlandırılmış yani genellikle Türkçe ifadesi ile hızlandırılmış tahkim usulü kuralları veya küçük hukuk uyuşmazlıkları yahut doktrinde yaygın olarak kullanılan seri yargılama usulü⁵ pek çok milletlerarası tahkim kurumunda genel kuralların içine dâhil edilmiştir⁶.

2015 yılında Queen Mary Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya⁷ göre, ankete katılanların %92'si, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının belirli bir meblağın altında kalan uyuşmazlıklarda zorunlu veya isteğe bağlı bir özellik olarak tahkim yargılaması kurallarına dâhil edilmesine olumlu görüş vermişlerdir⁸.

Tahkim yargılamasının esnekliği, zaman ve masraf bakımından tasarruflu bir yöntem olması tercih edilmesini sağlasa da bazı uyuşmazlıklarda kaçınılmaz olarak yargılama süresi uzayabilmekte ve buna bağlı olarak masraflar artabilmektedir⁹. Gelişen küresel ekonomik şartlar, hızın ticari hayatta vazgeçilmez bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda milletlerarası tahkim kurumları da çalışmalara başlamış olup birtakım çözüm önerileri sunmuşlardır. Günümüzde milletlerarası tahkim yargılamasında revaçta olan hızlandırılmış tahkim usulü pek çok milletlerarası tahkim kurumu kurallarında düzenlenmiş haldedir. Böylece, hem ticari hayatın

---

³ Bacanlı, Mehmet Rifat. "Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (ISTAC) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi." s. 77.

⁴ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 153.

⁵ Seri yargılama usulü, usul hukukumuzda şu an yürürlükten kalkan bir kurumu ifade ettiği için aslında "expedited arbitration rules" karşılığı bu terimin kullanılması doğru ve uygun olmamaktadır. Doğru ifade hızlandırılmış tahkim usulü kurallarıdır.

⁶ Moses, Margaret L. "The Arbitral Proceedings" in. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*, Cambridge: Cambridge University Press, 2012, s. 172.

⁷ White&Case'in yardımı ile School of International Arbitration of Queen Mary University of London tarafından yapılan araştırma, aktaran Ali Yeşilirmak, *ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması*.

⁸ Alves, Rute, "Fast-Track Arbitration: Back to Basics?", in Carlos González-Bueno (editör), 40 under 40 International Arbitration (2018), (© Carlos González-Bueno Catalán de Ocón; Dykinson, S.L. 2018), s. 5.

⁹ Chan Leng Sun/ Tan Weiyi, "Making Arbitration Effective: Expedited Procedures, Emergency Arbitrators and Interim Relief," *Contemporary Asia Arbitration Journal* Cilt 6, Sayı, 2, (Kasım 2013), s. 349.

gerekliliği haline gelen zamanın etkili kullanılması sağlanmış olacak hem de bazı durumlarda uyuşmazlık konusu miktarı dahi geçebilecek yargılama masraflarında tasarrufa gidilmiş olacaktır.

Milletlerarası tahkim yargılamasının karakteristik özelliklerinden olan hızlı ve görece ucuz olması uyuşmazlığın karmaşıklığına bağlı olarak zaman zaman devre dışı kalabilmektedir. Tahkim yargılamasını hızlandıracak yeni kurallar ve bu kuralların uygulanması sonucunda milletlerarası tahkim, kullanıcılarına daha etkili sonuçlar sunabilecek ve ticari hayatın gerekliliklerine daha verimli cevaplar verebilecektir.

Tahkim yargılamasında zamandan ve masraftan tasarruf edebilme imkânı sağlayan mekanizma hızlandırılmış tahkim usulü kurallarıdır¹⁰. Uyuşmazlık konusu miktarın düşük olduğu yargılamalarda kullanıldığı için bu mekanizmaya küçük alacaklara ilişkin tahkim usulü de denmektedir. Ayrıca hızlandırılmış tahkim ifadesi de kullanılmaktadır.¹¹ Hızlandırılmış tahkim usulü tabiri hızlandırılmış tahkim usulü tabirinin yerine kullanılması daha doğru olacak bir kavramdır. Çünkü hızlandırılmış tahkim usulü Türk hukukunda yürürlükten kaldırılmış olan bir müessese için kullanılan bir kavramdı. Dolayısıyla tahkimde zaman ve maliyet tasarrufuna imkân veren bu usule hızlandırılmış tahkim usulü demek daha doğru bir ifade olacaktır. Hızlandırılmış tahkim usulünün bir başka ifade şekli ise İTOTAM Kurallarında da anılan küçük hukuk uyuşmazlıklarına uygulanacak tahkim kurallarıdır.

Küçük alacaklara ilişkin tahkim usulü olarak da bilinen hızlandırılmış tahkim usulü kuralları uyuşmazlık konusu miktar 500.000 Türk Lirası veya 1.000.000 Türk Lirası olduğu durumlarda (İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) Kuralları burada uyuşmazlık konusu meblağın 300.000 Türk Lirasını geçmemesini aramış)¹² işlerlik kazanabilir. Söz konusu meblağ, milletlerarası tahkim kurumlarının kendi kurallarında özgün olarak belirlenmektedir.

---

¹⁰ Broichmann, Alice, “Dispute in the Fast Lane: Fast-Track Arbitration in Merger and Acquisition Disputes” in International Arbitration Law Review, 2018, s. 144.

¹¹ Banifatemi, Expedited Proceedings, s. 9.

¹² İstanbul Tahkim Merkezi Seri Tahkim Kuralları Madde 1/1.

ICC'nin 2018'de yayınlamış olduğu Uyuşmazlık Çözümü Bülteni'nde yer alan istatistiğe göre, ticari uyuşmazlıkların %36'sıda uyuşmazlık konusu meblağ 5.000.000 Amerikan Dolarının altındadır. Uyuşmazlıkların %23'ünde ise meblağ 1.000.000 Amerikan Dolarının altındadır.¹³Ayrıca, ticari hayatta hızın öneminden dolayı rutin yargılama yerine hızlandırılmış tahkim usulü kurallarını tercih edecek taraflar da olacaktır.

Tahkimde hızlandırılmış tahkim usulü ülkemizde kullanılmaya başlaması çok yeni bir tarihe dayanmaktadır ve bu sebeple ayrıntılı olarak incelenmiş bir kurum değildir. Bu tezin amacı, milletlerarası ve milli tahkimde hızlandırılmış tahkim usulünü ayrıntısı ile incelemek ve milli tahkim açısından kullanımını değerlendirmektir.

---

¹³ Bkz. 2017 ICC Dispute Resolution Statistics, ICC Dispute Resolution Bulletin, Issue 2, 2018, s. 61.

BÖLÜM II

MİLLETLERARASI TAHKİMDE HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM USULÜ

2.1. Giriş

Tahkim yargılamasının ortaya çıkışının temel amaçlarından birisi de hızlı ve görece az masraflı olması dolayısıyla uyuşmazlık çözümünde kullanıcılarına verimlilikle birlikte maliyet bakımından da tasarruf sağlamasıdır. Tahkim, başlangıçta esnekliği ve ilgili taraflar nezdinde zamandan ve görece masraftan tasarruf etme potansiyeli olması sebebiyle kullanıcılara cazip gelen bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak kabul edilmiştir¹⁴. Fakat yargılamanın adil olması ve bu yargılama sonunda verilen kararın da tarafları tatmin etmesini sağlamaya çalışmak tahkim yargılamasının süresini uzatabilmektedir¹⁵.

Milletlerarası tahkimde hızlandırılmış tahkim usulü kuralları, tahkim yargılamasının daha hızlı ve daha az masraflı bir şekilde neticelenmesini sağlamak için geliştirilmiştir. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının işlerlik kazandığı uyuşmazlıkların ortak özelliği, uyuşmazlık miktarının belirli üst sınırın altında kalıyor olmasıdır. Bu tip uyuşmazlıkların tahkim yargılamasına tabi tutulması tahkim yargılamasını kullanan kullanıcılar açısından hem zaman hem de masraf bakımından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir¹⁶.

Tahkim yargılama yolunun kullanıcılarını incelediğimiz zaman büyük çoğunluğun tacir ve yatırımcıların olduğunu tespit edebilmekteyiz. Bu sebeple tahkim, ticari hayatta uyuşmazlıkların hızlı ve etkili bir şekilde sonuca ulaşması ticari ilişkilerin

---

¹⁴ Ertürk, Begüm, Hande. "Milletlerarası Tahkimde Yeni Gelişmeler: Tahkim Yargılaması Süreci ve Masraflarının Azaltılması". Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 19 (2013): s. 1609.

¹⁵ Sun/ Weiyi, Making Arbitration Effective, s. 350.

¹⁶ Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 153.

akşamadan devam etmesine yardımcı olacaktır. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanması, yargılamada hızın yanında aynı zamanda masraflar bakımından da bir tasarruf sağlayacağından dolayı bu usulün kullanıcıların lehine olacağı düşünülmektedir.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı bir tahkim yargılamasında zaman ve masraftan tasarrufun sağlanmasının temel sebeplerinden birisi yargılama süresinin kısa olmasıdır.

Farklı milletlerarası tahkim kurumları kurallarına göre bu sürenin çeşitlilik göstereceğini ifade etmekle birlikte; hızlandırılmış tahkim usulünde, tahkim kurumuna başvurudan hakem kararının verilmesine kadar geçen yargılama süresi genel olarak toplam bir ila altı ay arasındadır¹⁷. Bu süre zarfında gerçekleştirilen yargılama genellikle tek hakem tarafından yapılmaktadır. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının önemli özelliklerinden birisi olan tek hakemli yargılama özelliği bu sayede üç hakemli bir kurul yargılamasına kıyasla hakem ücreti bakımından masraftan tasarruf da sağlamaktadır.

Tahkim yargılamasında hakem ücretleri dolayısıyla artan masraflar hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına tâbi bir uyuşmazlıkta yargılamayı kural olarak tek hakem yapacağı için söz konusu masraf daha az olacaktır. Ayrıca, yargılama sürecinde tarafların dilekçe teatisi ve delillerin sunulması da tahkim yargılamasından farklı olarak sınırlandırıcı kurallara tâbidir.

2.2. Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasının Uygulama Alanı

2.2.1. Giriş

Tahkimde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanabilmesi için öncelikli olarak bu kuralların uyuşmazlık çözümünde tercih edilmesi gerekir. Tahkim yargılamasında seçilecek olan kurallar yargılamanın seyrini etkiler. Bu kurallar hakemlerin yargılama esnasında nasıl bir yargılama yapacaklarını belirler.¹⁸ Dolayısıyla, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı bir uyuşmazlık

---

¹⁷ Friedman, Expedited Procedure (BCDR Rules 2017), s. 7.

¹⁸ Erdem, H. Ercüment, Milletlerarası Ticaret Hukuku, İstanbul, 2017, s. 557.

çözümünde uyuşmazlık miktarının üst sınırı, dilekçe teatisi, delillerin sunulması gibi usul işlemlerinin normal tahkim yargılamasından farklı olacağı yargılamaya başlanmadan önce belirlenmiş olacaktır.

Milletlerarası tahkimde küçük hukuk uyuşmazlıklarının çözümünde kullanılan kuralların uygulanabilmesi için kural olarak öncelikle uyuşmazlık miktarının, milletlerarası tahkim kurumlarının kurallarında ve çeşitli kanunlarda belirlenmiş olan üst sınırın altında olması gerekir. İSTAC Seri Tahkim Kuralları madde 1 fıkra 1’de şu şekilde hüküm altına alınmıştır¹⁹:

“Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, taleplerin ve varsa karşı davadaki taleplerin tahkim davasının açıldığı tarihteki toplam tutarının 300.000-TL’yi geçmediği uyuşmazlıklarda İstanbul Tahkim Merkezi Seri Tahkim Kuralları (Seri Tahkim Kuralları) uygulanır. Taraflar, bu meblağın üzerindeki uyuşmazlıklarda da Seri Tahkim Kuralları’nın uygulanmasını kararlaştırabilirler.”

Hükmün açık ifadesine göre uyuşmazlık miktarı 300.000 Türk Lirasının altında kalan uyuşmazlıklarda hızlandırılmış tahkim usulü kuralları aksi kararlaştırılmadığı takdirde uygulanabilecektir. Ancak bu meblağın üstündekilerde de taraflar hızlandırılmış tahkim kurallarının kullanılmasını kararlaştırabilmekteledir.

ICC²⁰ tahkimi Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarına göre 2.000.000 Amerikan Dolarını aşmayan uyuşmazlıklarda bu kurallar uygulanabilmektedir²¹. ICC tahkiminde uygulanacak olan hızlandırılmış tahkim usulü kuralları 1 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten önce akdedilmiş olan tahkim sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklara hızlandırılmış tahkim usulü kuralları uygulanmaz²².

Milletlerarası tahkimde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanabilmesi için bazı milletlerarası tahkim kurumları kurallarında belirlenmiş uyuşmazlık miktarı üst

¹⁹ İstanbul Tahkim Merkezi Seri Tahkim Kuralları madde 1.

²⁰ International Chamber of Commerce (Milletlerarası Tahkim Odası)

²¹ Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 224.

²² Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 155.

sınırlarına örnek olarak; AAA (Amerikan Tahkim Derneği (*American Arbitration Association*)) ICDR (Milletlerarası Uyuşmazlık Çözüm Merkezi) kurallarına göre uyuşmazlık miktarı 250.000 Amerikan Dolarını aşmaması gerekir²³. Bu sınır SIAC (Milletlerarası Singapur Tahkim Merkezi (*Singapur International Arbitration Center*)) kurallarında 6.000.000 Singapur Doları uyuşmazlık miktarının aşmaması gereken üst sınır olarak belirlenmiştir²⁴.

MTK (Milletlerarası Tahkim Kanunu) ve HMK (Hukuk Muhakemeleri Kanunu) yapılış yılları itibarı ile hızlandırılmış tahkim kurallarına ilişkin düzenlemeler içermemektedir. Bu yargılama kuralları özellikle 2015 ten sonra daha çok kullanılmaya ve ilgi çekmeye başladı. Hâlbuki kanunlarımız sırasıyla 2001 ve 2011 yıllarında yapılmıştır. Ancak iki ana tahkim kurumumuzun hızlandırılmış tahkim kuralları mevcuttur²⁵. ISTAC, bu kuralları hızlandırılmış tahkim kuralları olarak nitelendirilmiştir. ITOTAM ise hızlandırılmış tahkim kurallarını küçük hukuk uyuşmazlıkları kuralları olarak nitelendirmiştir.

Uyuşmazlığın taraflarının sözleşmelerinde tahkim şartı olarak ISTAC'ı seçmeleri halinde, aralarında çıkan uyuşmazlığın çözümü ISTAC Kuralları çerçevesinde karara bağlanır. Her milletlerarası tahkim kurumu kurallarında ayrı ayrı olarak düzenlenen uygulama alanı başlığı ISTAC Kurallarında da kendine has biçimde düzenlenmiştir. Buna göre İstanbul Tahkim Merkezi Seri Tahkim Kuralları madde 1 hükmü şu şekilde düzenlenmiştir²⁶:

“1. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, taleplerin ve varsa karşı davadaki taleplerin tahkim davasının açıldığı tarihteki toplam tutarının 300.000 TL'yi geçmediği uyuşmazlıklarda İstanbul Tahkim Merkezi Seri Tahkim Kuralları (Seri Tahkim Kuralları) uygulanır. Taraflar, bu meblağın üzerindeki uyuşmazlıklarda da Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanmasını kararlaştırabilirler.

²³ Friedman, Expedited Procedure (BCDR Rules 2017), s. 6.

²⁴ SIAC Kuralları madde 5/1.

²⁵ Akıncı, Ziya. "Neden İstanbul Tahkim Merkezi? Why Center for Arbitration in İstanbul?" s. 84.

²⁶ https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/istac_tahkim_kurallari_v3_TR.pdf. Erişim tarihi: 20.09.2020.

2. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, tahkim yargılamasının devamı sırasında taleplerin ve varsa karşı davadaki taleplerin toplam tutarının 300.000 TL'yi geçtiği hallerde de Seri Tahkim Kuralları uygulanmaya devam eder.

3. Divan, taraflardan birinin talebi üzerine, hâlin icabına göre taleplerin toplam tutarının 300.000 TL'yi geçmediği uyuşmazlıklarda, Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanmamasına karar verebilir.”

Milletlerarası tahkim kurumları kurallarındaki düzenlemelerdeki genel fikir ISTAC Seri Tahkim Kurallarında da görülebilmektedir. İrade serbestisini ön planda tutan Kurum, 300.000 Türk Lirasını geçmeyen uyuşmazlıklarda hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanabileceğini ifade etmekle birlikte hem belirlenen miktarı aşan uyuşmazlıklarda tarafların anlaşmasına bağlı olarak hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulanabileceğini hüküm altına almış olup hem de uyuşmazlık konusu miktarın 300.000 Türk Lirasının altında kaldığı hallerde de taraflara hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanmamasına karar verebilme serbestisini tanımıştır.

İTOTAM (İstanbul Ticaret Odası Tahkim Merkezi) Küçük Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Tahkim Kuralları madde 1 hükmü ise şöyle kaleme alınmıştır²⁷:

“1. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça miktar veya değeri 200.000 TL'yi aşmayan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözüme kavuşturulmasında bu kurallar uygulanır. Faiz ve giderler miktar ve değer hesaplanmasında dikkate alınmaz.”

İsviçre Odaları Tahkim Kurumu²⁸ Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarına göre söz konusu kuralların uygulama alanına ilişkin düzenleme şöyledir²⁹:

“...Mahkeme, ilgili her türlü durumu dikkate alarak aksine karar vermedikçe, davanın ve karşı davanın (veya herhangi bir takas ve mahsup def'inin) toplamının 1.000.000 CHF'yi (bir milyon İsviçre Frangı) aşmadığı tüm hallerde uygulanacaktır.”

²⁷ <https://www.itotam.com/Dosyalar/2018/ITOTAM%20Tahkim%20Kurallari-%202017.pdf>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

²⁸ Swiss Chambers' Arbitration Institution

²⁹

https://www.swissarbitration.org/files/50/Swiss%20Rules%202019/Swiss%20Rules%20of%20International%20Arbitration%202012_2019%20English-Turkish%20revis....pdf. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

ISTAC ve ICC'de olduğu gibi İsviçre Odaları Tahkim Kurumu'nda da uyuşmazlık miktarının üst sınırı belirlenmiştir.

WIPO³⁰ Tahkiminde ise Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları tarafların anlaşmalarına bağlı olarak uygulama alanı bulmaktadır³¹. Taraflar aralarında akdetmiş oldukları sözleşmeye tahkim şartı olarak aralarında çıkabilecek olası uyuşmazlıkların çözümü için WIPO Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarının uygulanmasını kararlaştırabilirler. WIPO'da önemli olan, tarafların aralarındaki sözleşmede tahkim kurumunun WIPO, uygulanacak kuralların da hızlandırılmış tahkim usulü kuralları olarak seçilmiş olmasıdır. WIPO Kurallarında hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulanabilmesi için ICC, ISTAC, İTOTAM ve benzeri kurumların kurallarında olduğu gibi uyuşmazlık miktarının belirli bir üst sınırın altında olması aranmamıştır. Kanaatimizce, WIPO Kurallarının böyle bir yaklaşım izlemiş olması tahkimin temel ilkelerinden birisi olan irade serbestisi bakımından olumlu bir yaklaşımdır. Taraflar iradelerine göre, uyuşmazlık konusu miktar ile bağımsız söz olarak çözüm yöntemi için WIPO Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarının kullanılmasını kararlaştırabilmektedir.

Bazı durumlarda Seraglini ve Baeten'in da ifade ettiği gibi, yalnızca uyuşmazlık konusu miktarın düşük olması milletlerarası tahkim yargılamasında hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanması sonucunu doğurmaz. Aslına bakıldığında zaman sadece uyuşmazlığın miktarına bakılmak suretiyle o uyuşmazlığın basit veya karmaşık olduğunun tespiti mümkün olmayabilir. Uyuşmazlık çözümü esnasında herhangi bir iddia tüm delillerin incelenmesi, tanıkların dinlenmesi, yasal mevzuatın taranması ve olguların detaylı bir biçimde incelenip değerlendirilmesini gerektirebilir³².

Böyle bir durumda her ne kadar uyuşmazlık konusu miktar milletlerarası tahkim kurumlarının kurallarında belirlenen üst sınırların altında olsa bile hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanması böylesi bir uyuşmazlığın çözümü neticesinde çıkacak olan kararın ne güvenilirlik açısından ne de taraflar nezdinde tatmin açısından

---

³⁰ World Intellectual Property Organization

³¹ Bozkurt Yüksel, Armağan, Ebru, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Tahkim Sistemi, Ankara, 2010, s. 22.

³² Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 37-38.

bekleneni karşılar. Bununla birlikte ihtilaf konusu tutarın az veya çok olarak kabul edilmesi uyuşmazlık taraflarına göre değişiklik gösterir.

Örnek vermek gerekirse, çok büyük milletlerarası bir şirket ile on, on beş kişinin çalıştığı bir şirketin taraf olduğu bir uyuşmazlıkta nispeten küçük olan şirket tarafının talebi 2.000.000 Amerikan Doları olduğu takdirde bu tutar onlar için çok büyük bir miktar olabilir. Buna karşılık uluslararası şirket olan diğer taraf için ise yalnızca küçük bir uyuşmazlık miktarı olarak algılanabilir. Dolayısıyla salt uyuşmazlık miktarının dikkate alınarak hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uyuşmazlık çözümünde uygulanması bazı özel durumlarda tarafların aleyhine sonuçlar doğurabilir.

2.2.2. Taraflarca Kararlaştırılması Halinde Uygulanma İlkesi

Milletlerarası tahkimde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanması ve bu kuralların taraflarca tercih edilmesinin teşvik edilmesindeki temel düşünce, belirli miktarların altında kalan ve karmaşık olmayan uyuşmazlıkların çözümünü basitleştirmektir. Bu sebeple, milletlerarası tahkim yargılamasında hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uyuşmazlıklara uygulanmasında iki yöntemden bahsedebiliriz: otomatik uygulama (*automatic application*) ve tercihen uygulanma (*opt-in*)³³.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uyuşmazlık çözümünde otomatik uygulanması, uyuşmazlık miktarının milletlerarası tahkim kurumları kurallarında belirlenen maddi sınırların altında kaldığı hallerde söz konusu kuralların doğrudan uygulanması anlamına gelmektedir. Bu uygulamaya örnek olarak ICC Tahkimini verebiliriz. ICC Tahkimi Kuralları sistematığına göre uyuşmazlık miktarı 2.000.000 Amerikan Dolarının altında kalan uyuşmazlıklara Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları otomatik olarak uygulanmaktadır³⁴.

Tercihen uygulanma veya ‘opt-in’ sisteminde uyuşmazlık miktarı, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında belirlenen üst sınırı aştığı durumlarda bu kuralların

---

³³ Banifatemi, Expedited Proceedings, s, 12.

³⁴ Banifatemi, Expedited Proceedings, s, 12.

uyuşmazlık çözümünde kullanılması tercihi taraflara bırakılır. Bu sisteme İsviçre Odaları Tahkim Kurumu örnek gösterilebilir. Bir uyuşmazlıkta uyuşmazlık konusu miktar 1.000.000 İsviçre Frangını geçmiyorsa böyle bir durumda İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu madde 182/3'te hüküm altına alındığı üzere, tarafların da aralarındaki anlaşmada belirtmiş olmaları kaydıyla İsviçre Odaları Tahkim Kurumu hızlandırılmış tahkim usulü kuralları uygulanacaktır³⁵.

Opt-in sisteminde önemli olan taraf iradesidir³⁶. Taraflar aralarında akdedecekleri sözleşmeye uyuşmazlıkların çözümünde uygulanmak üzere tahkim şartı eklemek suretiyle tahkimde³⁷ olduğu gibi hızlandırılmış tahkim usulünde de bu kuralların uyuşmazlık çözümünde kullanılmasını kararlaştırabilirler³⁸. Buna ilave olarak, tarafların aralarındaki sözleşmede tahkim şartı olmamasına veya müstakil bir tahkim sözleşmesinin yokluğuna rağmen başlangıçtaki sözleşme kapsamında herhangi bir uyuşmazlık meydana geldiği zaman da taraflar tahkim sözleşmesi akdedebilirler³⁹.

2.2.3. Taraflarca Çıkarılmamışsa Kendiliğinden Uygulanma İlkesi

Hızlandırılmış tahkimde otomatik uygulamadan anlaşılması gereken; yukarıda bir kısmının örneğini vermiş olduğumuz milletlerarası tahkim kurumları ve onların kurallarında hüküm altına alınmış olan hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında belirtilen üst sınırı aşmayan miktara sahip uyuşmazlıklarda hızlandırılmış tahkim kurallarının doğrudan uygulanmasıdır.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının otomatik uygulandığı milletlerarası tahkim kurumlarına örnek olarak ICC Kurallarını gösterebiliriz. ICC Kurallarında 1 Mart 2017'de yapılan değişikliklerle hızlandırılmış tahkim usulü kuralları eklenmiştir. Bu kurallara göre, 2.000.000 Amerikan Dolarının altında kalan uyuşmazlıkların çözümünde hızlandırılmış tahkim usulü otomatik olarak uygulanacaktır. Bu sistem milletlerarası tahkim hukukunda 'opt-out' olarak tabir edilen devre dışı bırakma sistemine dayanmaktadır.

³⁵ Scherer, Arbitration Proceedings, s. 231.

³⁶ Hosking/Walters, International Arbitration, s. 10.

³⁷ Akıncı, Milletlerarası Tahkim Sözleşmesi, s. 93.

³⁸ Aydemir, Fatih. Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi. İstanbul, 2017. s. 85.

³⁹ Pekcanitez/ Yeşilirmak, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, 15. Bası, İstanbul, 2017, s. 2651.

Şöyle ki, opt-out sisteminde taraflar aralarındaki sözleşmede belirlemiş oldukları tahkim şartında çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü için ICC tahkimini seçmişlerse ve eğer söz konusu uyuşmazlıkları ICC Kurallarında belirtilen 2.000.000 Amerikan Dolarının altında kalmışsa böyle bir durumda uyuşmazlık ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarına göre çözümlenecektir. Kural olarak uyuşmazlık, ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarında belirlenen sınırmın altında kaldığı hallerde Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları otomatik olarak uygulama alanı bulacaktır. Bu sebeple, taraflar eğer hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının aralarında çıkabilecek uyuşmazlıklara uygulanmasını istemiyorlarsa, sözleşmelerine ekleme yaparak ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarının uygulanmaması yönünde irade göstermeleri gerekmektedir. Aksi halde otomatik uygulama devreye girip uyuşmazlık niteliği uygun düştüğü ölçüde ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarına göre çözümlenecektir.

Taraflar eğer uyuşmazlıklarının çözümünde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanmasını istemiyorlarsa bu durumda sözleşmede açıkça ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarının çıkarıldığını belirtmeleri gerekecektir. Tarafların, aralarında akdetmiş oldukları sözleşmeye ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarının uygulanmamasına dair şerh düşmedikleri müddetçe somut uyuşmazlığın niteliğine uyduğu sürece söz konusu kurallar uygulanacaktır. Sonuç olarak, ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları sözleşmeden açık bir ifadeyle çıkarılmış olmadıkça eğer uyuşmazlık konusu miktar üst sınırın altındaysa bu kurallar uygulama alanı bulacaktır⁴⁰.

'Opt-out' yani dışarıda bırakma sisteminden anlaşılması gereken, örnekte de ifade edildiği üzere, bu sistemi uygulayan milletlerarası tahkim kurumlarını uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde yetkilendiren kullanıcıların hızlandırılmış tahkim usulü kurallarını açıkça dışarıda bırakması gerektiğidir. Aksi halde, şartları oluştu ise hızlandırılmış tahkim usulü kuralları uygulama alanı bulacaktır.

---

⁴⁰Seraglini/Baeten, Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 36.

2.3. Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasında Hakemin Atanması

2.3.1. Giriş

Milletlerarası tahkim yargılamasında hakemlerin seçim usulünün düzenlenmesinde en sık kullanılan yöntem tarafların aralarında akdedecekleri tahkim anlaşmasıdır⁴¹. Tahkim anlaşması veya sözleşmeye derç edilmiş tahkim şartında anılan milletlerarası tahkim kurumu kuralları da dâhil olmak üzere taraflar uyuşmazlıklarında görev yapacak hakem veya hakemleri seçerler.

HMK düzenlemesine göre hakem sayısının belirlenmesi taraflara bırakılmıştır. HMK madde 415 hükmü şöyledir:

“(1) Taraflar, hakemin sayısını belirlemede serbesttir. Ancak, bu sayı tek olmalıdır. (2) Hakemlerin sayısı taraflarca kararlaştırılmamışsa üç hakem seçilir.”

İrade serbestisi, tahkim usulünü belirlemede önemli aktör olmasından dolayı bazı tahkim kullanıcıları anlaşmalarına koydukları hükme göre hakem sayısını belirlerler. Hakem sayısını belirleme usulünü aralarında çıkan uyuşmazlığa ve dolayısıyla uyuşmazlığın niteliğine göre kararlaştırırlar. Bu sayede olası bir uyuşmazlığın çözümünde taraflar olarak daha uygun bir usulü seçerek uyuşmazlığın niteliğini de göz önünde bulundurarak hakem sayısını belirleyip hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre çözümlenebilecek bir uyuşmazlık olması halinde tek hakem atayarak yargılamanın hem hızlı hem de daha az masraflı şekilde çözülmesini sağlamış olurlar⁴².

Aksi bir tutum, hakemin ve sayısının önceden belirlenmesi durumunda, aralarında çıkmış uyuşmazlığın belirlenmiş hakemin uzmanlık alanında olmaması yahut söz konusu uyuşmazlığın niteliği bakımından önceden belirlenen hakem sayısı ya zaman ve para kaybına ya da tahkim sonucunda verilecek kararın taraflarca tatmin edici bulunmamasına sebebiyet verecektir. Kuşkusuz, uyuşmazlığın niteliği tek hakemli

⁴¹ Esen, Emre, Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili, İstanbul, 2008, s. 7.

⁴² Philippe, Mireze, “Are Specific Fast-Track Arbitration Rules Necessary?” in The PCA/Peace Palace Papers, 2018, 263.

yargılamayla çözülemeyecek karmaşıklıktaysa böyle bir durumda tek hakemin vereceği karar tarafların tahkimden beklediği verimi karşılamayacağı açıktır.

Tahkim kullanıcıları bazen aralarındaki sözleşmeye ekledikleri hükümlerle yargılamanın usulünü belirledikleri gibi geçmiş uyuşmazlıklarının çözümünde atadıkları hakemi gelecekte çıkması muhtemel uyuşmazlıklarının çözümü için de aynı hakemi seçebilmektedirler. Fakat böyle bir uygulama her zaman verimli bir yöntem olmayabilir.

Her uyuşmazlık başlı başına değerlendirilip ona göre hakem atanması uyuşmazlığın çözümünde etkili sonuçların alınmasına katkı sağlayacaktır⁴³. Dolayısıyla uyuşmazlığın niteliğine göre hakem atanması zaman ve masraftan tasarrufu da sağlar.

Oglinda' nın da ifade ettiği gibi, yargılamayı yürütecek hakemin belirlenmesinde uygulanabilecek yöntemler iki çeşittir: tarafların seçmesi ve milletlerarası tahkim kurumunun tayini. Bu iki yöntem arasında yargılamanın seyrini etkileyebilecek bir fark yoktur. Bir hakem seçiminde dikkate alınması gereken pek çok husus vardır. Bazı anlaşmazlıklar belirli dil becerileri, teknik uzmanlık, yasal nitelikler veya kişisel yetenekler gerektirse de, herhangi bir tahkim için önceden belirlenmiş uygun bir hakem kavramı söz konusu değildir. Dolayısıyla taraflar, tahkim anlaşmasının hazırlanmasından başlayarak, uyuşmazlıklarının özelliklerini dikkate almalı ve anlaşmazlık halinde hakem seçiminde söz konusu uyuşmazlık çözümünde en uygun olacak usulü seçmelidir⁴⁴.

2.3.2. Hakem Kimdir? Hızlandırılmış Yargılamada Yargılamayı Yapan Kimse Hakem midir?

Mahkeme yargılamalarında uyuşmazlığı çözüme kavuşturan yetkili kişiye hâkim denilmektedir. Hâkim, devletin yargı organı içinde millet adına uyuşmazlıkları çözmekle görevlidir. Tahkimde, bağımsız olarak uyuşmazlıkları çözümleyen yetkili

---

⁴³ Philippe, Fast-Track Arbitration, s. 263-264.

⁴⁴ Bazil Oglinda, "Key Criteria in Appointment of Arbitrators in International Arbitration," Juridical Tribune 5, no. 2 (Aralık 2015): s. 127.

kişiyse hakem denilmektedir⁴⁵. Ancak mahkeme yargılamasıyla tahkim arasındaki temel farklardan birisi olan tahkimin seçimsel bir yöntem olması dolayısıyla doktrinde tahkimin hukuki yapısı hakkında çeşitli görüşler vardır. Tahkimin hukuki yapısına göre hakemlik mercinin statüsü ve hakemin vermiş olduğu kararın hukuki durumu da değişkenlik göstermektedir. Bu görüşlerden birisi akit teorisi.

Akit teorisine⁴⁶ göre, tahkim anlaşması, tarafların iradeleri ile meydana gelen bir anlaşma olduğu için bir borçlar hukuku sözleşmesidir. Tahkim sözleşmesi bir borçlar hukuku ilişkisi olduğu için, bu sözleşmeyle belirlenen ve taraflar arasında çıkabilecek uyuşmazlıkları çözümlenecek olan hakemin yetki ve görevleri yine bu sözleşme kapsamında sınırlı olacaktır. Dolayısıyla mahkeme yargısındaki hâkim ile tahkimdeki hakemin uyuşmazlık çözümlene şekli birbirine benzemediği için akit teorisine göre hakemin vereceği karar mahkeme yargısı hâkiminin verdiği nihai karar gibi hüküm yerine geçmez⁴⁷.

Doktrindeki diğer görüş ise yargı teorisi⁴⁸. Yargı teorisi isminden de anlaşılacağı üzere yargı teorisinde, tahkimin yapmış olduğu faaliyetin tıpkı mahkeme yargısında olduğu gibi bir yargı faaliyeti olduğunu kabul eden görüştür. Bu görüşe göre hukuk sistemlerinin tahkimi düzenlemesiyle birlikte yargı sistemlerinin bir parçası haline gelmiştir⁴⁹. Yapılan yargı faaliyetleri bakımından hakemin ulaştığı nihai karar da hâkimin verdiği nihai karar gibi hüküm doğurur. Bu karar iç tahkimde verildiyse icra

---

⁴⁵ Balkar Bozkurt, Hakemlerin Bağımsızlık Yükümlülüğü, s. 68; Deren Yıldırım, Nevhis, UNCITRAL Model Kanunu ve Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları, İstanbul, 2004, s. 55; Kayalı, Didem, Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemlerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Ankara, 2015, s. 26.

⁴⁶ Erol Ertekin, İzzet Karataş; Uygulamada İhtiyari Tahkim ve Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizi Tanınması, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1997, s. 422. Aktaran Yaşar, Ali/ Özkan, Ömer. "Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği: Yabancı, Yerli ve Milletlerarası Hakem Kararları." İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 15:29 (Bahar 2016): s. 4; Kalpsüz, Turgut, "Hakem Kararlarının Milliyeti." Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, (Haziran, 1978): s. 604. Aktaran, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 5; Taşkın, Âlim, Hakem Sözleşmesi, Ankara, 2005, s. 15.

⁴⁷ Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 4.

⁴⁸ Ertekin/Karataş, Hakem Kararlarının Tenfizi, s. 425. Aktaran, Yaşar/ Özkan, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 5; Koral, Rabi, Türk Devletler Hususi Hukukunda Hakemlik, İstanbul, 1956, s. 444. Aktaran, Yaşar/ Özkan, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 5; Turgut Kalpsüz, Hakem kararlarının Milliyeti, s. 605. Aktaran, Yaşar/ Özkan, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 5; Akıncı, Ziya, Milletlerarası Ticari Hakem Kararları ve Tenfizi, Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, Ankara, 1994, s. 48. Aktaran, Yaşar/ Özkan, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 5; Taşkın, Hakem Sözleşmesi, s. 16.

⁴⁹ Yaşar/ Özkan, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 4.

edilebilir nitelikte olmaktadır. Eğer söz konusu karar milletlerarası bir karar ise böyle bir durumda tanıma ve tenfiz sonucunda yine icra edilebilir hale gelebilmektedir.

Üçüncü görüş olarak ise karma⁵⁰ görüşü ifade edebiliriz. Doktrindeki bu görüşü savunanlara göre tahkim sözleşmesinin yine borçlar hukukuna tâbi ve irade serbestisine dayanan bir sözleşme olduğu ve aynı zamanda nihai kararın icra edilebilir olması için mahkemelere müracaatın da gerekli olması gerektiği görüşü hâkimdir.

Doktrindeki bu görüşlerden yargı teorisi ve karma teoriye göre hakemin yaptığı yargılama mahkeme yargısında hâkimin yürüttüğü yargılamayla eş değer niteliktedir. Milletlerarası tahkim kurumlarının düzenlemelerinde yargılamayı yürütecek kişinin hakem olduğu ifade edilmektedir. Özellikle hakemin nihai kararını açıklaması için gerekli olan süreler belirtilmek suretiyle yargılamayı yapıp nihai kararı verecek olanın hakem olduğu açıkça belirtilmektedir. İTOTAM Küçük Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Tahkim Kuralları madde 9 hükmünde açıkça hakemin atanmasından itibaren üç ay içinde nihai kararı vermesi gerektiği düzenlenmiştir. Dolayısıyla hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı uyuşmazlık çözümlerinde yargılamayı kural olarak tek hakem yürütür.

2.3.3. Hakem Nasıl Atanır?

Türk hukukunda tahkimi yürütecek hakemin seçimine⁵¹ ilişkin düzenleme HMK'da yapılmıştır. HMK madde 416'da hakemlerin seçilmesi usulü hüküm altına alınmıştır. Hüküm şu şekildedir:

“(1) Taraflar, hakem veya hakemlerin seçim usulünü kararlaştırmakta serbesttir. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakem seçiminde aşağıdaki usul uygulanır:

a) Ancak gerçek kişiler hakem seçilebilir.

---

⁵⁰ Ertekin/Karataş, Hakem Kararlarının Tenfizi, s. 425. Aktaran, Yaşar/ Özkan, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 5; Akıncı; Milletlerarası Ticari Hakem Kararları ve Tenfiz, s. 49. Aktaran, Yaşar/ Özkan, Yaşar/ Özkan, Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği, s. 6; Taşkın, Hakem Sözleşmesi, s. 20.

⁵¹ MTK'nın “Hakem sayısı, seçimi reddi, sorumluluğu, görevinin sona ermesi ve yetkisi” başlıklı 7. maddesinde de hakem seçimi usulü ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir.

b) Tek hakem seçilecek ise ve taraflar hakem seçiminde anlaşamazlarsa hakem, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından seçilir.

c) Üç hakem seçilecek ise taraflardan her biri bir hakem seçer; bu şekilde seçilen iki hakem üçüncü hakemi belirler. Taraflardan biri, diğer tarafın bu yoldaki talebinin kendisine ulaşmasından itibaren bir ay içinde hakemini seçmezse veya tarafların seçtiği iki hakem seçilmelerinden sonraki bir ay içinde üçüncü hakemi belirlemezlerse, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından hakem seçimi yapılır. Üçüncü hakem, başkan olarak görev yapar.

ç) Üçten fazla hakem seçilecek ise son hakemi seçecek olan hakemler yukarıdaki bentte belirtilen usule göre taraflarca eşit sayıda belirlenir.

d) Hakemin birden fazla kişiden oluşması hâlinde en az birinin kendi alanında beş yıl ve daha fazla kıdeme sahip bir hukukçu olması şarttır.

(2) Hakemlerin seçim usulünü kararlaştırmış olmalarına rağmen;

a) Taraflardan biri sözleşmeye uymazsa,

b) Kararlaştırılmış olan usule göre tarafların veya taraflarca seçilen hakemlerin hakem seçimi konusunda birlikte karar vermeleri gerektiği hâlde, taraflar ya da hakemler bu konuda anlaşamazlarsa,

c) Hakem seçimi ile yetkilendirilen üçüncü kişi, kurum veya kuruluş, hakemi ya da hakem kurulunu seçmezse, hakem veya hakem kurulunun seçimi, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından yapılır. Mahkemenin, gerektiğinde tarafları dinledikten sonra bu fıkra hükümlerine göre verdiği kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz. Mahkeme, hakem seçiminde tarafların sözleşmesini ve hakemlerin bağımsız ve tarafsız olması ilkelerini göz önünde bulundurur. Üçten fazla hakem seçilecek hâllerde de aynı usul uygulanır.”

Milletlerarası tahkim yargılamasında hakem atanması kural olarak doğrudan milletlerarası tahkim kurumları tarafından yapılmaktadır. Uyuşmazlık tarafları önceden akdetmiş oldukları sözleşmeye derç ettikleri tahkim şartına göre uyuşmazlıklarının çözümünde yetkili tahkim kurumunu belirledikleri takdirde söz konusu tahkim kurumu kendi kuralları çerçevesinde uyuşmazlığın yapısı ve miktarını da göz önünde bulundurarak hakem atamasını yapmaktadır.

Anılan bu usul kurumsal tahkim yargılamasında geçerli bir uygulamadır. Arızı veya ad hoc tahkimlerde ise; hakem atama usulü taraf iradelerine bırakılmıştır⁵². Çünkü söz konusu ad hoc tahkimlerde yargılamanın ne şekilde yapılacağı, hangi kuralların uygulanacağı, hakem veya hakemlerin nasıl atanacağı hususlarına dair kurumsal bir yapılanma olmadığından dolayı tüm bu anılan durumların belirlenmesi taraf iradesiyle akdedilecek olan sözleşme vasıtasıyla sağlanacaktır.

Tarafların anlaşmasıyla hakem atanması uygulamada genellikle şu şekilde olmaktadır; her bir taraf bir hakem seçer, seçilmiş hakemler de ayrı bir hakem aday göstererek üçüncü hakemin seçimini yapar⁵³. Yargılama üç hakemli yapılacaksa hakemlerin seçilmesi usulüne ilişkin düzenleme MTK'nın 7. maddesinin B fıkrasının 3. bendinde şöyle hüküm altına alınmıştır⁵⁴:

“3. Üç hakem seçilecek ise, taraflardan her biri bir hakem seçer; bu şekilde seçilen iki hakem üçüncü hakemi belirler. Taraflardan biri, diğer tarafın bu yoldaki isteminin kendisine ulaşmasından itibaren otuz gün içinde hakemini seçmezse veya tarafların seçtiği iki hakem seçilmelerinden sonraki otuz gün içinde üçüncü hakemi belirlemezlerse, taraflardan birinin istemi üzerine asliye hukuk mahkemesi tarafından hakem seçimi yapılır. Üçüncü hakem, başkan olarak görev yapar.”

Böylece uyuşmazlığın çözümünde görev yapıp karar verecek olan hakem kurulu oluşturulmuş olur. Taraflar eğer uyuşmazlık çözümünde tek hakem seçiminde bulundularsa böyle bir durumda hakem ancak karşılıklı mutabakatla atanabilir.

Milletlerarası kurumsal tahkim yargılamasında da hakem seçimi taraf iradesiyle belirlenebilir. Taraflar aralarındaki anlaşmaya göre uyuşmazlıklarının çözümünde yargılamayı yapıp kararı verecek hakem veya hakemleri seçerler.

Fakat hakem seçiminde anlaşamadıkları veya üç hakemli bir yargılamada baş hakemi seçemedikleri yahut süresi içinde hakemi atamadıkları durumlarda milletlerarası

---

⁵² Şanlı/ Esen/ Ataman-Fıganmeşe, Milletlerarası Özel Hukuk, s. 590.

⁵³ Oglinda, Appointment of Arbitrators, s. 127.

⁵⁴ Aynı düzenleme HMK madde 416/1/c hükmünde de yer almaktadır.

tahkim kurumu devreye girer. Böyle bir durumda tahkim kurumu divanı uyuşmazlığın karmaşıklığı, uyuşmazlık konusu miktarı ve hakemin özelliklerine göre hakem atamasını yapar⁵⁵.

Divan atamayı yaparken hakemin veya hakem kurulunun uyuşmazlık konusunda uzmanlığı bakımından oldukça dikkatli davranmalıdır. Aksi takdirde yargılama sonucu verilecek olan karar taraflar nezdinde tatmin edici olmayabilir⁵⁶.

Tarafların anlaşarak sözleşmelerine ekledikleri hakem ataması usulü yanında milletlerarası tahkim kurumlarında da genellikle benzer bir usul takip edilmektedir. Milletlerarası tahkim kurumlarından örnek olarak ISTAC Tahkim Kurallarına göre taraflar eğer aksini kararlaştırmadığı müddetçe uyuşmazlık tek hakem tarafından çözümlenir. Fakat taraflar hakem seçimi konusunda anlaşamazsa böyle bir durumda Divan uyuşmazlığın niteliğine göre tek hakemi atar. ICC Kurallarına göre Divanın hakem atama yöntemini de bir başka örnek olarak ifade edebiliriz. Taraflar tahkim talebinin karşı tarafa ulaşmasından itibaren 30 gün içinde veya Sekreterlik tarafından verilecek ek süreler içinde yargılamayı yürütecek olan tek hakemi belirleyememişlerse böyle bir durumda hakem ataması Divan tarafından yapılır⁵⁷. Kurum tarafından hakem atamasına bir başka örnek olarak Hong Kong Tahkim Merkezini gösterilebilir. Taraflar eğer aralarındaki anlaşmaya göre hakemi ve hakem sayısını belirleyemedikleri durumda Hong Kong Tahkim Merkezi Yönetmeliğindeki kurallara göre uyuşmazlığa bakacak hakem veya hakemlerin ataması gerçekleştirilir.

Lo/ Cheng/ Chui'ya göre uygulamada genellikle, aralarında uyuşmazlık çıkan taraflar, akdetmiş oldukları sözleşmelerinin tahkim hükümleri altında hakemlerin sayısı ve nitelikleri konusunda anlaşmışlardır. Tarafların yargılama usulü kurallarını kendi iradelerine göre seçemediği mahkeme yargılamasının aksine tahkim, tarafların hakemleri ve bu hakemlerin sayısını seçmesine izin verir. Hakem ve hakem kurulunun seçiminde dikkat edilmesi gereken hususların başında ise hakemlerin somut

---

⁵⁵Magnusson, Annette/ Assistant Secretary General. "Fast-Track Arbitration-The Scc Experience." From a Speech Given at the Introduction to Arbitration Seminar Held in Stockholm (Haziran. 2001): s. 13.

⁵⁶ Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 61.

⁵⁷ Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 66.

uyuşmazlık konusu hakkında bilgi sahibi olması, o konunun uzmanı olması ve uyuşmazlık çözümünde kullanılacak olan dile hâkim olmaları gerekir⁵⁸.

Genel teamüle göre, daha basit anlaşmazlıklarda bir hakem atanır. Daha karmaşık ve uyuşmazlık konusu miktarın yüksek olduğu durumlarda, üç hakem atanır. Bu gibi durumlarda, tarafların her birinin bir hakem ataması ve atanan hakemlerin üçüncü hakemi belirlemesi milletlerarası tahkim yargılaması teamüllerindedir. Fakat HKIAC'nin seçildiği uyuşmazlıklarda taraflar eğer bu işlevi yerine getirmek konusunda anlaşamamışsa, hakemlerin atanması Hong Kong Tahkim Kurallarına göre yapılacaktır. Kurallar uyarınca taraflar, hakemi veya hakem kurulunun oluşmasını sağlayamazsa yahut taraflardan birisi seçmesi gereken hakemi seçmezse böyle bir durumda HKIAC, uyuşmazlığın çözümünde görev yapacak hakem veya hakemleri atayabilir⁵⁹.

HKIAC' de olduğu gibi pek çok milletlerarası tahkim kurumu kurallarına göre, hakem ataması veya hakem kurulunun oluşturulması hususunda öncelik taraf iradesine bırakılmış olup taraflar aralarında kararlaştıramadıkları takdirde milletlerarası tahkim kurumları, kurallarına göre atamayı gerçekleştirmektedir.

Milletlerarası tahkimde hızlandırılmış tahkim usulüne göre kural olarak uyuşmazlığı tek hakem çözümler. Taraflar eğer aralarında anlaşarak hakem ataması yapmamış veya süresi içinde hakemi belirleyememişlerse böyle bir durumda milletlerarası tahkim kurumu kurallarına göre uyuşmazlık konusu dikkate alınarak söz konusu uyuşmazlığı çözümleyebilecek nitelikte bir hakem ataması yapılır.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre yargılaması yapılacak olan uyuşmazlıklarda taraflar eğer üç veya daha fazla hakem seçmedikleri takdirde kural olarak tek hakem görev yapar. Buradaki temel amaç, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının doğmasındaki amaç olan uyuşmazlıkların mahkeme yargısının uzun sürelerinden ve tahkim yargılamasının da nispeten uzun sayılabilecek yargılama süreleri ve buna bağlı olarak artan masraflarından kaçınarak hem zamandan hem de

---

⁵⁸ Lo, Stefan H. C./ Cheng, Kevin Kwok-yin/ Chui, Wing Hong. *The Hong Kong Legal System*, Cambridge: Cambridge University Press. 2019. s. 299.

⁵⁹ Lo/ Cheng/ Chui, *The Hong Kong Legal System*, s. 299.

masraftan tasarruf etmek ile örtüşmektedir. Hızlandırılmış tahkim usulünde yargılama kural olarak tek hakem ile yürütülür. Dolayısıyla üç hakemli tahkim yargılamasına oranla hakem ücretleri bakımından tasarruf sağlanmış olacaktır.

Milletlerarası tahkim kurumlarından SCC kurallarına göre de tahkim kurumu, taraflar aksini kararlaştırmadığı takdirde hakem atamasını yapar. Tarafların hakemi veya uyuşmazlığın karmaşıklığına göre hakem kurulunu ataması zaman alabilir. Bu sebeple, taraflar anlaşmada aksini belirtmediği müddetçe hakemi tahkim kurumunun ataması, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının da etkili şekilde uygulanmasını sağlayarak zaman ve masraf tasarrufu sağlamış olur⁶⁰.

Tek hakemli yargılama, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının en etkili şekilde uygulanmasını ve buna bağlı olarak tahkim yargılamasının normal yargılamadan daha hızlı bir şekilde bitmesini sağlamaktadır. Hâlihazırda milletlerarası tahkim kurumu kurallarında hüküm altına alınan ve ihtivası bakımından yargılamanın süresini kısaltmaya yönelik olan kurallar tek hakemli bir yargılamaya göre hazırlanmıştır.

Uyuşmazlığı çözecek hakemi ve sayısını belirlerken söz konusu uyuşmazlığın karmaşıklığı, uyuşmazlık konusu ve uyuşmazlık miktarı göz önünde bulundurulmalıdır. Uyuşmazlığın niteliği uygun olduğu, karmaşık olmadığı durumlarda tek hakemin atanması yargılamanın süresini kısaltacaktır. Çünkü üç hakemli bir yargılamada gerek hakem kurulunun oluşturulması gerek oluşturulan kurulun yargılama sonucunda bir karara varması tek hakemli tahkim yargılamalarına kıyasla daha fazla zaman almaktadır.

ISTAC Seri Tahkim Kuralları tek hakemin seçilmesi başlıklı 3. maddesinin 1. fıkrasına göre tarafların anlaşmaları saklı kalmak kaydıyla uyuşmazlıklar tek hakem tarafından çözümlenir. Böyle bir düzenlemenin ihtiva ettiği anlam, her ne kadar hızlandırılmış tahkim usulü kurallarıyla elde edilmek istenen daha az masraflı ve daha hızlı bir yargılama olsa da irade serbestisi ilkesi bu amaç uğruna göz ardı edilmemektedir. ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları madde 2 fıkra 1'e göre ise hakem atanması konusu bakımından ISTAC Kurallarındaki düzenlemeden farklı olarak taraflar aksini kararlaştırmış olsalar dahi Divan tek hakem atayabilir. Kanaatimizce, irade

---

⁶⁰ Magnusson, The Scc Experience, s.15.

serbestisinin tahkim yargılamalarında temel ilkelerden olduğu yadsınamaz bir gerçek olmakla birlikte hızlandırılmış tahkim yargılamalarında ise asıl hedef tarafların uyuşmazlıklarını daha hızlı ve daha az maliyetli bir biçimde çözümlenektir. Bu sebeple durumun şartlarına göre taraflar aksini kararlaştırmış olsa dahi uyuşmazlıkların çözümü için Divanın da tek hakem ataması hızlandırılmış tahkim usulünün ruhuna uygun olacaktır.

Ayrıca, tek hakemli tahkim yargılamalarında yargılama takvimini belirlemek, uyulması gereken süreleri tespit etmek ve uyuşmazlığa uygulanacak hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının işletilmesini sağlamak hakem kurulu tarafından yürütülen yargılamalara nazaran daha az zaman alır. Dolayısıyla tahkim süresinde tasarruf sağlanmış olur.

2.4. Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasında Yargılama Usulü

Milletlerarası tahkim yargılamasında yargılama, taraf iradelerinin belirlediği hakem veya hakem kurulu tarafından yürütülür. Fakat taraflar hakem seçiminde anlaşamadıkları veya üç hakemli bir yargılamada başkan hakemi seçemedikleri yahut süresi içinde hakemi atamadıkları durumlarda milletlerarası tahkim kurumlarının yetkili mercileri hakem ya da hakem kurulunun oluşturulmasını sağlar. Böylelikle tahkimi yürütecek hakemler belirlenmiş olur.

Milletlerarası tahkim yargılamasının en karakteristik özelliği irade serbestisidir. Taraflar aralarında anlaşarak tahkim usulünü belirleyerek aralarında çıkabilecek olası uyuşmazlıkların çözüm yöntemini kendileri belirleyebilirler. İrade serbestisi ilkesi New York Sözleşmesinde hüküm altına alınarak tahkim yargılamalarının temel ilkesi haline gelmiştir. Pek çok milletlerarası tahkim kurumu bu ilkeye bağlı kalarak kendi kurallarını oluşturmuşlardır⁶¹.

Dünya geneline bakıldığı zaman ülkelerin çoğu, tahkim kanunlarını düzenlerken milletlerarası anlaşmaları göz önünde bulundurarak kendi hükümlerini belirlerler. Devletler, tahkim kanunlarında, irade özgürlüğü çerçevesinde karşılıklı anlaşma

---

⁶¹ Born, *Procedures in International Arbitration*, s. 2123.

olması şartıyla usul kurallarını tarafların iradesine bırakmışlardır. Bu sayede tahkim yargılamasının esnekliğini muhafaza edilmiş olmaktadır.

Milletlerarası tahkim açısından Milletlerarası Tahkim Kanununun (MTK) ilk maddesinin son fıkrasında bu konuya değinmiştir. *“Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası antlaşma hükümleri saklıdır.”* hükmüne göre, Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda yer alan kurallar MTK kapsamında uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla New York Sözleşmesine taraf olan Türkiye’de, bu sözleşmede yer alan irade serbestisi ilkesi uygulama alanı bulacaktır⁶².

Milletlerarası tahkim yargılamasında olduğu gibi hızlandırılmış tahkim usulünde de irade serbestisi uygulanan temel ilkelerden biridir. Taraflar, hızlandırılmış tahkim usulünü kendi iradeleriyle belirleyebilirler. Ancak anlaşmazlık halinde ise milletlerarası tahkim kurumlarının mevcut kuralları kapsamında hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına uygun şekilde uyuşmazlığın niteliği de göz önünde bulundurularak söz konusu bu kurallar uygulama alanı bulur.

Milletlerarası tahkimde uygulanan hızlandırılmış tahkim usulü kurallarını tahkimden ayıran en belirgin özellik olarak tarafların ve hakem yahut hakem kurulunun uyması gerekli olan zaman sınırları olduğunu ifade edebiliriz. Özellikle taraflar gerek hakem seçiminde olsun gerekse hakem seçiminden sonra dilekçe ve beyanlarını sunmaları için olsun milletlerarası tahkim kurumlarının kurallarında belirlenen kesin sürelerle riayet etmeleri sistemin sağlıklı işlemesi için elzemdir⁶³.

Hızlandırılmış tahkim usulünde bir diğer sınırlandırma, usul işlemlerinin tahkim yargılamasına kıyasla süre bakımından sınırlı tutulmuş olmasıdır. Bu sınırlandırma dolayısıyla yargılamanın seyrini etkilemekte olup zaman tasarrufu sağlanarak uyuşmazlığın kısa sürede neticelenmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca hızlandırılmış tahkim usullerinin uyuşmazlık çözümlerine uygulandığı hallerde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının yanında somut olayın şartlarına ve niteliğine uygun olduğu takdirde

---

⁶² Ekşi, Nuray, New York Konvansiyonuna Göre İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tenfizi, İstanbul, 2009, s. 39.

⁶³ Welser Irene/ Christian Klausegger. "Fast Track Arbitration: Just Fast or Something Different?" Austrian Arbitration Yearbook, (2009): s. 261.

milletlerarası tahkim kurumlarının genel kuralları da uygulanabilmektedir. Örneğin, ISTAC Seri Tahkim Kuralları bu konuyu hüküm altına alarak 9. maddenin 2. fıkrasında Seri Tahkim Kurallarında düzenlenmeyen konularda ISTAC Tahkim Kurallarının uygulanabileceğini düzenlemiştir.

Usul işlemlerinde yapılan bu düzenlemeler dilekçelerin sunulması ve sonrasındaki duruşma safhasında etkisini göstermektedir. Böylece süre bakımından birtakım sınırlamalara tabi tutulan yargılama, tahkimden farklılık göstererek tahkim yargılamasının kısa sürede bitmesi sağlanmış olacaktır.

Welser/ Klausegger'in belirttiği gibi; yargılamada süre kısıtlamasına örnek olarak; Alman Tahkim Kurumunun Hızlandırılmış Yargılamalara İlişkin Tamamlayıcı Kurallarının 7. Bölümü, Tahkim Mahkemesi, yargılama sonucunda verilecek olan hakem kararında gerekçenin açıklanmasından imtina edilebileceği öngörülmüştür. Bu sayede hakem kararı, tahkimdeki hakem yargılamasından daha hızlı bir şekilde gerçekleşecek olup tahkim süreci hızlandırılmış olacaktır. Ayrıca, SCC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları madde 35'te hüküm altına alındığı üzere, taraflardan birinin hakem kararının açıklanmasına ilişkin bir talebi olmadığı sürece hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulandığı bir yargılamada hakem kararının gerekçesi açıklanmaz⁶⁴.

Her ne kadar görev belgesi ICC tahkimine özgü bir özellik olsa da tahkimin yaygın olmadığı erken dönemlerde; ülke kanunlarında uyuşmazlıkların çözümünün tahkim yoluyla çözülmesine müsaade etmediği zamanlarda, taraflar ve hakem kurulu arasında imzalanan ve yargılamanın içeriği ve temel unsurlarının belirtildiği anlaşmalara görev belgesi adı verilirdi⁶⁵. Zaman içerisinde kanunlardaki değişikliklerle birlikte tahkim yargılaması taraf iradelerinin seçimine bırakılmaya başlamasıyla görev belgesi kavramı tahkim kuralları arasından çıkmaya başladı. Fakat ICC tahkimi kendi içinde

---

⁶⁴ Welser, Klausegger, Fast Track Arbitration, s. 261.

⁶⁵ Karademir, Ebru, "Comparative Institutional Arbitration Rules". Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 32 (2013): s. 85; Bican, Buğrahan. "Milletlerarası Ticaret Odası Tahkimi, Görev Belgesi ve Usulü.", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED, Sayı 19, (2015), s. 8; Ömeroğlu, Ekin Hacıbekiroğlu. "Milletlerarası Tahkim Hukukunda Görev Belgesi." Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (2015, 16), s. 1886; Arslan, Mahmut Sait, "Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkim Mahkemesi Uygulamasında Görev Belgesi", Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019, s. 5; Tosun, Zelal Narçin, Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi, Ankara, 2009, s. 15.

bu geleneği sürdürerek görev belgesi müessesesini kurallarında ihtiva etmeyi sürdürdü⁶⁶.

Hızlandırılmış tahkim yargılamasının tahkimden ayrılan bir özelliği de görev belgesinin bu usulde kullanılmıyor olmasıdır⁶⁷. Tahkim yargılamasında görev belgesinin rolü önemlidir⁶⁸. Çünkü taraflar karşılıklı olarak şartlarını görüşüp bu doğrultuda yargılamanın nasıl süreceğini kararlaştırırlar. Fakat bu süreç hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulanacağı uyuşmazlıklar için olumsuz neticeler doğurabilir.

Seri tahkim usulü kurallarının kullanılmasıyla elde edilmek istenen en önemli unsurlar hız ve masraf tasarrufudur. Hal böyle olunca görev belgesinin hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında da kullanılması bu amaca hizmet etmeyebilir. Yukarıdaki paragrafta ifade ettiğimiz gibi görev belgesi oluşturulurken taraflar kendi şartlarını müzakere ederek hüküm altına alırlar. Bu şekilde bir müzakere hızlandırılmış tahkim kurallarının ruhuna aykırı olarak yargılama süresini uzatacağı için milletlerarası tahkim kurumu kurallarında hızlandırılmış tahkime ilişkin hükümlerde görev belgesi yer almamıştır⁶⁹. ICC gibi görev belgesini kural olarak tahkim yargılamasında uygulayan bir kurum dahi seri tahkim yargılaması kurallarına görev belgesi müessesesini eklememiştir. Bu sayede yargılamada zaman tasarrufu sağlanmış olacaktır.

2.4.1. Dilekçe ve Dilekçelerin Teatisi

2.4.1.1. Giriş

Hızlandırılmış yargılama usulünün kullanıldığı uyuşmazlıklarda genel kuralların uygulandığı tahkim yargılamalarından farklı olarak zaman tasarrufunun sağlanabilmesi için dilekçe, beyan ve savunmaların hakeme sunulması işlemi milletlerarası tahkim kurumunun kurallarında belirlenmiş olan sürelerle tâbi

---

⁶⁶ Michael W. Bühler/ Pierre Heitzmann, 'The 2017 ICC Expedited Rules: From Softball to Hardball?', *Journal of International Arbitration*, (© KluwerLaw International; Kluwer Law International 2017, Volume 34 Issue 2) s. 126.

⁶⁷ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 80.

⁶⁸ Ekşi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim, s. 177.

⁶⁹ Bühler/ Heitzmann, The 2017 ICC Expedited Rules, s. 126.

tutulmuştur. Her tahkim kurumunun kendi kuralları çerçevesinde değişkenlik gösterebilirse de genel amaç, zaman tasarrufu sağlamaktır.

HMK'daki düzenlemede ise tahkimde dilekçe teatisinin nasıl olması gerektiği hüküm altına alınmıştır. 428. madde şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Taraflarca kararlaştırılan veya hakem tarafından belirlenecek süre içinde, davacı tahkim şartını veya sözleşmesiyle birlikte varsa esas sözleşme ile iddiasını dayandırdığı vakıaları ve talebini; davalı ise savunmasını ve dayandığı vakıaları dilekçeyle hakem veya hakem kuruluna sunar.

(2) Taraflar dilekçelerine yazılı delillerini ekleyebilir ve ileride sunacakları delilleri gösterebilirler.

(3) Taraflar, aksini kararlaştırmış olmadıkça, tahkim yargılaması sırasında iddia veya savunmalarını değiştirebilir veya genişletebilirler. Ancak, hakem veya hakem kurulu, bu işlemin gecikerek yapılmış olduğunu veya diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığını ve diğer durum ve koşulları dikkate alarak, böyle bir değişiklik veya genişletmeye izin vermeyebilir. İddia veya savunma tahkim sözleşmesinin kapsamı dışına çıkacak şekilde değiştirilemez veya genişletilemez.”

Tahkim yargılamasında hakem takdirinde olan bu dilekçe, beyan ve savunmaların yapılması için gerekli süreler hızlandırılmış tahkim kurallarına tâbi bir tahkimde hakem takdirinden ziyade kurallarda belirtilen süreler içinde yapılmalıdır. Böylece hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanmasıyla elde edilmek istenen temel faydalardan biri olan zaman tasarrufu sağlanmış olacaktır.

Konuya ilişkin milletlerarası tahkim kurumlarından örnek vermek gerekirse, Alman Tahkim Kurumu Kurallarının 9. maddesindeki hükme göre tahkim yargılamasındaki davalı savunma dilekçesini hakeme sunması için son tarihin takdir hakkını hakeme bırakmıştır.

Fakat hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre bu takdir hakkı hakemden alınıp kurallarda açık olarak son tarih belirtilmek suretiyle yargılamanın uzama ihtimalinin

önüne geçilmiştir⁷⁰. Tabii tüm bu süre kısıtlamaları uygulanırken tarafların menfaatleri göz ardı edilmemelidir. Küçük hukuk uyuşmazlıklarının çözümünde uygulanan tahkim kurallarının genel yapısı itibariyle söz konusu düzenlemeler yargılamanın daha kısa sürede bitirilmesine yönelik olması sebebiyle dilekçe teatisi için gerekli olan sürelerin kurallar nezdinde sınırlandırmalara tâbi tutulması tahkim yargılamasının daha kısa sürede neticelenmesini sağlayacaktır. Netice itibariyle zaman ve masraf tasarrufu sağlanabilecektir.

Yine Alman Tahkim Enstitüsü (DIS) Kurallarında düzenlenmiş olan bir başka konu olan delil toplama ve bunları tahkimde sunma işlemi de hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında normal tahkimde uygulana gelen kurallardan daha farklıdır.

Alman Tahkim Enstitüsü Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları (SREP) bölüm 5/2’de; delil toplama ve sunma işlemi, yapılacak olan tek sözlü duruşmada sunulmaları gerektiği hüküm altına alınmıştır⁷¹. Ayrıca ICSID Tahkim Merkezi Kurallarına göre de hızlandırılmış tahkim usulünün uygulandığı uyuşmazlıklarda talep ve dilekçe safhasından sonra herhangi bir vaka hakkında delilin geçersiz olduğu yahut delilden yoksun bir iddia olduğunu ileri süren taraf bunu kendisi ispatlamak durumundadır. Aksi takdirde tahkim yargılamasının süresinin uzamaması için ikinci bir dilekçe teatisine izin verilmez⁷².

İsviçre Odaları Tahkim Kurumu İsviçre Milletlerarası Tahkim Kurallarına göre ise hızlandırılmış tahkim usulünün uygulandığı yargılamalarda talep ve cevap dilekçelerine ilişkin düzenleme şu şekildedir⁷³:

“Tahkim Bildirimine Cevap Dilekçesinin sunulmasından sonra, tarafların kural olarak sadece bir Dava Dilekçesi ile bir Cevap Dilekçesi (ve karşı dava) ve uygun olduğu hallerde, karşı davaya cevap olarak bir Cevap Dilekçesi sunma hakları vardır.”

---

⁷⁰ Berger, The Need for Speed, s. 599.

⁷¹ Berger, The Need for Speed, s. 600.

⁷² Terzi, Burak. "Summary Dismissal Procedure Within the ICSID Arbitration". Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 37 (2017): s. 837.

⁷³ <https://www.swissarbitration.org>, Erişim Tarihi: 20.09.2020.

2.4.1.2. Dilekçelerde Bulunması Gerekli Unsurlar

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı yargılamalarda milletlerarası tahkim kurumlarının kurallarına derç edilmiş olan hükümler çerçevesinde tüm bu süre kısıtlamalarının amacı hızlandırılmış tahkim usulünün hedeflediği amacı gerçekleştirmek içindir. O amaç ise tahkimin taraflar arasındaki uyuşmazlıkları hızlı ve daha az masraflı bir şekilde çözümlemesidir.

Şöyle ki, taraflar aralarındaki uyuşmazlığın konusu kapsamında çözümüne dair kendi açılarından tahkime sunacakları beyanları bir dilekçe altında toplayıp öylece sunmaları gerekmektedir. Sunulacak bu dilekçeye tüm deliller, tanık ifadeleri ve beyanlar dâhil edilmelidir⁷⁴.

Tahkim talebinin sadece bir ön bilgilendirme formu olmayıp aynı zamanda davaya ilişkin tüm iddia, delil ve beyanların da söz konusu dilekçede yer alması gerekmektedir. Öte yandan cevap dilekçesi de aynı kurala tâbi olacak şekilde tüm iddialara cevap verir nitelikte olmalı ve karşı deliller dilekçeye dâhil edilmelidir⁷⁵.

Milletlerarası tahkim kurumları kurallarında bu tür düzenlemelerin örneğini görebiliriz. SCC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları 6. madde hükmündeki ifade şu şekildedir: “Tahkim talebi talep (dava) dilekçesini de içerir.” Hükümden açıkça anlaşılacağı üzere SCC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarının işletildiği yargılamalarda hızlandırılmış usulün özüne uyacak şekilde zaman tasarrufu sağlamak için tahkim talebiyle dava dilekçesi aynı usul işlemiyle birleşerek kullanıcılara zaman kazandırmıştır.

ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarında hüküm altına alınan düzenlemeler hızlandırılmış tahkim yargılamasının genel anlamda düzenlenmesi için oluşturulmuş kurallardır. Tabiidir ki, irade serbestisi ilkesi tahkim yargılamasının temel ilkelerinden biri olduğu gibi hızlandırılmış tahkim usulü kuralları çerçevesinde de uygulama alanı bulmaktadır. Gerekli hallerde ve belirli ölçülerde tarafların takip edebileceği ek

⁷⁴ Tschanz, Geneva's Arbitration, s. 53.

⁷⁵ Sarısözen, M. Serhat, Medeni Usul Hukukunda Hakem Yargılaması, İstanbul, 2005, s. 57.

kurallar da mevcuttur. Tek dilekçeden ibaret beyan sunumu hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı uyuşmazlık çözüm yöntemlerinde genel kurallardandır⁷⁶.

Bazı milletlerarası tahkim kurumları hızlandırılmış tahkim kurallarında tahkim talebini de içeren dilekçelerin içeriğinde olması gerekli unsurları belirtmemektedir. Dilekçede olması gerekli hususlar ve dilekçenin hazırlanırken dikkat edilmesi gerekenler teamül olarak gelişmektedir. Ancak ISTAC Seri Tahkim Kuralları Tahkim Yargılamasının Başlaması başlıklı 2. maddesinin 1. bendinde dava dilekçesinde olması gerekli hususlar açıkça ifade edilmiştir. Hüküm şu şekildedir⁷⁷:

- a) Tarafların ve varsa vekillerinin adı soyadı, unvanı, adresleri, telefon ve faks numaraları ile elektronik posta adresleri;
- b) Uyuşmazlığın konusu, nitelik ve özelliklerine ilişkin açıklamaları;
- c) Davacının talebinin dayanağını teşkil eden vakıalar ve hukuki açıklamalar;
- d) Davacının talebinin dayanağını teşkil eden vakıaların ispatı için gerekli tüm belge ve deliller;
- e) Talep sonucu ile birlikte miktarı belirli olan taleplerin tutarları ve değer tayini mümkün olmayan hallerde diğer taleplerin yaklaşık parasal değerleri;
- f) Tahkim Anlaşmasının bir nüshası ile hakem sayısı, hakemlerin seçilmesi, tahkim yeri, tahkim dili, uygulanacak hukuk hakkındaki beyanlar.”

Maddenin 2. bendinde ise cevap dilekçesinin nasıl oluşturulması gerektiği hüküm altına alınmıştır⁷⁸:

“2. Dava dilekçesinin Sekretarya tarafından kendisine tebliğinden itibaren 15 gün içinde davalı, cevap dilekçesi ve varsa karşı davası ile bunların eklerini, Sekretaryaya sunar. Dilekçede aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) Tarafların ve varsa vekillerinin adı soyadı, unvanı, adresi, telefon ve faks numaraları ile elektronik posta adresleri;

⁷⁶ Tschanz, Geneva's Arbitration, s. 54.

⁷⁷<https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2016/01/%c4%b0STANBUL-TAHK%c4%b0M-MERKEZ%c4%b0-SER%c4%b0-TAHK%c4%b0M-KURALLARI.pdf>. Erişim tarihi: 20.09.2020.

⁷⁸<https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2016/01/%c4%b0STANBUL-TAHK%c4%b0M-MERKEZ%c4%b0-SER%c4%b0-TAHK%c4%b0M-KURALLARI.pdf>. Erişim tarihi: 20.09.2020.

- b) Uyuşmazlığın niteliği, özellikleri, dayanakları ve davacının dilekçesinde belirttiği vakıalar ile hukuki açıklamalara ilişkin cevapları;
- c) Davacının talep veya taleplerine cevabı;
- d) Davalının savunmasının ve varsa karşı davadaki taleplerinin dayanağı vakıaların ispatı için gerekli tüm belge ve deliller;
- e) Davacının teklifi çerçevesinde hakem sayısı ve hakemlerin seçilmesi ile tahkim yeri, tahkim dili, uygulanacak hukuk hakkındaki beyanlar;
- f) Tahkim anlaşmasının varlığı, geçerliliği ya da içeriğine ilişkin her türlü iddia ve itiraz.”

ISTAC Seri Tahkim Usulü Kurallarında davacı ve cevap dilekçelerinde bulunması gerekli hususların açıklanmış olması hızlandırılmış tahkim usulü kurallarını uyuşmazlıklarında uygulanmasını isteyen taraflar bakımından olumlu bir yaklaşım olmuştur.

Uygulanacak kurallar, tahkim yargılamasının usulüne yön verir. Ancak tahkimin doğası gereği esnek bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olması onun taraflarca tercih edilmesini sağlamaktadır. Bu sebeple tahkim yargılamasında irade serbestisi en önemli unsurlardandır. Dolayısıyla hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında hüküm altına alınan süreyi kısıtlayıcı düzenlemeler konusunda irade serbestisine öncelik verilir; sınırlarıcı hükümler irade serbestisinin önüne geçmez⁷⁹.

Başka bir ifadeyle, taraflar aralarında çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü için önceden yapmış oldukları anlaşma metnine tahkim şartını ekleyip⁸⁰, ayrıca hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının da uygulanmaması yönünde bir anlaşmaya varmışlarsa böyle bir durumda hızlandırılmış tahkim kuralları uygulama alanı bulmaz. Dolayısıyla tahkim yargılamasında irade serbestisi kuralına göre hızlandırılmış tahkim usulü kuralları uygulanmamış olur.

---

⁷⁹ Greenberg, Simon/ Kee, Christopher/ Weeramantry, J. Romesh. “Procedure and Evidence”. Chapter in. International Commercial Arbitration: An Asia-Pacific Perspective, Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 313.

⁸⁰ Kurkela, Matti/ Santtu Turunen. Due process in International Commercial Arbitration. Oxford University Press, USA, 2010. s. 66.

2.4.2. Deliller ve Delillerin Değerlendirilmesi

2.4.2.1. Giriş

Tahkim yargılamasında hızlandırılmış usul kurallarını uygulamak yargılamanın başından sonuna kadar geçen süreyi kısaltmak ve bunu yaparken de usul işlemlerini basitleştirerek uygulamak seri yargılama usulünün temel karakteristik özellikleridir. Tabii ki yargılama süresini kısaltmak, külfetli bazı usul işlemlerini basitleştirmek ve gerekirse bu tür işlemleri uyulacak kurallardan çıkarmakla mümkün olabilmektedir⁸¹.

Usul işlemlerinin basitleştirilmesi neticesinde nihai hakem kararının daha kısa bir sürede verilmesi hızlandırılmış tahkim kurallarının doğal bir sonucudur. Dolayısıyla hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulanmasıyla kısalan yargılama süresi maliyet bakımından da kullanıcılara bir tasarruf sağlamaktadır. Usul işlemlerinin sınırlandırılması sebebiyle yargılama az masraflı hale gelecektir⁸².

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının tahkim yargılamasını kısaltmayı ve buna bağlı olarak yargılama masrafında tasarruf sağlamayı hedeflediğinden bahsettik. Genel olarak, milletlerarası tahkim kurumlarının kurallarında yargılama süresini kısaltmak için birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

Tahkimde yargılamanın gecikmesine neden olan yaygın usul işlemleri şu şekildedir; uyuşmazlığı çözecek tahkimde hakem kurulunun oluşturulmasının yavaş olması, tarafların dilekçe, belge ve delil sunma işlemleri gibi yazılı unsurların karşılıklı olarak tahkime sunulması ve bunların yine karşılıklı olarak tekrar etmesidir.

Yukarıda anılan ve yargılamanın gecikmesine sebebiyet veren unsurlar milletlerarası tahkim kurumları kuralları nezdinde hızlandırılmış tahkim kurallarına dâhil edilmemiştir. Milletlerarası tahkim kurumlarından ICC'yi örnek gösterebiliriz. Nitekim Milletlerarası Ticaret Odası Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları çerçevesinde, her ne kadar görev belgesi sadece ICC tahkimine özgü bir özellik olarak

---

⁸¹ Seraglini/ Baeten, Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 38.

⁸² Seraglini/ Baeten, Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 38.

kalmış olsa da, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı bir uyuşmazlıkta görev belgesi olmaksızın uyuşmazlığa bakacak olan tahkimin kurulmasıyla birlikte yargılama devam edecektir⁸³.

Aralarında uyuşmazlık çıkan taraflar taleplerini tahkim başlamadan tahkime sunmalılardır. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının geçerli olduğu bir yargılamada şayet uyuşmazlığa bakan hakem yetkilendirmede bulunmamışsa, taraflar yargılamanın başlamasından sonra yeni talepte bulunamazlar⁸⁴. ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları 3. madde 2. fıkrasında bu kural açıkça ifade edilmiştir⁸⁵:

“Hakem kurulu oluştuktan sonra, yeni taleplerin niteliği, tahkim yargılamasının bulunduğu aşama, talebin masraflara ilişkin etkisi ve diğer ilgili durumları dikkate alınmak suretiyle hakem kurulu tarafından izin verilmedikçe, herhangi bir taraf yeni taleplerde bulunamaz.”

Hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulandığı uyuşmazlıklarla ilgili olarak yukarıda da ifade ettiğimiz gibi dilekçe ve delil sunma hususunda kısıtlama uygulanmaktadır. Bu kısıtlamaların başında tek bir yazılı beyanın karşılıklı olarak tahkime sunulması yer alır.

2.4.2.2. Delil Kavramı

Delil kavramı temel olarak, bir uyuşmazlığın çözümünde yargılamayı yürüten hakemin veya mahkemenin kendisi dışında gelişen olayları değerlendirip bir karara varmasını sağlayan ve taraflar aracılığıyla mahkemeye veya hakeme sunulan, olguların ispatını mümkün kılan unsurlar olarak tanımlanabilir⁸⁶.

---

⁸³ Seraglini/ Baeten, Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 38.

⁸⁴ Seraglini/ Baeten, Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 38.

⁸⁵ Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 225.

⁸⁶ Atalay, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, 15. Bası, İstanbul, 2017, s. 1730; Kuru, Baki. Medeni Usul Hukuku. İstanbul, 2016, s. 230; Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2017, s. 376; Alangoya, H. Yavuz/ Yıldırım, M. Kamil/ Yıldırım, Nevhis Deren, Medeni Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2005, s. 344; Görgün Şanal/ Kodakoğlu, Mehmet, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2012, s. 478; Tanrıver, Süha, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2016, s. 798.

Doktrinde Atalay, delil kavramını geniş anlamda ve dar anlamda olmak üzere iki şekilde yorumlamıştır⁸⁷. Geniş anlamda delil kavramından anlaşılması gereken, hâkim yahut hakemin uyuşmazlığı çözümlerken konu hakkında kanaatinin oluşması için ihtiyaç duyduğu tüm olguların aydınlığa kavuşmasını sağlamaya yönelik sunulan araçların tümü delil olarak nitelendirilebilmektedir. Bunun yanında dar anlamda delil kavramı ise yine hâkim veya hakemin uyuşmazlığı çözümlerken ihtiyaç duyduğu olguların birebir aynısını yahut uygun düştüğü ölçüde olguyu hakem veya hâkime birebire yakın anlatabilecek bir aracın mahkemeye sunulmasını ifade etmektedir. Bu sebeple dar anlamda delil ifadesi yalnızca senet ve tanığın delil olarak mahkemeye sunulabileceği anlamına gelmektedir⁸⁸.

Kesin deliller ve takdiri deliller olmak üzere iki tür delil vardır⁸⁹. Mahkeme yargısında hâkimi bağlayıcı özelliğe sahip ve kanunen delil olarak değerlendirilmesi gereken deliller kesin delillerdendir. HMK'da düzenlenmiş olan bir diğer müessese ise delil sözleşmesidir⁹⁰. Taraflar aralarında akdedecekleri sözleşme ile uyuşmazlık çözümünde vakıaların ispatı için kullanacakları delilleri kararlaştırabilmektelerdir. HMK madde 192 fıkra 1 hükmü şu şekildedir:

Taraflar yazılı olarak veya mahkeme önünde tutanağa geçirilecek imzalı beyanlarıyla kanunda belirli delillerle ispatı öngörülen vakıaların başka delil veya delillerle ispatını kararlaştırabilecekleri gibi; belirli delillerle ispatı öngörülmeyen vakıaların da sadece belirli delil veya delillerle ispatını kabul edebilirler.

Tahkim yargılamasındaki duruma bakacak olursak, irade serbestisi ilkesi yargılamanın genelinde, somut uyuşmazlığın niteliğine uygun olduğu ölçüde başvuru bir ilkedir. Bu sebeple uyuşmazlığın çözümlenmesi için vakıaların ispatı amacıyla her türlü delil

⁸⁷ Atalay, Medeni Usul Hukuku, s. 1730.

⁸⁸ Atalay, Medeni Usul Hukuku, s. 1731.

⁸⁹ Karşlı, Abdurrahim. Medeni Muhakeme Hukuku. İstanbul, 2012, s. 566; Topuz, Gökçen, Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat, Ankara, 2012, s. 31; Pekcanitez, Hakan, Medeni Usul ve İcra İflas Kanununda Yaklaşık İspat, Ankara, 2013, s. 53; Tok, Ozan, Medeni Usul Hukukunda Delil Başlangıcı, Ankara, 2016, s. 27; Konuralp, Haluk, Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı, Ankara, 1988, s. 29.

⁹⁰ Atalay, Medeni Usul Hukuku, s. 1740; Şengel, Berkant. "Delil Sözleşmesi." YD, (1998, 3): 270; Arslan, Ramazan, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Delil Sözleşmesi Konusunda Getirdiği Yenilikler." Bankacılar Dergisi Özel (2013): 68; Kalkan, Onur/ Dilek, Balioğlu. "Finans Hukukunda Delil Sözleşmeleri." Bankacılar Dergisi (2020, 113): 128; Hatipoğlu, Tahsin, "Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sözleşmeleri." (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), s. 3; Taşpınar, Sema, Medeni Yargılama Hukukunda İspat Sözleşmeleri, Ankara, 2001, s. 47; Umar, Bilge, "Delil Anlaşmaları." İÜHFİM, S (1962): 3.

hakeme yahut tahkime sunulabilmektedir. Dolayısıyla mahkeme yargılamasında olduğu gibi tahkimde deliller bakımından böyle bir bağlayıcılık söz konusu değildir. Milletlerarası tahkim kurumları kurallarında hakemleri bağlayıcı özellik taşıyan delillerden bahsedilmemektedir. İTOTAM Tahkim Kuralları Dava Konusu Olayların Tespiti başlıklı 26. maddesinin 1. fıkrasında delillerin hakemlerin uyuşmazlık çözümünde başvurabilecekleri ve bağlayıcı olmayan araçlar olarak ifade etmektedir. Hüküm şu şekildedir⁹¹:

“1. Uyuşmazlığın çözümüne ilişkin olay ve olguların tespiti bakımından, hakem kurulu taraflardan delillerini sunmalarını isteyebileceği gibi, tanık dinleyebilir, keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırabilir.”

Böyle bir hükmün İTOTAM Kurallarında düzenlenmiş olması tahkim yargılamasının esnek ve bağımsız bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olması sebebiyle özüne uygun olmuştur.

2.4.2.3. Delillerin İleri Sürülmesi

Tahkim yargılamalarında kural olarak hakem veya hakem kurulu uyuşmazlığın çözümüne yönelik vakıaların tespiti için uygun gördüğü bütün yöntemleri kullanabilmektedir. Bu bağlamda taraflar vakıaları ispat bakımından irade serbestisine tâbidir⁹². ISTAC Tahkim Kuralları madde 29 fıkra 1 hükmünde de benzer bir ifade hüküm altına alınmış olup hakemlerin tüm araçlardan yararlanarak uyuşmazlığı çözümleyebilecekleri düzenlenmiştir.

İTOTAM Tahkim Kuralları madde 26 fıkra 1'e göre ise tarafların delillerinin hakem veya hakem kuruluna sunabilecekleri hüküm altına alınmış olup ayrıca tanık, keşif ve bilirkişi incelemelerinin de hakem veya hakem kurulu tarafından yapılabileceği düzenlenmiştir. Burada ifade etmekte fayda olduğunu düşündüğümüz husus, bahsi geçen kural hükmünde tarafların hakem veya hakem kuruluna sunacakları delillerin niteliğinin geniş yorumlandığıdır. Başka ifadeyle, taraflar dar anlamda delil kavramı

⁹¹ <https://www.itotam.com/Dosyalar/2018/ITOTAM%20Tahkim%20Kurallari-%202017.pdf>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

⁹² Özbay/ Korucu, HMK Çerçevesinde Tahkim, s. 107; Hacıbekiroğlu, Delillerin Değerlendirilmesi, s. 34.

içine giren senet ve tanıktan başka geniş anlamda delil olarak ifade edilebilecek tüm unsurları vakıaların aydınlatılması için hakem veya hakem kuruluna sunabilmektedirler.

ICC tahkiminde ise hangi delillerin sunulabileceğine dair bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte hakemler tarafından kural olarak belge, senet, bilirkişi, tanık beyanı ve uzman görüşü delil olarak değerlendirilebilmektedir⁹³. HMK’da delil olarak düzenlenmiş olan yemin tahkim kurumları kurallarında yer bulmamıştır. Ancak, tahkimi yürüten hakem veya hakem kurulu olguları açığa çıkarmak için yemin teklifinde bulunabilir. Kaynak olarak ise hakemlerin uyuşmazlığı çözümlmek için delil sayılabilecek tüm unsurları kullanabiliyor olmalarını gösterebiliriz⁹⁴.

İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Kuralları madde 24 fıkra 2 hükmünde delillere ilişkin düzenleme şöyledir⁹⁵:

“2. Hakem heyeti, sunulan delilin kabul edilebilirliğine, ilgisine, lüzumuna ve önemine karar verir.”

Hakem veya hakem kurulunun delillerin kabul edilebilirliği değerlendirmesine tâbi tutması tarafların geniş anlamda delil sayılabilecek tüm araçları sunabiliyor olmalarını ifade etmektedir. SCC Tahkim Kurallarında da aynı anlama gelecek düzenleme madde 31 fıkra 1’de düzenlenmiş olup hakem veya hakem kurulunun sunulan delillerin kabul edilebilirliği denetlemesini yapacağını hüküm altına alınmıştır⁹⁶.

Bir uyuşmazlığın çözümünde yargılamayı yapan merci (hakem veya mahkeme) nihai kararı verdikten sonra bu karar bakımından tüm kanun yollarının tüketilmesiyle söz konusu kararın taraflar nezdinde bağlayıcılık kazanması durumuna kesin hüküm denmektedir⁹⁷. HMK madde 303 fıkra 1 hükmünde kesin hükmün tanımı yapılmıştır. Hüküm şöyledir:

⁹³ Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 101.

⁹⁴ Yeşilırmak, ICC Tahkim, s. 101.

⁹⁵

https://www.swissarbitration.org/files/50/Swiss%20Rules%202019/Swiss%20Rules%20of%20International%20Arbitration%202012_2019%20English-Turkish%20revis....pdf. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

⁹⁶ Tan, Mine, “Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü’nde Tahkim.” Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 23 (2011); s. 736.

⁹⁷ Atalı, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, s. 2055; Özbay, İbrahim, “Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Teşkil Etmesi”, Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, İstanbul, 2003, s. 281; Nomer/ Ekşi/ Öztekin

“Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.”

“2.5.5. Hakem Kararının İcra Edilebilirliği” başlığında ayrıntılı olarak incelediğimiz yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu burada genel ifadelerle ele alacağız. Genel olarak yabancı hakem kararlarının kesin hüküm teşkil edebilmesi için söz konusu kararın Türkiye’de tanınması gerekmektedir. Yabancı hakem kararı Türkiye’de tanınması halinde Türk mahkemeleri nezdinde kesin hüküm ifade edebilecektir. Bu sebeple tarafların yabancı hakem kararını kesin hüküm olarak kullanması; tarafları, konusu ve sebebi aynı bir başka dava açılması halinde kesin hüküm kendi lehine olan tarafın bunu ileri sürerek davanın lehine neticelenmesini sağlayabilecektir.

2.4.2.4. Delillerin Değerlendirilmesi

Tahkimde hakem gerekli gördüğü hallerde veya tarafların anlaşmalarına göre yargılamanın duruşmalı yapılacağına karar verebilmektedir. İTOTAM Tahkim Kuralları madde 26 fıkra 2’ hükmüne göre hakem taraflardan gelen delil niteliğindeki tüm belgeleri inceledikten sonra duruşma yapılmasına karar verebilir.

İTOTAM Tahkim Kuralları madde 29 son fıkra hükmüne göre ise hakem veya hakem kurulu uyuşmazlıkla ilgisi olmayan yahut başka yollarla daha kolay tespit edilebilen hususlara ilişkin delillerin sunulmasına izin vermeyebilir. İSTAC Tahkim Kuralları madde 29 fıkra 2 hükmünde hakemin kendiliğinden veya tarafların talebi üzerine tanık, bilirkişi ve diğer kişileri dinleyebileceği düzenlenmiştir. Hakem tanık dinlenmesine karar verdiği durumlarda taraflar tanıklara soracakları soruları önceden hazırlayıp duruşma esnasında tanığa bu soruları yöneltebilirler⁹⁸.

Gelgel, Milletlerarası Tahkim Hukuku, s. 85; Erdem, H. Ercüment, “Tahkim Anlaşması” Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı. İstanbul, 2017. s. 51; Ekşi, ICC Hakem Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi, s. 55; Güven, Pelin. Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Güncel Gelişmeler. İstanbul, 2018. s. 32.

⁹⁸ Dayınlarlı, Tahkim, s. 48.

Bir üst başlık olan “2.4.2.3. Delillerin İleri Sürülmesi” bölümünde de ifade ettiğimiz üzere hakem veya hakem kurulu kendisine sunulan tüm bilgi ve belgeleri uyumsuzluğun çözümüne katkı sağlaması bakımından delil vasfı taşıyıp taşımadıkları ve delil olarak kabul edilebilir olup olmadıklarının değerlendirmesini yapabilmektedirler⁹⁹.

2.4.3. Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Sonradan Ortaya Çıkan Delillerin İleri Sürülmesi

Tahkimde hukuki dinlenilme hakkı İTOTAM Tahkim Kuralları madde 21’de de ifade edildiği üzere hakem veya hakem kurulu, yargılamanın her aşamasında, tarafların hukuki dinlenilme hakkını korumak; tarafların eşitliği ilkesine uygun hareket etmek ve taraflardan her birine iddia ve savunmalarına ilişkin açıklama yapabilme ve delil sunabilme imkânını sağlamak zorundadır¹⁰⁰.

HMK madde 423 hükmünde de tarafların hukuki dinlenilme hakları güvence altına alınmıştır. Madde hükmü:

“(1) Taraflar, tahkim yargılamasında eşit hak ve yetkiye sahiptirler. Taraflara hukuki dinlenilme hakkını kullanma imkânı tanınır.”

Tahkim yargılamalarında kural olarak taraflar aksini kararlaştırmadığı müddetçe iddia ve savunmalar değiştirilip genişletilebilir. Ancak MTK’nın bu konu hakkındaki düzenlemesine göre iddia genişletme ve değiştirme serbestisi iyiniyet ilkesine tâbidir. MTK’nın 10. maddesinin D fıkrasının ikinci bendi şu şekilde kaleme alınmıştır:

Taraflar, aksini kararlaştırmış olmadıkça, tahkim yargılaması sırasında iddia veya savunmalarını değiştirebilir veya genişletebilirler. Ancak, hakem veya hakem kurulu, bu işlemin gecikerek yapılmış olduğunu veya diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığını ve diğer hâl ve şartları dikkate alarak, böyle bir değişiklik veya genişletmeye izin vermeyebilir. İddia veya savunmanın tahkim anlaşmasının kapsamı dışına çıkacak şekilde değiştirilmesi veya genişletilmesi mümkün değildir.

⁹⁹ Bkz. Bölüm 2.4.2.3. Hangi Deliller İleri Sürülebilir?

¹⁰⁰ <https://www.itotam.com/Dosyalar/2018/ITOTAM%20Tahkim%20Kurallari-%202017.pdf>. Erişim Tarihi: 20.09.2020; Hacıbekiroğlu, Delillerin Değerlendirilmesi, s. 39.

ICC Tahkim Kuralları madde 25 fıkra 5 hükmünde hakem veya hakem kurulunun yargılamanın her aşamasında uyuşmazlığın çözümüne yönelik olarak her türlü delilin sunulmasına izin verebilmektedir. İTOTAM Tahkim Kuralları madde 29'daki hükümde ise hakem veya hakem kurulu yargılamanın herhangi bir safhasında uygun bir süre vermek suretiyle tarafların ek delil sunmasına imkân sağlayabilmektedir. Milletlerarası tahkim kurumlarından olan SCC Kurallarında da benzer bir düzenleme yer almaktadır. Kurallar madde 31 fıkra 3'e göre hakem veya hakem kurulu, kendiliğinden yahut taraflardan birinin talebi üzerine taraflardan birinin uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlayacak bir bilgi veya belgeyi sunmasını isteyebilmektedir.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı uyuşmazlık çözüm yöntemlerinde ise hakem veya hakem kurulu böyle bir izin verirken taraflarca yargılamanın uzamasına sebebiyet verecek bir işlem yapılmamasını sağlamalıdır. Nitekim İTOTAM Tahkim Kuralları madde 29 fıkra 3'deki düzenleme hakemlere bu imkânı vermektedir. Hüküm şöyledir¹⁰¹:

“3. Hakem kurulu uyuşmazlıkla ilgisi olmayan veya başka yollarla ispatın daha kolay olacağı durumlarda, sunulan delilleri kabul etmeyebilir.”

2.4.4. Duruşma Yapılması / Dosya Üzerinden Değerlendirme Yapılması

Uyuşmazlığın duruşmalı yapılması veya dosya üzerinden değerlendirme yapılarak karara bağlanması hususları HMK'da düzenlenmiştir. HMK'nın “Duruşma yapılması veya dosya üzerinden inceleme” başlıklı 429. madde hükmü şöyledir:

“(1) Hakem veya hakem kurulu, delillerin ikamesi, sözlü beyanlarda bulunulması veya bilirkişiden açıklama istenmesi gibi sebeplerle duruşma yapılmasına karar verebileceği gibi; yargılamanın dosya üzerinden yürütülmesine de karar verebilir. Taraflar, aksini kararlaştırmadıkça, hakem veya hakem kurulu, taraflardan birinin talebi üzerine yargılamanın uygun aşamasında duruşma yapılmasına karar verir.

¹⁰¹ <https://www.itotam.com/Dosyalar/2018/ITOTAM%20Tahkim%20Kurallari-%202017.pdf>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

(2) Hakem veya hakem kurulu, dava ile ilgili her türlü keşif tarihini, bilirkişi incelemesini veya diğer delillerin incelenmesi için yapacağı toplantı ve duruşmalar ile tarafların gelmemeleri hâlinde bunun sonuçlarını uygun bir süre önce taraflara bildirir. (3) Hakem veya hakem kuruluna verilen dilekçeler, bilgiler ve diğer belgeler taraflara bildirilir.”

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre çözümlenen uyuşmazlıklarda kural olarak duruşmalı yargılama yapılmaktadır. Ancak yargılamanın daha hızlı biçimde neticelenmesini amaçlayan taraflar aralarında anlaşarak yargılamanın yazılı deliller üzerinden çözümlenip nihai karara bağlanmasını kararlaştırabilirler. Bu hususa ilişkin İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Kuralları madde 42 fıkra 1 bent (c) şöyle kaleme alınmıştır¹⁰²:

“(c) Taraflar uyuşmazlığın yalnızca yazılı deliller dayanak alınarak karara bağlanması konusunda anlaşmadıkça, hakem heyeti tanıkların ve uzman tanıkların sorgulanması ve sözlü beyanlar için tek bir duruşma yapacaktır.”

İTOTAM Küçük Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Tahkim Kuralları hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı uyuşmazlık çözümlerinde kural olarak duruşmasız yargılama yapılacağını hüküm altına almıştır. İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Kurallarındaki hükmün aksine İTOTAM Küçük Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Tahkim Kuralları madde 7 hükmüne göre duruşmalı yargılama yapılmasının hakemin bu yöndeki kararına bağlanması sebebiyle İTOTAM Kuralları sistematğine göre kural olarak yargılamalar duruşmasız yapılacaktır. İSTAC Seri Tahkim Kuralları madde 5 fıkra 2 hükmünde de kural olarak yargılamanın duruşmasız yapılacağı düzenlenmiştir.

Yargılamanın duruşmalı mı yoksa dosya üzerinden mi yapılacağına ilişkin başka bir yorum ise ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarında hüküm altına alınmıştır. Kurallar madde 3 fıkra 5 hükmüne göre hakem veya hakem kurulunun yargılamayı taraflara da danışarak duruşmalı veya dosya üzerinden yapabileceği ifade edilmiş olup

¹⁰²

https://www.swissarbitration.org/files/50/Swiss%20Rules%202019/Swiss%20Rules%20of%20International%20Arbitration%202012_2019%20English-Turkish%20revis....pdf. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

hangi yöntemin kural olarak uygulanacağı belirtilmemiştir. Diğer bir deyişle, hakem veya hakem kurulu uyuşmazlığın niteliğine, tanık yahut bilirkişi dinlenmesi gibi usul işlemlerin varlığı halinde yargılamanın duruşmalı veya dosya üzerinden çözümlenmesine karar verecektir.

SCC Tahkim Kuralları uygulaması da ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarındaki düzenlemeye benzemektedir. SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları madde 33 fıkra 1 hükmüne göre taraflardan birinin talebi yahut hakem veya hakem kurulunun uygun görmesi halinde yargılama duruşmalı olarak yapılacaktır.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanmasıyla tahkimde elde edilmek istenen amaç nihai kararın kısa sürede verilmesi ve toplam yargılama maliyetinin düşük olmasıdır. Anılan milletlerarası tahkim kurumlarından yalnızca İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarına göre kural olarak yargılamanın duruşmalı yapılması gerektiği düzenlenmiştir. Diğer kurumlar genellikle taraf talebi yahut hakem veya hakem kurulunun gerekli gördüğü hallerde yargılamanın duruşmalı olması gerektiğini hüküm altına almışlardır. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının hedefleri doğrultusunda kurumlardaki düzenlemelere bakacak olursak İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Kurallarının yargılamanın kural olarak duruşmalı olması gerektiği yönündeki düzenlemesi yargılamanın daha uzun sürede bitmesine sebebiyet verebilecektir. Diğer bir deyişle, bahsi geçen diğer kurumlarda olduğu gibi irade serbestisine öncelik verilerek aynı zamanda hakem veya hakem kurulunun da uyuşmazlığın niteliğine göre vereceği kararın yargılamanın duruşmalı ya da dosya üzerinden çözümlenmesini sağlamak hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının ruhuna uygun bir yaklaşım olacaktır.

2.4.5. Yargılama Süresi

Tahkim yargılamasının devlet yargılamasından ayıran karakteristik özelliklerinden birinin yargılamanın devlet yargılamasına kıyasla daha kısa sürede neticelenmesi olduğundan bahsetmiştik. Ticari hayatın gelişmesiyle birlikte hız tahkim kullanıcıları açısından daha da önemli hale gelmiştir. Dolayısıyla tahkim yargılamasını düzenleyen kurallara yenilikler yapılarak hızlandırılmış tahkim usulü kuralları eklenmiştir. Her milletlerarası tahkim kurumu kendi kurallarında bu düzenlemeleri yaparak somut

ihtiyaçlara karşılık vermeye çalışmışlardır. Genel olarak milli tahkimde tahkim süresi bir yıla kadar iken milletlerarası tahkimde yargılama süresi bir ila iki yıl arasında değişen sürelerde neticelenmektedir¹⁰³.

HMK'nın "Tahkim Süresi" başlıklı 427. maddesinde uyuşmazlığın esasına ilişkin kararın verilmesi için gerekli olan süre hüküm altına alınmıştır. Hüküm şu şekilde kaleme alınmıştır:

“(1) Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, bir hakemin görev yapacağı davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemin görev yapacağı davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde, hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir.

(2) Tahkim süresi, tarafların anlaşmasıyla; anlaşamamaları hâlinde ise taraflardan birinin başvurusu üzerine mahkemece uzatılabilir. Mahkemenin, bu konudaki kararı kesindir”

Hızlandırılmış tahkim kurallarına tâbi uyuşmazlıklar veya hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uyuşmazlık çözümüne uygulandığı yargılamalarda temel usul kurallarından birisi zaman çizelgesinin oluşturulmasıdır. Netice itibariyle hızlandırılmış usullerde zaman yönetiminin rolü büyüktür¹⁰⁴.

Kurallar çerçevesinde belirlenmiş olan sürelere uymak hızlandırılmış tahkim usulünün temel gerekliliklerindedir¹⁰⁵. Sürelere uymak yalnızca yargılamaya ilişkin usul işlemlerinin yürütülmesi için gereken kurallardan olmayıp aynı zamanda tahkim sonucunda verilecek olan kararın da hızlandırılmış tahkim usulüne göre daha hızlı bir biçimde verilmesini sağlamaya yönelik kurallardandır.

Her ne kadar milletlerarası tahkim kurumları hızlandırılmış tahkim usulü kurallarını düzenlerken belirli temel hususları belirtip kurallar içerisine dâhil etmiş olsalar da sonuç itibariyle somut bir uyuşmazlığa bakacak olan hakem yahut hakem kurulunun söz konusu uyuşmazlığa uygun, izlenecek usulü de belirleyecek herhangi bir zaman

¹⁰³ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 153.

¹⁰⁴ Moses Silverman, 'The Fast Track Arbitration of the International Chamber of Commerce – The User's Point of View', Journal of International Arbitration, (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 1993, Cilt 4, Sayı 10): s. 115.

¹⁰⁵ Davis/ Lagacé/ Volkovitsch, Fast Track Arbitration, s. 71.

çizelgesi oluşturulmaması hızlandırılmış tahkim usulünün özüne aykırı olur¹⁰⁶. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı bir tahkim yargılamasında zaman çizelgesinin yapılmamış olması demek o yargılamadan hız bakımından bir verimlilik alınamaması anlamına gelmektedir¹⁰⁷.

Yargılamaya ilişkin zaman çizelgesinin oluşturulması ve tahkimde izlenecek usul işlemlerinin belirlenmesi için hakem veya hakem kurulu uyuşmazlık önüne geldikten sonra en kısa sürede taraflarla birlikte bir dava yönetim toplantısı düzenler¹⁰⁸.

Dava yönetim toplantısının ve o toplantıda karara bağlanan hususların önemini SCC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarında da ifadesi geçen hükümden anlayabilmekteyiz. Kurallar 29. maddeye göre; davanın hakeme tevdiinden sonra hakem derhal, zaman çizelgesi ve davaya uygulanacak usul işlemleri gibi konuları kararlaştırmak üzere taraflarla birlikte dava yönetim toplantısı düzenler¹⁰⁹. Hükümün en önemli kısımlarından biri şüphesiz dava yönetim toplantısının derhal yapılması gerektiğinin vurgulanmasıdır. Seri tahkim usulünde hızın ne derece önemli olduğu bahsi geçen hükümden de açıkça anlaşılmaktadır¹¹⁰.

SCC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları madde 29 hükmünde devam eden fıkralarda hakem ve taraflara davanın şartları göz önünde bulundurularak yargılamanın etkinliğini ve hızını artırmaya yönelik usul işlemlerinin uygulanmasının gerektiği telkin edilmiştir.

Ayrıca aynı hükme göre hakem; dava yönetim toplantısı sırasında veya hemen sonrasında ve uyuşmazlığın hakeme veya hakem kuruluna tevdiinden itibaren en geç 7 gün içinde zaman çizelgesini oluşturmalıdır¹¹¹.

Dünya genelinde pek çok milletlerarası tahkim kurumu olduğu gibi söz konusu bu kurumların da kendilerine has kuralları bulunmaktadır. Dolayısıyla hızlandırılmış

---

¹⁰⁶ Banifatemi, Expedited Proceedings, s. 13.

¹⁰⁷ Banifatemi, Expedited Proceedings, s. 13.

¹⁰⁸ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 86.

¹⁰⁹ https://sccinstitute.com/media/178161/expedited_arbitration_rules_17_eng__web.pdf.

Erişim

Tarihi: 20.09.2020.

¹¹⁰ Banifatemi, Expedited Proceedings, s. 13.

¹¹¹ Bkz. SCC Tahkimi Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları madde 29/4.

tahkim usulü kurallarına ilişkin her milletlerarası tahkim kurumunun kendi düzenlemeleri vardır. Bu sebeple kurallar farklılık gösterebilmektedir.

WIPO Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları 34. maddesine¹¹² göre, örneğin; hakem veya hakem kurulu, tahkimin kurulmasından itibaren 15 gün içinde yargılamaya uygulanacak usulün belirlenmesi ve bu işlemlerin yargılamayı hızlandıracak bununla birlikte maliyet açısından da tasarruf sağlayacak nitelikte olmasının kararlaştırılacağı bir toplantı düzenler¹¹³.

Dava yönetim toplantısına ilişkin ICC Tahkim Merkezi Kurallarında da düzenlemeler mevcuttur. Şöyle ki, ICC Kurallar Ek VI- Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları madde 3 fıkra 3 dava yönetim toplantısının ne zaman düzenleneceğini hüküm altına almış olup ayrıca belirlenen bu sürenin hangi şartlar altında uzatılabileceği belirlenmiştir¹¹⁴:

“Kuralların 24. maddesine göre yapılan dava yönetim toplantısı, hakem kuruluna dosya tevdi edildikten sonra 15 günü geçmeyecek bir süre içinde yapılmalıdır. Divan, hakem kurulundan gelecek gerekçeli talep veya gerekli gördüğü durumlarda kendiliğinden bu süreyi uzatabilir.”

ICC Kurallarında da düzenlendiği gibi milletlerarası tahkim kurumlarının hızlandırılmış tahkim usulüne tâbi dava yönetim toplantılarına ilişkin düzenlemelerde genel temayül, uyuşmazlığa bakacak mahkemenin kurulmasının üzerinden fazla vakit geçmeden toplantının yapılması yönündedir.

Tabii ki süreye ilişkin tüm bu düzenlemeler ve tahkim içi uygulamalar hakem veya hakem kurulu tarafından tarafların çıkarları gözetilerek alınır¹¹⁵. İrade serbestisi tahkim yargılamalarının önemli unsurlarından olup hızlandırılmış tahkim usulü

---

¹¹² WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Organizasyonu Tahkim Merkezi) Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları madde 34, <https://www.wipo.int/amc/en/arbitration/expedited-rules/index.html>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

¹¹³ Heike/de Castro, WIPO Arbitration, s. 288.

¹¹⁴ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 225.

¹¹⁵ Berger, The Need for Speed, s. 600.

kurallarına tâbi bir uyuşmazlık çözümünde de hakemler tarafından gözetilmesi gereken hususlardandır.

Hızlandırılmış tahkim yargılamasında yargılama neticesinde verilecek olan karara kadar geçen süre ve bu süreç içinde usul işlemlerinin hızlandırılmış tahkim kurallarına göre yapılması tahkim yargılamasına nazaran daha kısa bir sürede nihai kararın açıklanması neticesini doğurmaktadır. Fakat bazı durumlarda taraflar karşılıklı veya tek taraflı olarak süreye ilişkin hususlarda itiraz edebilmektedirler.

Her ne kadar tarafların da katılımıyla düzenlenen dava yönetim toplantısında yargılamanın işleyişi, süresi ve uygulanacak olan usul işlemleri kararlaştırılmış olsa da yine taraflar bu süreler hakkında itiraz haklarını haizdir. Buna karşılık, tüm bu itiraz haklarına rağmen dava yönetim toplantısında belirlenen sürelerle itiraz etmeyen taraf bu hakkını kaybeder ve yargılama süresi boyunca sürelerle ilişkin bir itirazda bulunamaz¹¹⁶.

Tahkim yargılamasına geçildiğinde ifade edilmesi gereken temel hususlardan birisi; tahkim yargılamasının karakteristik özelliklerinden birisi olan yargılamanın gizliliği ilkesidir. Yargılamanın kamuya açık olmadan yapılması tahkimin en temel kurallarından biri olup hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulandığı uyuşmazlıkların çözümünde de riayet edilen bir kuraldır.

Taraflar aksini kararlaştırmadıkça hızlandırılmış tahkim usulüne göre yapılan yargılamalar gizlilik ilkesi gereği kamuya açık değildir. Söz konusu bu yargılamalara yargılamayı yapacak olan hakem veya hakem kurulu, taraflar yahut yasal temsilcileri ve bunlara ek olarak gerekli görüldüğü hallerde sekreter ve tercüman gibi yardımcı unsurlar katılabilmektedir.

Sayılanlar haricinde bir katılım, tarafların anlaşması haricinde mümkün olmaz. Tanık ve bilirkişilerin duruşmalara katılması ise yargılamanın seyrine ve tanık yahut bilirkişilerin beyanlarının dinlenmesinin gerektiği durumlarda bu kişiler dinlenir.

---

¹¹⁶ Scherer, Arbitration Proceedings, s. 233.

Tanık ve bilirkişiler yükümlülüklerini yerine getirdikten sonra hakem tarafından duruşmadan ayrılmaları istenebilir¹¹⁷.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı tahkimlerde milletlerarası tahkim kurumu kurallarında düzenlenmiş olan sürelerle riayet edilerek hızlı bir biçimde kararın verilmesi amaçlanır. Fakat her ne kadar kurallar açık olsa da özellikle İsviçre Milletlerarası Tahkim Kuralları 42. maddenin 1. fıkrasının (d) bendinde yargılama süresinin mahkeme tarafından istisnai hallerde uzatabileceği hüküm altına alınmıştır¹¹⁸:

“Karar, Sekretaryanın dosyayı hakem heyetine ilettiği tarihten itibaren altı ay içerisinde verilecektir. İstisnai hallerde, Mahkeme bu süreyi uzatabilir”

Taraflar uzatma taleplerini Odaya sunarken Kurallarda belirtilen istisnai halleri belirtmelilerdir. Bu hususta İsviçre Tahkim Odaları geniş yetkiye sahiptir. Yani tarafların istisnai durumları da belirterek sunmuş oldukları uzatma talebini inceleyerek somut olayın şartlarına göre süre uzatımı kararı verebilecekleri gibi talebi reddederek yargılamanın devamına karar verebilirler¹¹⁹.

Ancak hızlandırılmış tahkim usulünü kullanan uyuşmazlık tarafı kullanıcıların bu usulü tercih etmelerinin bir sebebi hız olduğu gibi aynı zamanda tahkimin de temel özelliklerinden birisi olan yargılamada esneklik ilkesi olduğu göz ardı edilmemeli. Ayrıca tahkim yargılamalarında dahi iç tahkimi düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Kanununun (HMK) 427. maddesinin 2. fıkrasındaki hükme göre taraflar aralarında anlaşmak suretiyle yargılamanın süresini uzatabilirler¹²⁰.

Hızlandırılmış tahkim usulünde milletlerarası tahkim kurumu kurallarında belirlenmiş sürelerle riayetin yargılamanın seyri ve hızlandırılmış tahkimin amacına hizmet bakımından ne kadar önemli olduğunu yukarıda ifade etmiş idik.

¹¹⁷ Groz, WIPO Expedited Arbitration, s. 1971.

¹¹⁸ <https://www.swissarbitration.org>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

¹¹⁹ Scherer, Arbitration Proceedings, s. 234.

¹²⁰ Pekcanitez, Hakan. Makaleler (2 Cilt), İstanbul, 2016, s. 521.

Öte yandan milletlerarası tahkim kurumlarının divan gibi yetkili mercileri somut tahkim yargılamalarında süreler bakımından denetleyici rol üstlenmektedirler. Özellikle İsviçre Milletlerarası Tahkim Kuralları incelendiği zaman sürelerin denetlenmesinde yetkili olan merci İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Sekretaryasıdır. Sekretarya, hakemin veya hakem kurulunun taraflarla birlikte düzenlediği dava yönetim toplantısında kararlaştırılan sürelerle uygunluk denetimini tahkim yargılamasının her aşamasında yapabilir. Hatta Scherer, bu denetimlerde Odaların titiz davranması gerektiğini ve tahkim yargılaması süresince süre denetimini dikkatle yapması gerektiğini ifade eder¹²¹. Bunun yanında İsviçre Milletlerarası Tahkim Kuralları 15. Maddenin 3. Fıkrasındaki hükme göre hakemin veya hakem kurulunun dava yönetim toplantısından önce bilgilendirme amaçlı hazırlamış olduğu zaman çizelgesi de Sekretaryanın yargılama süresi denetimine tâbidir. İsviçre Milletlerarası Tahkim Kuralları madde 15/3'e göre¹²²:

“Hakem heyeti, tahkim yargılamasının erken bir aşamasında ve tarafların görüşünü alarak taraflara ve bilgilendirme amacıyla Sekretaryaya verilecek geçici bir zaman çizelgesi hazırlar.”

Sekretaryanın bu denetimleri neticesinde şayet hakem veya hakem kurullarınca bir ihlal tespit etmesi durumunda ise yine İsviçre Milletlerarası Tahkim Kuralları kapsamında Mahkeme hakem veya hakem kurulunun atamasını iptal edebilir. Kurallar madde 12 fıkrası bir şu şekilde düzenlenmiştir¹²³:

“Diğer hakemlerden veya Mahkeme'den gelecek yazılı uyarıya rağmen, hakemlerden biri görevlerini ifa etmezse, Mahkeme bu hakemin atamasını iptal edebilir.”

Somut bir uyuşmazlığın çözümünde hızlandırılmış tahkim usulü kuralları kullanılıyorsa ve bu kurallar çerçevesinde dava yönetim toplantısında da taraflar ve hakem yahut hakem kurulunun katılımıyla hazırlanan zaman çizelgesinde kararlaştırılan sürelerle şayet hakem veya hakem kurulunun kendi hatası sonucu

---

¹²¹ Scherer, Arbitration Proceedings, s. 234.

¹²² <https://www.swissarbitration.org>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

¹²³ <https://www.swissarbitration.org>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

uyulmuyorsa, böyle bir durumda Odaların yetkili mercileri uyuşmazlığa bakan hakem veya hakem kurulunun atamasını iptal edebilmektedir¹²⁴.

2.4.6. Yargılama Giderleri

Hızlandırılmış tahkim usulünün uygulandığı uyuşmazlıklarda taraflar arasındaki uyuşmazlık miktarı önem taşımaktadır. Bu miktarın belirlenmesi milletlerarası tahkim kurumlarının kurallarında çeşitlilik gösterebilir. Fakat genel olarak ifade etmek gerekirse milli tahkim bakımından bu miktar 500.000 Türk Lirası ile 1.000.000 Türk Lirası arasındadır.

Hızlandırılmış tahkim usulünün küçük alacaklara ilişkin uyuşmazlıklarda kullanıldığını bir kez daha ifade etmek yararlı olacaktır. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarıyla birlikte; uyuşmazlık konusu miktarın küçük olması ve buna bağlı olarak tarafların da talebi doğrultusunda yargılamanın hem daha kısa sürede hem de daha az masraflı bir şekilde neticelenmesinin yolu açılmıştır.

Küçük uyuşmazlıkların çözümünde uygulanan usulde normal usule göre bazı farklılıklar vardır. Kurallardaki bu farklılıklar uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak usule doğrudan etki etmektedir. Hızlandırılmış tahkim usulüne ilişkin milletlerarası tahkim kurumlarının kurallarında hüküm altına alınmış olan başlıca düzenleme, yargılamanın daha kısa sürede ve daha az masraflı şekilde neticelenmesini sağlayacak olan süre kısıtlamasıdır.

Hızlandırılmış tahkim usulü, temel karakteristik özellikleri gereği daha hızlı ve daha basitleştirilmiş yargılama yöntemidir. Hızlandırılmış tahkim usulünde daha kısa sürede karara ulaşmak için yargılamada uyulacak usul işlemlerinin daha az süre alan ve daha az külfetli olmasına dikkat edilir. Dolayısıyla hakem kararının da dâhil olduğu usul işlemlerinin basitleştirilmiş ve tahkime göre daha kısa sürede yapılması hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulandığı yargılamalarda tahkim masraflarının

---

¹²⁴ Scherer, Arbitration Proceedings, s. 234.

daha az olmasına ve yargılama maliyetlerinde tasarruf edilmesine imkân vermektedir¹²⁵.

Bir önceki başlıkta ifade ettiğimiz üzere, yargılama süresinin ve tahkim kararının verileceği son tarihin kurallara eklenerek düzenlenmiş olması aynı zamanda hızlandırılmış tahkim usulünün kullanılmasıyla elde edilmek istenen faydalardan birisi olan maliyetten tasarrufu da sağlamaya yöneliktir.

Milletlerarası tahkim kurumlarının çoğu kural olarak hazırladığı ve genellikle genel kurallarına ek olarak düzenledikleri hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında tahkim yargılamasının maliyetine ilişkin maddeler yer almaz. Hızlandırılmış tahkim usulünün uygulandığı uyuşmazlıklarda maliyet hesaplamada genel teamül tahkim kurallarında hüküm altına alınmış olan düzenlemelere göre yapılır.

LMAA ve SCC kurallarına ilave olarak hızlandırılmış tahkim usulünün düzenlendiği bölüme maliyet kısmını da ekleyerek tahkimde uygulanan maliyet hesaplamasından ayrı olarak sadece hızlandırılmış tahkime özgü maliyet hesaplaması eklemişlerdir¹²⁶.

Milletlerarası tahkim kurumları hızlandırılmış tahkim usulüne ilişkin kuralları düzenlerken tahkim maliyetleri konusuna da değinmişlerdir. SCC Kuralları madde 49'a göre tahkim masraflarının nelerden oluştuğunu hüküm altına alarak yargılama maliyetinin önceden hesaplanabilir olmasını sağlamıştır¹²⁷.

Yine SCC Kuralları madde 49 fıkra 6¹²⁸'ya göre taraflar aksini kararlaştırmadıkça; hakem, taraflardan birinin talebi üzerine yargılama sonucunda verilmiş olan kararı da göz önünde bulundurarak yargılama süreci boyunca tarafların yargılamanın hızına ve etkinliğine katkı sağlayıp sağlamamasını da hesaba katarak tahkim masraflarının hangi yanca ödeneceğinin kararını verir¹²⁹.

---

¹²⁵ Seraglini/ Baeten, Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 38.

¹²⁶ Magnusson, The Scs Experience, s. 16.

¹²⁷ Bagner, Hans, "Expedited Arbitration Rules: Stockholm and WIPO" in Arbitration International, Cilt 2, Sayı 13, (Haziran 1997), s. 197.

¹²⁸ SCC Kuralları madde 49/6.

¹²⁹ Ayrıca bkz. sccinstitute.com/media/178161/expedited_arbitration_rules_17_eng_web.pdf. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

Hızlandırılmış tahkim usulüne tâbi uyuşmazlıkların çözümünde maliyetlerin hesaplanması hususunda örnek olarak sayabileceğimiz bir diğer milletlerarası tahkim kurumu WIPO' dur. WIPO Hızlandırılmış Tahkim Kurallarında düzenlenen tahkim ücretleri WIPO tahkim kurallarında hüküm altına alınmış düzenlemelerle benzerlik göstermektedir¹³⁰.

WIPO hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre tahkim masrafları taraflar aksini kararlaştırmadıkça, WIPO Tahkim Merkezinde hazırlanan ücret çizelgesine göre belirlenir. Tahkim ücretlerine hem hakem ücreti¹³¹ hem de tahkim kurumu ücreti dâhildir. Dolayısıyla tahkim ücreti söz konusu somut uyuşmazlık miktarına göre hesaplanır.

Taraflar arasında masrafların paylaşılmasına ilişkin bir düzenleme varsa şayet böyle bir durumda hakem tahkim yargılamasının neticesinde çıkan nihai karara göre masrafları taraflara paylaşırabilir¹³².

Tahkim masrafları konusunda ek olarak, WIPO Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kurallarının işletildiği bir uyuşmazlıkta hakem kararı da göz önünde bulundurularak taraflar arasında aksine bir anlaşma olmadığı sürece, taraflardan birinin kısmen veya tamamen olmak üzere karşı tarafın yargılama masraflarını, tanık ve yasal temsilci masraflarını ödemesine karar verilebilir¹³³.

¹³⁰ Bagner, Expedited Arbitration, s. 197.

¹³¹ MTK madde 16'da hakem ücretinin belirlenmesi usulü hüküm altına alınmıştır. Buna göre,
A) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakemlerin ücreti, dava konusu alacağın miktarı, uyuşmazlığın niteliği ve tahkim yargılamasının süresi dikkate alınarak, hakem veya hakem kurulu ile taraflar arasında kararlaştırılır.
Taraflar, hakem veya hakem kurulunun ücretini milletlerarası yerleşmiş kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yaparak da belirleyebilirler.
Taraflarla hakem veya hakem kurulu arasında ücretin belirlenmesi konusunda anlaşmaya varılamaz veya tahkim anlaşmasında ücretin belirlenmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmazsa ya da taraflarca bu konuda yerleşmiş milletlerarası kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yapılmamışsa, hakem veya hakem kurulunun ücreti, her yıl Adalet Bakanlığınca ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görüşleri alınarak hazırlanan ücret tarifesine göre belirlenir. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça başkanın ücreti, hakemlerden her birine ödenecek hakem ücretinin yüzde on fazlası olarak hesaplanır.
Hakem kararının düzeltilmesi, yorumlanması veya tamamlanması hallerinde ek hakem ücreti ödenmez.

¹³² Bagner, Expedited Arbitration, s. 197.

¹³³ Bagner, Expedited Arbitration, s. 197.

Hızlandırılmış tahkim usullerinde dilekçe ve deliller bölümünde¹³⁴ de ifade ettiğimiz gibi dava talebi ve bu talebe cevap dilekçesi haricinde ek talep ve beyanların mahkemeye sunumunun sınırlandırılması hem taleplerin tekrarlanmak suretiyle vakit kaybını önlemeye yönelik olup hem de taraflar bakımından ilk taleplerinde uyuşmazlığa ilişkin en önemli hususları dilekçelerine ekleyip böylece sunmalarına teşvik mahiyetindedir.¹³⁵

ICC Tahkim Merkezi Kuralları Ek VI'ya göre hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı bir uyuşmazlık çözümünde hakem veya hakem kurulu tarafların da görüşünü alarak yargılamanın dosya üzerinden yapılmasına karar verebilir. Ek VI madde 3 fıkra 5 şu şekilde düzenlenmiştir¹³⁶:

“Hakem Kurulu, taraflara danıştıktan sonra uyuşmazlığın duruşma ve tanıkların sorgusu yapılmaksızın sadece dosya üzerinden yapılmasına karar verebilir. Duruşma yapılacak ise, hakem kurulu duruşmayı video-konferans, telefon veya benzer iletişim yöntemleri kullanmak yoluyla yapabilir.”

Dolayısıyla uyuşmazlığın çözümü dosya üzerinden yapılmasıyla birlikte tahkim masrafları da büyük ölçüde azalmış olacaktır. Yargılama esnasında tanık masrafları ve milletlerarası tahkim kurumu masraflarında tasarruf sağlanacaktır.

ICC Tahkim Merkezi duruşmasız olarak yapılacak olan uyuşmazlık çözüm yönteminde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının işletilmesiyle hem zaman hem de maliyet tasarrufunun sağlanacağını öngörmektedir.

Milletlerarası tahkim kurumlarının çoğunda, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı tahkim yargılamalarında uyuşmazlığı çözecek hakem veya hakem kurulu atanıp mahkeme kurulduktan sonra hakemlerin ücret ve masraflarının karşılanmasına yönelik olarak tahkim kurumu kurallarında tarafların avans ödemesi yapmasına ilişkin düzenlemeler mevcuttur¹³⁷.

---

¹³⁴ Bkz. Bölüm 2.4.1.

¹³⁵ Seraglini/ Baeten, Seraglini/Baeten, Expedited Rules, s. 47.

¹³⁶ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 225.

¹³⁷ Born, Born, Procedures in International Arbitration, s. 2067.

Tahkim masrafları bakımından taraflarca ödenmesi gerekli olan masraf avansı hakkında örnek verecek olursak, ICC Kurallarında düzenlenmiştir. Kurallar madde 37 fıkra 1 bent b'ye göre¹³⁸:

“Genel Sekreter, Tahkim Talebi’ni aldıktan sonra, davacıdan, Hızlandırılmış Tahkim Usulü Hükümleri uygulandığında dava yönetim konferansına kadar tahkim masraflarını karşılayacak miktarda geçici masraf avansı talep edebilir. Davacı tarafından ödenen her türlü geçici avans, masraflar için Divan tarafından 37. madde uyarınca tespit edilen avansın kısmi ödemesi olarak sayılır.”

Bu hüküm sebebi ile uyuşmazlığa uygulanacak usul hızlandırılmış tahkim kurallarından oluşsa dahi ICC Kuralları çerçevesinde dava yönetim toplantısından önce belirli miktarda gider avansının yatırılması gerekmektedir.

2.5. Kararın Verilmesi

2.5.1. Giriş

Tahkim yargılamasında olduğu gibi seri tahkim kurallarının uygulandığı bir uyuşmazlık çözümünde hakemin veya hakem kurulunun vereceği nihai karar yargılamayı neticelendirir¹³⁹. Milletlerarası tahkimde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanması, yargılama sürecinde ve bu süreç sonunda ulaşılabilecek karara kadar geçen süreyi en verimli şekilde kullanarak uyuşmazlık taraflarının zamandan tasarruf etmelerini sağlamaya yöneliktir. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının tahkimin usul işlemlerinde birtakım sınırlandırmalara giderek gerek zamandan gerekse de maliyetten tasarruf sağlayabildiğini yukarıdaki başlıklarda ifade etmiş idik. Küçük hukuk uyuşmazlıklarının çözümünde kural olarak tek hakem yargılamayı yürütür. Tek hakemin, yargılamayı yapıp sonucunda uyuşmazlığın çözümüne yönelik kararı nihai karar olup tahkimi neticelendiren bir usul işlemidir.

¹³⁸ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 192.

¹³⁹ Kalpsüz, Tahkim, s. 108.

HMK düzenlemesine göre tahkim yargılamasında hakem kararının verilmesi usulü hüküm altına alınmıştır. HMK madde 433 hükmü şöyledir¹⁴⁰:

- “(1) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakem kurulu oy çokluğuyla da karar verebilir.
- (2) Taraflar veya hakem kurulunun diğer üyeleri yetki vermişlerse, hakem kurulu başkanı, yargılama usulü ile ilgili belirli konularda tek başına karar verebilir.
- (3) Hakem veya hakem kurulu, ancak tarafların açıkça yetkili kılmasıyla şartıyla hakkaniyet ve nasafet kurallarına göre veya dostane çözüm yoluyla karar verebilir.”

2.5.2. Hakem Kararı Kavramı ve Hızlandırılmış Tahkim Yargılamasında Verilen Kararın Niteliği

Hakem kararı kavramı iki çeşit olabilmektedir. Birincisi, hakem yargılama esnasında usule ilişkin kararlar verebilir. Bu tür kararlar ara karar olarak da ifade edilebilmektedir. Tahkimde örneğin; hakem, tarafların talebi doğrultusunda veya kendi iradesiyle yargılamaya uygulanacak usulleri belirtmek yahut değiştirmek için ara karar verebilir. İkinci karar çeşidi ise nihai karardır¹⁴¹. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı uyuşmazlık çözümlerinde, genellikle milletlerarası tahkim kurumları kurallarında da hüküm altına alındığı gibi kararın verilmesi için belirli süreler düzenlenmiştir. Belirlenen bu süreler içinde hakemin yargılamayı bitiren ve uyuşmazlığı çözümlen kararını vermesi gerekir. Verilen bu karar nihai karardır¹⁴².

Tahkim yargılamasının sonunda hakem veya hakem kurulu tarafından tüm yargılama süreci boyunca incelediği hususları göz önünde bulundurarak uyuşmazlığın çözümünü içeren usul işlemine nihai hakem kararı adı verilir. Mahkeme yargısı ve tahkim de dâhil olmak üzere tüm yargılama faaliyetlerinde yargılamanın son usul işlemi olan ve

¹⁴⁰ MTK madde 13'te hakem kararının verilmesi usulü ve tahkim yargılamasının sona ermesi hüküm altına alınmıştır.

¹⁴¹ Akıncı, Ziya, “Hakem Kararları” ICC Türkiye X. Milletlerarası Tahkim Semineri, Ankara, Nisan 2012, s. 67; Erten, Rifat, Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri, Ankara, 2010, s. 35.

¹⁴² Yeşilirmak, Ali. “MTK ve HMK'ya göre Tahkim Dosyası ve Hakem Kararlarının Saklanması.” Türkiye Barolar Birliği Dergisi, no. 133, 2017, s. 263; Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 115.

uyuşmazlığın çözümünü ilan eden nihai hakem kararı hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının işletildiği uyuşmazlıklar bakımından da benzer bir usul işlemidir.

Milletlerarası tahkim kurumları hakem kararlarının hangi süreler içinde verilebileceğini her biri kendi kurallarında düzenleyerek hüküm altına almıştır. Hızlandırılmış tahkim yargılamasında hakem kararlarının süre sınırlandırmasına tâbi olarak verilmesini düzenleyen tahkim kurumları kuralları, böylece hızlandırılmış tahkim usulünün uyuşmazlıklarda tercih edilerek kullanılmasının temel amaçlarından biri olan zaman tasarrufu ilkesini kurallar nezdinde sağlamaktadır. Herhalde nitelik olarak tahkim yargılamasında hakemin verdiği nihai karar ile hızlandırılmış tahkim yargılamasında hakemin vermiş olduğu nihai karar arasında hiçbir fark yoktur. Her ikisi de aynı hükümlere tâbidir, aynı şekilde icra edilir.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının yer aldığı milletlerarası tahkim kurumları uyuşmazlık çözümünde düzenledikleri bu sürelere dikkatli şekilde uyulmasına önem göstermektedir. Hakemin sürelere uyup uymadığının denetimini ICC Sekreterliği yapar¹⁴³.

Ancak, hızlandırılmış tahkim usulünde hakem tarafından verilecek olan kararın diğer yargılamalardan özellikle de mahkeme yargılamalarında hâkimler tarafından verilen kararlardan ayıran en temel özellik, söz konusu hakem kararlarının bir süre sınırlandırmasına tâbi olarak verilmesidir.

Şöyle ki, devlet yargılamalarında kararın verilmesinin gerekli olduğu herhangi bir süre sınırlaması mevcut değildir. Benzer şekilde, tahkim yargılamalarında da devlet yargılamasına benzer bir uygulama takip edilir. Her ne kadar tahkimde yargılamanın toplam süresi bakımından genel bir tahmin söz konusu olabilse de bu tahmini süre nitelik olarak hızlandırılmış tahkim usulündeki kurallarda hüküm altına alınmış süre sınırlandırmalarından farklıdır.

Herhalde süre konusunda hızlandırılmış tahkim kuralları ile taraf sözleşmesi arasında bir farklılık var ise taraf iradesi kural olarak esas alınır.

---

¹⁴³ Bühler/ Heitzmann, The 2017 ICC Expedited Rules, s. 129.

Milletlerarası tahkim kurumları genellikle kendileri özgü hızlandırılmış tahkim usulü kuralları kararlaştırmaktadır. Genellikle taraflar aralarında anlaşarak kurallarda hüküm altına alınmış olan kararın verilmesi için gereken süreyi uzatabilirler. Burada önemli olan uyuşmazlık taraflarının karşılıklı iradelerinin uyuşması ve kararın verilmesi için gereken sürenin aralarındaki anlaşmaya bağlı olarak uzatılmasıdır.

Böyle bir durumda yargılamayı yürüten hakem veya hakem kurulu taraflara onların bu anlaşmasının hızlandırılmış tahkim usulünün kullanıldığı somut uyuşmazlık çözümünde söz konusu usulün kullanılmasıyla birlikte elde edilmek istenen zaman ve maliyetten tasarruf etme gibi temel hedeflerin olumsuz etkileneceğini söylemekten başka yaptırım olmayacaktır¹⁴⁴.

Tarafların süreyi uzatması dışında ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları Ek VI madde 4 bent 1’de yukarıda da ifade edildiği üzere örneğin şayet Divan gerekli gördüğü hallerde yahut hakem veya hakem kurulunun talebi üzerine süreyi uzatabilir. Kurallar madde 31 fıkra 2 şu şekilde hüküm altına alınmıştır¹⁴⁵:

“Divan, hakem kurulunun gerekçeli yazılı talebi üzerine veya gerekli olduğuna karar verdiği hallerde kendiliğinden süreyi uzatabilir.”

Tschanz, taraflar arasındaki anlaşma hükümlerinden kaynaklanan bir zaman sınırlamasından bahsetmektedir. Tarafların aralarında akdetmiş oldukları sözleşmeye derç ettikleri tahkim şartında hüküm altına alınan ve hakemin kararı vermesi için gerekli olan süreyi kararlaştırmış olmaları yargılamanın söz konusu süre içinde bitmesi gerektiğini ifade etmektedir. Tschanz’a göre hakem, tarafların kararlaştırmış olduğu süreler içinde kararı vermek durumundadır¹⁴⁶.

Böyle bir durumda irade serbestisinden bahsedebiliriz. Ancak, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının (her tahkim kurumunun özgün düzenlemeleri olabilese de genel anlamda kuralların amacı aynı doğrultudadır) mevcut yapıları gereği hakem ve hakem kurallarının kararı vermeleri için gerekli olan süre düzenlenmiştir. Yine de bu düzenlemelere rağmen taraflar aralarında anlaşarak irade serbestisi ilkesini işleterek

¹⁴⁴ Bühler/ Heitzmann, The 2017 ICC Expedited Rules, s. 129.

¹⁴⁵ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 189.

¹⁴⁶ Tschanz, Geneva's Arbitration, s. 53.

yargılama sürelerini uzatabilirler. Tahkim yargılamasının en önemli özelliklerinden birisi olan ve hatta tahkim yargılama yolunu taraflarca tercih edilebilir kılan özellik tarafların yargılama usulünü aralarında yapacakları anlaşmalarla şekillendirebiliyor olmalarıdır¹⁴⁷.

İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Tahkim Merkezi Kurallarında da ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları Ek VI'daki düzenlemeye benzer bir hüküm eklenmiştir. Madde 42 fıkra (d) ve (e) şu şekildedir¹⁴⁸:

“(d) Karar, Sekreteryaya'nın dosyayı hakem heyetine ilettiği tarihten itibaren altı ay içerisinde verilecektir. İstisnai hallerde, Mahkeme bu süreyi uzatabilir;
(e) Taraflar hiçbir gerekçenin gösterilmemesi konusunda anlaşmadıkları takdirde, hakem heyeti, kararın dayandığı gerekçeleri özet şeklinde belirtecektir.”

Kuralların 42. maddesinin (d) bendi hakem veya hakem kurulunun tahkim yargılamasının neticesinde kararı verebileceği süreyi hüküm altına almıştır. (e) bendinde ise kararın içeriğinden bahsedilmiş olup taraflarca aksi kararlaştırılmadığı müddetçe hakem veya hakem kurulunun hangi gerekçelere dayanarak kararı oluşturduğunun özetini taraflara açıklaması gerektiği ifade edilmiştir. İlgili madde hükmüne göre yargılamanın altı ay içerisinde bitirilerek nihai kararın verilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Aynı bendin devam hükmünde ise istisnai hallerde bu sürenin uzatılabileceği belirtilmiş olup o hallerin neler olduğu ifade edilmemiştir. Kanaatimizce, tahkimde kural olarak irade serbestisi geçerlidir. İrade serbestisine göre ve kurallarda aksine emredici bir düzenleme olmaması kaydıyla taraflar anlaşarak bu süreyi uzatabilmektedirler.

ICC Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları madde 4'e göre ise benzer bir hüküm düzenlenmiş olup nihai kararın verilmesi için belirlenen sürenin ancak gerekli görüldüğü hallerde Divan tarafından kendiliğinden veya hakemin yahut hakem kurulunun gerekçeli yazılı talebi doğrultusunda uzatılabileceği ifade edilmiştir. Ancak

¹⁴⁷ Fortese, Fabricio/ Lotta Hemmi. "Procedural fairness and efficiency in international arbitration." Groningen Journal of International Law Cilt 3, Sayı 1, (2015), s. 122.

¹⁴⁸ <https://www.swissarbitration.org>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

irade serbestisi ilkesine göre tarafların aralarında anlaşmak suretiyle bu sürenin uzatılmasına ilişkin herhangi bir yasaklayıcı kural bulunmamaktadır.

Tahkim yargılamasına uygulanan kuralların irade serbestisiyle değiştirilebileceğini ifade ettik. Bu bağlamda Alman Tahkim Enstitüsü (DIS) Kuralları madde 34 fıkra 3'te de İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Kurallarında hüküm altına alınan bir düzenlemeye benzer bir düzenleme yapılmıştır¹⁴⁹:

“Karar, tarafların herhangi bir gerekçe gösterilmemesine dair bir anlaşmaları olmadığı veya 32. maddenin 2. fıkrasında ifade edilen hususların bulunmadığı hallerde gerekçeli olarak açıklanır.”

Alman Tahkim Enstitüsü (DIS) Kuralları madde 32/2 hükmünde ifade edilen hususlar ise tahkim yargılaması sırasında tarafların anlaşmak suretiyle uyuşmazlığın ortadan kalkması durumudur. Böyle bir durumda hakem sulhe dayalı karar verebilir¹⁵⁰ veya davayı uyuşmazlık ortadan kaldığı için usulden sonlandırabilir.

Alman Tahkim Enstitüsü (DIS) Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları 7. bölümünde hakem veya hakem kurulunun tarafların aksine bir anlaşması olmaması durumunda kararı gerekçelerini belirtmeden açıklayabilir. Hakemlere verilen bu hak, hızlandırılmış tahkim usulünün hedefleri arasında olan hızlı yargılamayı sağlamaya yönelik olup kararın gerekçeleriyle birlikte hazırlanması için gerekli olan sürenin yargılamanın genel süresini uzatabileceği ihtimalini bertaraf etmek için düzenlenmiştir¹⁵¹.

Başka bir ihtimal olarak, tahkim yargılamasında tarafların aksine bir anlaşması olmamasına rağmen hakem veya hakem kurulu kurallarda belirtilen süreler içinde kararı açıklayamaması durumu söz konusu olabilir. Böyle bir durumda, İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Kurallarına göre hakem veya hakem kurulu Kurallarda belirtilen zaman sınırı içinde karar vermezse söz konusu süreyi ilgili tahkimin bağlı bulunduğu Oda uzatma yetkisini haizdir. Bu sebeple söz konusu nihai kararın süresi içinde verilmemiş olması, o kararın geçersiz sayılması sonucunu doğurmaz.

¹⁴⁹ <http://www.disarb.org/de>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

¹⁵⁰ Karadaş, İzzet. Ulusal (İç) Tahkim, Ankara, 2013. s. 228.

¹⁵¹ Berger, The Need for Speed, s. 601.

Kurallarda belirtilen süreler içinde verilmeyen karardan dolayı tahkimin ve neticesinde verilen kararın geçersiz olduğunu ileri süren taraf altı aylık zaman dilimi içinde kararın verilmesinin tahkimin esaslı unsuru olduğunu ve uyuşmazlığın diğer tarafı olan yan ile aralarındaki anlaşmanın geçerliliğinin buna bağlı olduğunu ispatlaması gerekecektir. Aksi takdirde Oda'nın vermiş olduğu süre uzatma kararı hakemi ve tarafları bağlayacak olup tahkimin ve dolayısıyla kararın geçerliliğini sürdürmüş olacaktır. Scherer de tahkim yargılamasının bağlı bulunduğu Oda'nın her halükarda süre sınırını uzatma yetkisinin geçerli olması gerektiğini savunmaktadır¹⁵².

2.5.3. Hakem Kararında Bulunması Gereken Unsurlar

Tahkim sonucunda hakem tarafından yargılamanın bittiğinin ve uyuşmazlığın çözümlendiğinin açıklanması nihai hakem kararıyla olmaktadır. Hakem, kararını açıklarken belli başlı kurallara uymakla yükümlüdür. HMK'da hakem kararının içermesi gereken unsurlar belirtilmiştir¹⁵³. HMK'nın hakem kararının şekli, içeriği ve saklanması başlıklı 436. maddesinin 1. fıkrası şu şekildedir¹⁵⁴:

“(1) Hakem kararlarında;

- a) Kararı veren hakem veya hakem kurulu üyelerinin ad ve soyadları,
- b) Tarafların ve varsa temsilcileri ile vekillerinin ad ve soyadları, unvanları ve adresleri,
- c) Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi,
- ç) Bir sıra numarası altında açık ve kesin bir biçimde taraflara yüklenen hak ve borçlar ile yargılama giderleri,
- d) Karara karşı iptal davası açılabileceği ve süresi,
- e) Tahkim yeri ve kararın tarihi,
- f) Kararı veren hakem veya hakem kurulu üyelerinin tamamı veya çoğunluğunun imzaları ve karara eklenmiş ise karşı oy yazısı, gösterilir.”

¹⁵² Scherer, Arbitration Proceedings, s. 235.

¹⁵³ Petek, Ömer Faruk. “Hakem Sözleşmesi Uyarınca Hakemin Hak ve Yükümlülükleri.” (İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015), s. 49.

¹⁵⁴ MTK madde 14'te de hakem kararlarında bulunması gerekli unsurlar hüküm altına alınmıştır.

İTOTAM Tahkim Kuralları madde 36'da hüküm altına alınan ve hakem kararında bulunması gerekli unsurların tamamı HMK 436. madde hükmünden alınmış olup iç tahkim ile HMK uygulamasında uyumluluk sağlanmıştır. Fakat ISTAC Tahkim Kuralları madde 35'te hüküm altına alınan hakem kararında olması gerekli unsurlarda İTOTAM Tahkim Kuralları ve HMK düzenlemelerinde hakem kararında yazılması gerekli unsurlar arasında hakem kararına karşı iptal davası açılabileceği ve süresinin yazılması gerekmektedir. MTK madde 15'e göre hakem kararına karşı ancak iptal davası açılabilmektedir¹⁵⁵. İptal davasında yetkili mahkeme ise davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesi olarak belirlenmiştir. Yargıtay kararlarında da hakem kararına karşı açılacak olan iptal davasında yetkili ve görevli mahkemenin davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesi olduğu ifade edilmiştir¹⁵⁶. Ancak ISTAC Tahkim Kurallarında hakem kararında olması gereken unsurlar arasında böyle bir düzenleme yer almamıştır. Anılan düzenleme eksiktir. Dolayısıyla HMK ve İTOTAM Tahkim Kurallarında olduğu gibi ISTAC Tahkim Kurallarında da ilgili madde hükmüne hakem kararına karşı iptal davasının açılabileceği ve bunun süresi eklenmelidir.

2.5.4. Hakem Kararında Hataların Düzeltilmesi, Tamamlanması veya Yorumlanması

Hakem tarafından tahkim yargılamasını neticelendiren usul işleminin nihai hakem kararı olduğunu ifade etmiş idik. Hakem, nihai kararı verdikten sonra kendiliğinden bunu düzeltebilir, yorumlayabilir veya tamamlayabilir. Taraflar da hakem kararının düzeltilmesi için talepte bulunabilmektedir¹⁵⁷. Türk Hukukundaki tahkim düzenlemesine göre de verilmiş hakem kararının düzeltilmesi mümkündür. HMK'nın 437. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde tarafların nihai hakem kararının

---

¹⁵⁵ Bayata Canyaş, Aslı, UNCITRAL Model Kanunu Temelinde Uluslararası Ticari Hakem Kararlarına Karşı Başvuru Yolu, Ankara, 2016, s. 16; Kalpsüz, Tahkim, s. 121; Tuna, Ekin, Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda İptal Davası, Ankara, 2016, s. 51; Akıncı, Ziya, "Milletlerarası Tahkim ve İptal Davası." ICC Türkiye XI. Milletlerarası Tahkim Semineri, Ankara, Nisan 2014, s. 25; Pekcanitez, Hakan, "Tahkim Usulü ile İlgili İptal Sebepleri." ICC Türkiye XI. Milletlerarası Tahkim Semineri, Ankara, Nisan 2014, s. 85.

¹⁵⁶ Ekşi, 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'na İlişkin Yargıtay Kararları, s. 74.

¹⁵⁷ Yeşilirmak, ICC Tahkim, s. 120; Özbay, İbrahim/ Murat, Erdem. "Hakem Kararlarının Tavzihi, Düzeltilmesi ve Tamamlanması (HMK m. 437)." Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (Aralık, 2013): 47.

kendilerine bildirilmesinden itibaren iki haftalık süre içinde karşı tarafa da haber vermek şartıyla hakem veya hakem kuruluna başvurarak söz konusu kararın maddi hataların düzeltilmesi veya kararın yorumlanması talebinde bulabileceği hüküm altına alınmıştır. Yine aynı maddenin 3. fıkradaki hükmünde ayrıca hakem veya hakem kurulunun karardaki maddi hataları karar tarihinden itibaren iki hafta içinde kendiliğinden düzeltebileceği de düzenlenmiştir.

İTOTAM Tahkim Kuralları ve İSTAC Tahkim Kurallarında da tıpkı HMK düzenlemesinde olduğu gibi nihai hakem kararının düzeltilmesine imkân veren kurallar vardır. İSTAC Tahkim Kurallarında hakemin nihai hakem kararını kendiliğinden düzeltebilmesi için belirlenen süre 30 gün iken HMK (madde 437/3) ve İTOTAM Kurallarında (madde 39/1) bu süre iki hafta ve 15 gün olarak belirlenmiştir.

İTOTAM Tahkim Kuralları madde 39 fıkra 4 hükmünde taraflardan her birinin karşı tarafa bilgi vermek şartıyla yargılama esnasında ileri sürülmüş fakat nihai hakem kararında bahsedilmemiş hususların karara eklenmesi talebinde bulunabilir. Bu hüküm şu şekildedir¹⁵⁸:

Taraflardan her biri, hakem kararının kendilerine bildirilmesinden itibaren 30 gün içinde, karşı tarafa da bilgi vermek kaydıyla, yargılama sırasında ileri sürülmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konularda tamamlayıcı hakem kararı verilmesini isteyebilir. Hakem veya hakem kurulu, talebi haklı bulursa, tamamlayıcı hakem kararını bir ay içinde verir. Bu süre hakem veya hakem kurulunca gerekirse en fazla bir ay uzatılabilir.

Benzer hüküm HMK ve İSTAC Tahkim Kurallarında da düzenlenmiştir. Ayrıca düzeltme, yorumlama ve tamamlama kararları nihai hakem kararının bir parçası olarak hüküm ifade etmektedir.

Milletlerarası tahkim kurumları kurallarında da benzer düzenlemelerle nihai hakem kararının düzeltilmesi, yorumlanması ve tamamlanması mümkündür. Örneğin, İsviçre

---

¹⁵⁸ <https://www.itotam.com/Dosyalar/2018/ITOTAM%20Tahkim%20Kurallari-%202017.pdf>. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

Odaları Tahkim Kurumu Kuralları madde 35 fıkra 1 nihai hakem kararının yorumlanmasını hüküm altına almıştır. Hüküm şöyledir¹⁵⁹:

Kararın alınmasının ardından otuz gün içerisinde, bir taraf Sekretarya'ya ve diğer taraflara bildirimde bulunarak, hakem heyetinden kararın yorumlanmasını talep edebilir. Hakem heyeti, diğer tarafların bu talebe ilişkin görüşlerini sunması için, kural olarak otuz günü geçmeyecek şekilde, bir süre sınırı belirleyebilir.

İlgili maddenin ikinci fıkrasında ise yorum kararının kırk beş gün içinde yazılı olarak verileceği ifade edilmektedir. Gerekli görüldüğü takdirde bu süre uzatılabilmektedir. İsviçre Odaları Tahkim Kurumu Kuralları madde 36 fıkra 1 hükmünde ise nihai hakem kararının alınmasından sonra 30 gün içinde Sekretaryaya ve diğer tarafa da bildirimde bulunmak kaydıyla karardaki maddi hataların giderilmesine ilişkin talepte bulunulabileceği düzenlenmiştir.

2.5.5. Hakem Kararının İcra Edilebilirliği

Tahkim yargılaması, taraflar arasında çıkan uyuşmazlıkların devlet yargısından bağımsız olarak çözüme kavuşturulduğu bir yargılama yöntemidir.¹⁶⁰ Her ne kadar tahkim yargılamasını devlet yargısından ayrı tutsak da sonuç itibariyle milletlerarası tahkim kurumlarında çözüme kavuşturulup karara bağlanan uyuşmazlıkların tarafları bu kararı kendi ülkelerindeki hukuk sistemlerinde kullanıp lehlerine olan hususlardan yararlanmak isteyeceklerdir. Böyle bir durumda hakem veya hakem kurulu kararının tanınması ve tenfizi söz konusu olacaktır. Temel olarak Türk hukukuna göre, yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanununun (MÖHUK) 60 ila 63. maddeleri arasında düzenlenmiştir¹⁶¹.

Her şeyden önce bir hakem kararının tanınıp tenfiz edilebilmesi için gerekli olan başlıca unsur söz konusu hakem kararının nihai bir karar olup kesinleşmiş olması ve

¹⁵⁹

https://www.swissarbitration.org/files/50/Swiss%20Rules%202019/Swiss%20Rules%20of%20International%20Arbitration%202012_2019%20English-Turkish%20revis....pdf. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

¹⁶⁰ Aygül, Musa. Milletlerarası Ticarî Tahkimde Tahkim Usulüne Uygulanacak Hukuk ve Deliller. Ankara, 2014. S. 14.

¹⁶¹ Güvenalp, Ferda Nur. Milletlerarası Tahkimde İddia ve Savunma Hakkının İhlali. İstanbul, 2018. s. 119; Şit, Banu, Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, Ankara, 2005, s. 101.

taraflar bakımından icra edilebilir olması gerekmektedir¹⁶². Milletlerarası tahkim yargılaması ve sonucunda ulaşılan kararın diğer devletlerde tanınıp tenfiz edilebilmesi için 1958 yılında Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında New York Sözleşmesi (“New York Sözleşmesi”) imzalanmıştır¹⁶³. Türkiye’nin de dâhil olduğu pek çok devletin imzalamış olduğu bu milletlerarası anlaşma sayesinde milletlerarası tahkim kurumlarının tahkim yargılamalarıyla elde edilen kararlar tarafların talebi üzerine 1958 New York Sözleşmesine taraf olan devletlerde tanınıp tenfiz edilebilecektir. New York Sözleşmesi taraf ülkeler için öncelikli uygulama alanına sahiptir. Yani MÖHUK’a göre de öncelikle uygulanır. New York Sözleşmesine göre ise hakem kararının icrası için kesinleşmesi aranmaz bağlayıcı olması yeterlidir.

Ekşi’nin de ifade ettiği gibi, hakem kararlarının tanınması ve tenfiz edilmesiyle birlikte o karar Türkiye ‘de kesin hüküm olarak işlem görebilir, kesin delil olarak kullanılabilir ve icra edilebilir hale gelir¹⁶⁴. Fakat üçüncü özellik sadece hakem kararında icra edilebilir bir husus olduğu takdirde işlerlik kazanır. Aksi takdirde hakem kararının tanınması ile birlikte ilk iki durum söz konusu olur.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulandığı uyuşmazlıkların çözümü neticesinde ortaya çıkan hakem kararları da tahkim yargılamaları sonucunda elde edilen kararlarla aynı nitelikte olup nihai hakem kararı olarak nitelendirilmektedir. Hızlandırılmış tahkim usulüne göre çözümlenmiş tahkim yargılamasının sonucunda verilen nihai hakem kararının Türkiye’de tanınıp tenfiz edilebilmesi için öncelikle kararın özel hukuka ilişkin bir yargılama neticesinde verilmiş olması gerekir¹⁶⁵. İlave olarak; nihai hakem kararının kesinleşmiş, icra edilebilir ve taraflar bakımından bağlayıcı olması gerekmektedir¹⁶⁶. Bu sebeple küçük hukuk uyuşmazlıklarının çözümünde kullanılan tahkim kurallarına tâbi bir uyuşmazlığın çözümü neticesinde

¹⁶² Nomer/ Ekşi/ Öztekin Gelgel, Milletlerarası Tahkim Hukuku, s. 85.

¹⁶³ Erdem, Tahkim Anlaşması, s. 51;

Erdoğan, Feyiz, Uluslararası Hukuk ve Tahkim, Ankara, 2004, s. 105; Kaplan, Yavuz, Milletlerarası Tahkimde Usule Aykırılık, Ankara, 2002, s. 61; Turhan, Turgut/ Erten, Rifat/ Sirmen, K. Sedat/ Bayraktaroğlu, Gülüm, Ticari Tahkimi Düzenleyen Temel Metinler (İç Tahkim ve Milletlerarası Tahkim), Ankara, 2002, s. 189.

¹⁶⁴ Ekşi, ICC Hakem Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi, s. 55.

¹⁶⁵ Güven, Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, s. 32.

¹⁶⁶ Kalpsüz, Turgut. “Hakem Kararlarının İcrası.” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 25. cilt, no. 2, 2009, s.15.

elde edilen nihai hakem kararı da Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında 1958 New York Sözleşmesine taraf ülkelerde tanınıp tenfiz edilebilmektedir¹⁶⁷.

İcra kabiliyeti olan, kesinleşmiş olup tarafları bağlayıcı nitelik taşıyan ve özel hukuka ilişkin bir uyuşmazlığın çözümü neticesinde verilen yabancı nihai hakem kararlarının Türkiye’de tanınması ve tenfiz edilmesinde yetkili mahkeme MÖHUK madde 60 fıkra 2’de düzenlenmiştir¹⁶⁸. Hüküm şöyledir:

“(2) Yabancı hakem kararlarının tenfizi, tarafların yazılı olarak kararlaştırdıkları yer asliye mahkemesinden dilekçeyle istenir. Taraflar arasında böyle bir anlaşma olmadığı takdirde, aleyhine karar verilen tarafın Türkiye’deki yerleşim yeri, yoksa sâkin olduğu, bu da yoksa icraya konu teşkil edebilecek malların bulunduğu yer mahkemesi yetkili sayılır.”

Yabancı hakem kararının tenfizi amacıyla tarafların aralarında kararlaştırdıkları yer asliye mahkemesine başvururken ibraz edilmesi gereken dilekçelerin neler olduğu yine MÖHUK madde 61 fıkra 1 hükmünde açıklanmıştır. Madde hükmü şöyledir:

“(1) Yabancı bir hakem kararının tenfizini isteyen taraf, dilekçesine aşağıda yazılı belgeleri, karşı tarafın sayısı kadar örnekleriyle birlikte ekler:

- a) Tahkim sözleşmesi veya şartının, aslı yahut usulüne göre onanmış örneği.
- b) Hakem kararının usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış aslı veya usulüne göre onanmış örneği.
- c) (a) ve (b) bentlerinde sayılan belgelerin tercüme edilmiş ve usulen onanmış örnekleri.”

Milletlerarası tahkim kurumlarının tahkim yargılamaları sonucunda hakemler tarafından verilen kararlarının icra edilebilirliği hususunda teknolojinin kullanımı da etkili olmaya başlamıştır.

---

¹⁶⁷ Yang, Fan. “Pro-Arbitration Approaches to Arbitral Procedures” in. Foreign-Related Arbitration in China: Commentary and Cases, Cambridge: Cambridge University Press. 2016, s. 254.

¹⁶⁸ Kalpsüz, Tahkim, s. 16.

Şöyle ki, Pitkowitz'in ifade ettiği üzere, uyuşmazlığın çevrimiçi olarak çözümlendiği ve yine çevrimiçi ortamda kararın açıklanarak hakemlerin elektronik imzalarıyla birlikte taraflara tefhim olunan kararların icra edilebilirliği tartışma konusu olmuştur. Hakem kararının icra edilebilir olması için karar üzerinde hakemin imzasının olması gerekir. Aslına bakıldığında zaman bu şart, güncel gelişmeler göz önünde bulundurulursa, hakemlerin elektronik imza yöntemini kullanmalarıyla birlikte sağlanmış olacaktır. Fakat söz konusu elektronik imzalı hakem kararının geçerliliği ve tenfiz edilebilirliği tenfiz talebinde bulunulacak devlet hukukuna bağlıdır¹⁶⁹.

Eğer tenfiz talebinde bulunulacak devlet hukukuna göre hakem kararında yer alan elektronik imza o kararın geçerlilik şartı olan imza olarak düzenlenmemişse, böyle bir durumda bahis konusu hakem kararı tanıma ve tenfiz edilemeyecektir. Milletlerarası Tahkim Kanunu (MTK) madde 4 hükmü imzanın mahiyetini açıklamaktadır. Maddeye göre imza elle veya elektronik imza şeklinde kullanılabilir¹⁷⁰. Dolayısıyla tanıma tenfiz talebinde bulunulan ülke Türkiye olması halinde elektronik imzalı kararlar bu bağlamda başkaca bir aykırılık olmadığı takdirde tanıma ve tenfiz edilebilecektir.

2.6. Hızlandırılmış Tahkim Usulü ile HMK'da Mahkemeler için Yer Alan Basit Yargılama Usulünün Karşılaştırılması

Türk Hukuk sisteminde mahkeme yargısında çözüme kavuşturulan uyuşmazlıklara uygulanan yöntemler iki çeşittir. Bunlardan birincisi yazılı yargılama, ikinci ise basit yargılama usulüdür¹⁷¹. Mahkeme yargısında uyuşmazlığa uygulanacak yargılama usulünün seçiminde temel olarak söz konusu uyuşmazlığın niteliğine göre yapılacak vasıflandırma neticesinde belirlenmektedir. Bu vasıflandırmayı yaparken HMK'nın ilgili maddeleri yol gösterici olacaktır.

---

¹⁶⁹ Pitkowitz, Nikolaus / Fremuth-Wolf, Alice/ Radschek, Anna Katharina, "Chapter V: The Vienna Innovation Propositions, The Vienna Innovation Propositions: Venturing into New Fields and New Ways of Arbitration – Revisiting Traditional Ways of Arbitration", Austrian Yearbook on International Arbitration 2019, Austrian Yearbook on International Arbitration, Volume 2019 (Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung 2019), s. 6.

¹⁷⁰ Küçükkaya, Hande Gül, "Kanada ve Türk Hukukunda Milletlerarası Tahkime İlişkin Bazı Hükümlerin Mukayeseli İncelenmesi=(A Comparative Research on Some International Arbitration Provisions Of Canadian And Turkish Law)." İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 73, (2016), s. 259.

¹⁷¹ Atalı, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku. İstanbul, 2017, s. 2089.

HMK sistematğine göre mahkeme yargılamasında kural olarak yazılı yargılama usulü kullanılmaktadır. Başka bir ifadeyle, HMK’da özel olarak hüküm altına alınmış bir düzenleme olmadığı müddetçe kural olarak yargılamalar yazılı yargılama usulüne yapılmaktadır. Örneğin, HMK sulh hukuk mahkemelerinde uygulanacak usul kuralları bakımından özel bir düzenleme yapmış olup madde 316 fıkra 1 bent (a)’ya göre söz konusu mahkemelerde çözüme kavuşturulacak uyuşmazlıklara basit yargılama usulü kuralları uygulanacaktır. Atalı’nın da ifade ettiği üzere Türk Hukuk sisteminde kural olarak yazılı yargılama geçerlidir¹⁷². Sulh hukuk mahkemelerinde uygulanacak olan basit yargılama usulü için özel hükmün gerekli olduğunu belirttiğimiz örnekte olduğu gibi özel bir düzenleme olmadığı sürece yazılı yargılama usulü kurallarının kullanılması için ayrıca bir hükme ihtiyaç yoktur. HMK’nın 316. maddesinde hangi dava ve işlerde basit yargılama usulü kurallarının kullanılacağı şekilde hüküm altına alınmıştır:

“(1) Basit yargılama usulü, kanunlarda açıkça belirtilenler dışında, aşağıdaki durumlarda uygulanır:

- a) Sulh hukuk mahkemelerinin görevine giren dava ve işler.
- b) Doğrudan dosya üzerinden karar vermek konusunda kanunun mahkemeye takdir hakkı tanıdığı dava ve işler.
- c) İhtiyati tedbir, ihtiyati haciz, delil tespiti gibi geçici hukuki koruma talepleri ile deniz raporlarının alınması, dispeççi atanması talepleri ve bunlara karşı yapılacak olan itirazlar.
- ç) Her çeşit nafaka davaları ile velayet ve vesayete ilişkin dava ve işler.
- d) Hizmet ilişkisinden doğan davalar.
- e) Konkordato ve sermaye şirketleri veya kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılmasına ilişkin açılacak davalar.
- f) Tahkim hükümlerine göre, mahkemenin görev alanına giren dava ve işler.
- g) Diğer kanunlarda yer alan ve yazılı yargılama usulü dışındaki yargılama usullerinin uygulanacağı belirtilen dava ve işler.”

HMK basit yargılama usulü kurallarını düzenlerken uygulama alanını sınırlı sayıda tutmuştur. Ayrıca basit yargılama usulü kurallarının uygulama alanını uyuşmazlık

---

¹⁷² Atalı, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, s. 2090.

konusuna göre belirlemiştir. Örneğin hizmet ilişkisinden doğan davalar basit yargılama usulü kurallarına göre çözümlenecektir.

Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulama alanı ise konudan bağımsız kural olarak uyuşmazlık miktarına göre belirlenmektedir. 2.2 bölümünde ifade ettiğimiz üzere milletlerarası tahkim kurumlarının çoğu hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulama alanı bulabilmesi için kural uyuşmazlık miktarının kurallarda belirlenen üst sınırı geçmemiş olmasını aramaktadırlar.

HMK madde 317 fıkra 2'ye göre davalının cevap dilekçesini sunması için dava dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren iki haftalık süre düzenlenmiştir. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre de cevap dilekçesi için belirlenen süre 15 gündür. ISTAC Seri Tahkim Kuralları madde 2 fıkra 2'de cevap dilekçesi için belirlenen süre 15 gündür.

HMK'da düzenlenen basit yargılama usulü kurallarının 319. maddesine göre bu kurallara tâbi bir uyuşmazlık çözümünde cevap dilekçesi mahkemeye sunulduktan sonra iddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı başlamaktadır. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre ise bu husus farklı şekilde ele alınmıştır. Tahkimde küçük hukuk uyuşmazlıklarının çözümünde kullanılan kurallarda taraflar talep (dava) dilekçesi ve talebe cevap dilekçesi haricinde dilekçe verilmesine izin verilmez. İTOTAM Küçük Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Tahkim Kuralları 6. maddesinde tarafların yalnızca talep ve cevap dilekçeleri verebilecekleri düzenlenmiş olup son fıkrada ise anılan dilekçeler haricinde başka bir dilekçe veremeyecekleri hüküm altına alınmıştır. Hem basit yargılama usulünün uygulandığı uyuşmazlıklarda hem de hızlandırılmış tahkim usulüne göre yapılan yargılamalarda tek dilekçe sunumu esastır¹⁷³.

Basit yargılama usulünde de hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında olduğu gibi kural olarak duruşmasız yargılama yapılır. Ancak tahkimin temel ilkeleri arasında olan irade serbestisine göre tarafların talebi üzerine duruşmalı yargılama yapılabilir. Basit yargılama usulüne göre ise tarafların böyle bir talepte bulunma hakkı olmayıp

---

¹⁷³ Bkz. bölüm 2.4.1.2 Dilekçelerde Bulunması Gerekli Unsurlar

mahkeme halin şartlarına göre yargılamanın duruşmalı yapıp yapılmayacağına karar verecektir.

HMK'nın Hüküm başlıklı 321. maddesinin 2. fıkrasında yargılamanın sonunda verilecek nihai kararın hangi süreler içinde taraflara tebliğ edileceği hüküm altına alınmıştır. Madde hükmü şu şekildedir:

“(2) Kararın tefhimi, mahkemece hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanması ile gerçekleşir. Ancak zorunlu hâllerde, hâkim bu durumun sebebini de tutanağa geçirmek suretiyle, sadece hüküm özetini tutanağa yazdırarak kararı tefhim edebilir. Bu durumda gerekçeli kararın en geç bir ay içinde yazılarak tebliğe çıkartılması gerekir.”

Hızlandırılmış tahkim usulünde ise genellikle 3 ila 6 ay arasında nihai karar verilmektedir. Bu sebeple hızlandırılmış tahkim usulü kurallarına göre çözümlenen uyuşmazlıklar basit yargılama usulünün uygulandığı mahkeme yargılamalarından daha hızlı neticelenmektedir.

BÖLÜM III

SONUÇ

Milletlerarası tahkim yargılamasında hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının ortaya çıkma sebebi, ticari hayatın gelişmesiyle birlikte uyuşmazlık taraflarının sonuca daha çabuk ve daha az masraflı bir şekilde ulaşmak istemeleri olarak gösterilebilir. Tahkim yargılamasının tarihi gelişimini de göz önünde bulunduracak olursak, devlet yargısından bağımsız bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tahkim, varoluş sebeplerinden birisi de devlet yargısından daha kısa sürede uyuşmazlıkları çözümlemesidir. Fakat yine ticari ve ekonomik gelişmelerin tarihi sürecinde tahkimden daha hızlı ve az masraflı bir uyuşmazlık çözüm yöntemi ihtiyacı hâsıl olmuştur. ICC Tahkim Kurumu başta ve öncü olmak üzere pek çok milletlerarası tahkim kurumu genel kurallarının yanında veya genel kurallarının içine ekleme yapmak suretiyle oluşturmuş oldukları hızlandırılmış tahkim usulü kurallarıyla daha hızlı ve masraf tasarrufu sağlayan bir yargılama usulü geliştirmişlerdir.

Küçük hukuk uyuşmazlıklarının çözümünde kullanılan tahkim kurallarının temel amaçları arasında yargılama süresini kısaltmak ve yargılama masraflarında tasarruf sağlamak vardır. İşin özüne bakıldığı zaman, herhangi bir uyuşmazlık çözümünde, herhangi bir milletlerarası tahkim kurumu hızlandırılmış tahkim kurallarının kullanılmasıyla birlikte yine söz konusu kurallardaki süre sınırlandırıcı düzenlemeler yargılama süresinin kısalmasını sağlayacaktır. Kısa sürede nihai kararı verilen uyuşmazlığın bu sebeple gerek idari gerekse de taraf masrafları tahkim yargılamasına kıyasla daha az olacaktır.

Hâlihazırda milletlerarası tahkim kurumlarının çoğundaki düzenlemelere göre hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulama alanı bulabilmesi için çeşitli maddi üst sınırlar belirlenmiştir. Taraflar arasındaki uyuşmazlık konusu miktarların toplamı, her milletlerarası tahkim kurumunun kendi düzenlemelerinde farklılık gösterse de, belirli bir sınırın altında olması gerekir ki böyle bir durumda hızlandırılmış usul

uygulansın. Fakat bu çalışmada ifade ettiğimiz gibi, her ne kadar milletlerarası tahkim kurumlarının pek çoğunda böyle bir üst sınır düzenlenmiş olsa da yine tahkim kurumları kurallarında irade serbestisi ilkesinden de taviz vermemektedir. Çünkü tahkim yargılamasının temel ilkelerinden birisi olan irade serbestisi bir anlamda tahkim müessesesinin varlık sebepleri arasındadır. Bu ilkeye göre taraflar aralarında imzalamış oldukları sözleşmeye eklemiş oldukları hükümlerle uyuşmazlık miktarının kurallarda belirlenen üst sınırı aşmış olması halinde dahi yargılamada seri tahkim kurallarının kullanılmasını kararlaştırabilirler.

Esnek bir yargılamayı tercih etmek isteyen uyuşmazlık tarafları, irade serbestisi ilkesi rolünün çok önemli olduğu tahkim yöntemini tercih etmektedir. Dolayısıyla hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının en temel amaçları arasında hız ve masraf tasarrufu olsa da, yine de bir tahkim yargılaması olması hasebiyle hızlandırılmış tahkim kurallarında da irade serbestisinin rolü yadsınamaz.

Kural olarak tek hakemin yürüteceği yargılamalarda yine tarafların aralarındaki anlaşmasına bağlı kalınmak suretiyle üç hakemden oluşan kurullar da uyuşmazlık çözümünde yetkilendirilebilir. Hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında düzenlenen tek hakemli yargılama yönteminin amacı, uyuşmazlığın kısa sürede çözümlenmesinin yanında aynı zamanda hakem ücretlerinde de tasarruf sağlayarak yargılamanın daha az masraflı bir biçimde neticelenmesini sağlamaktır. Kural olarak tek hakemin yetkilendirildiği uyuşmazlıklarda yargılama sürecinin sonunda verilecek olan nihai karar için de yine kurallarda bir süre sınırlandırılması söz konusudur. Hakem kural olarak hızlandırılmış tahkim usulü kurallarında hüküm altına alınmış olan süre sınırlandırılmalarına uymakla yükümlüdür.

Çalışmamızın genelinde değinmiş olduğumuz üzere, iç tahkimde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulama alanı bularak yaygınlaşması ile böylece ISTAC'ın da mevcut düzenlemelerine yapılacak olan eklemelerle milletlerarası düzeyde tercih edilebilirliği artırılabilir.

REFERANSLAR

- Akıncı, Ziya, *Milletlerarası Tahkim Sözleşmesi*. İstanbul, 2016.
- Akıncı, Ziya, "Milletlerarası Tahkim ve İptal Davası." *ICC Türkiye XI. Milletlerarası Tahkim Semineri*. Ankara, Nisan 2014.
- Akıncı, Ziya, "Neden İstanbul Tahkim Merkezi? *Why Center for Arbitration in İstanbul?*" *Journal of Yaşar University* 8.Özel (2013): 79-96.
- Akıncı, Ziya, "Hakem Kararları" *ICC Türkiye X. Milletlerarası Tahkim Semineri*. Ankara, Nisan 2012.
- Akıncı, Ziya, *Arbitration Law of Türkiye: Practice and Procedure*. İstanbul, 2011.
- Akıncı, Ziya, *Milletlerarası Ticari Hakem Kararları ve Tenfizi*. Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1994.
- Alangoya, H. Yavuz/ Yıldırım, M. Kamil/ Yıldırım, Nevhis Deren, *Medeni Usul Hukuku Esasları*. İstanbul 2005.
- Alves, Rute, "Fast-Track Arbitration: Back to Basics?", in *Carlos González-Bueno* (editör), *40 under 40 International Arbitration* (2018): 179 – 188.
- Arslan, Mahmut Sait, "Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkim Mahkemesi Uygulamasında Görev Belgesi", Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema, *Medeni Usul Hukuku*. Ankara, 2017.
- Arslan, Ramazan, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Delil Sözleşmesi Konusunda Getirdiği Yenilikler." *Bankacılar Dergisi* Özel (2013): 67-71.
- Aydemir, Fatih, *Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi*. İstanbul, 2017.

Aygül, Musa, *Milletlerarası Ticarî Tahkimde Tahkim Usulüne Uygulanacak Hukuk ve Deliller*. Ankara, 2014.

Bacanlı, Mehmet Rifat, "Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arbuluculuk Merkezi (ISTAC) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi." *Journal of Judgments by the Court of Jurisdictional Disputes/Uyusmazlık Mahkemesi Dergisi* 8 (2016): 75-113.

Bagner, Hans, "Expedited Arbitration Rules: Stockholm and WIPO" *Arbitration International*, Cilt 2, Sayı 13, (Haziran 1997): 193–228.

Balkar Bozkurt, Süheyla, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemlerin Bağımsızlık Yükümlülüğü*. İstanbul, 2016.

Banifatemi, Yas, "Chapter 1: Expedited Proceedings in International Arbitration", in Laurent Lévy and Michael Polkinghorne (editörler), *Expedited Procedures in International Arbitration, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, Kluwer Law International; International Chamber of Commerce (ICC) Sayı 16* (2017): 9 – 33.

Başaran, Halil Rahman, *Uluslararası Tahkim*. İstanbul, 2014.

Bayata Canyaş, Aslı, *UNCITRAL Model Kanunu Temelinde Uluslararası Ticari Hakem Kararlarına Karşı Başvuru Yolu*. Ankara, 2016.

Bazil Oglinda, "Key Criteria in Appointment of Arbitrators in International Arbitration," *Juridical Tribune* 5, no. 2 (Aralık 2015): 124-131.

Benjamin G. Davis/ Odette Lagacé/ (tüm yazarlar), 'When Doctrines Meet - Fast – Track Arbitration and the ICC Experience', *Journal of International Arbitration, Kluwer Law International; Kluwer Law International Cilt 4, Sayı 10* (1993): 69 – 96.

Berger, Klaus Peter, "The Need for Speed in International Arbitration", *Journal of International Arbitration, Kluwer Law International; Kluwer Law International Cilt 5, Sayı 25* (2008): 595 – 612.

- Bican, Buğrahan, "Milletlerarası Ticaret Odası Tahkimi, Görev Belgesi ve Usulü.", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED*, Sayı 19 (2015): 1-21.
- Born, Gary B. "Chapter 15: Procedures in International Arbitration." *In International Commercial Arbitration (2. Bastı), Kluwer Law International* (2014): 2120-2318.
- Bozkurt Yüksel, Armağan, Ebru, *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Tahkim Sistemi*. Ankara, 2010.
- Broichmann, Alice, "Dispute in the Fast Lane: Fast-Track Arbitration in Merger and Acquisition Disputes" *International Arbitration Law Review*, (2018): 143-152.
- Bühler, Michael W. / Heitzmann, Pierre, "The 2017 ICC Expedited Rules: From Softball to Hardball?", *Journal of International Arbitration, Kluwer Law International; Kluwer Law International Cilt 2, Sayı 34* (2017): 121 – 148.
- Chan Leng Sun/ Tan Weiyi, "Making Arbitration Effective: Expedited Procedures, Emergency Arbitrators and Interim Relief," *Contemporary Asia Arbitration Journal* Cilt 6, Sayı, 2, (Kasım 2013): 349-372.
- Dayınlarlı, Kemal, *Uncitral Kurallarına Göre Uzlaşma ve Tahkim*. Ankara 2012.
- Deren Yıldırım, Nevhis, *UNCITRAL Model Kanunu ve Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları, İstanbul*. 2004.
- Ekşi, Nuray, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim*. İstanbul, 2013.
- Ekşi, Nuray, *4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'na İlişkin Yargıtay Kararları*. İstanbul, 2009.
- Ekşi, Nuray, *New York Konvansiyonuna Göre İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tenfizi*. İstanbul, 2009.
- Ekşi, Nuray, "Yargıtay Kararları Işığında Icc Hakem Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi". *Ankara Barosu Dergisi* (2009): s. 54-74.

Erdem, H. Ercüment, *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul, 2017.

Erdem, H. Ercüment, “Tahkim Anlaşması” *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı*. İstanbul, 2017.

Erdoğan, Feyiz, *Uluslararası Hukuk ve Tahkim*. Ankara, 2004.

Erol Ertekin, İzzet Karataş; *Uygulamada İhtiyari Tahkim ve Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizi Tanınması*. Ankara: Yetkin Yayınevi, 1997.

Ertabak, Ünal, *Tahkim Sözleşmesi ile İlgili İhtilaflar*. İstanbul, 2009.

Erten, Rifat, *Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri*. Ankara, 2010.

Ertürk, Begüm, Hande, "Milletlerarası Tahkimde Yeni Gelişmeler: Tahkim Yargılaması Süreci ve Masraflarının Azaltılması". *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19 (2013): 1595-1620.

Esen, Emre, *Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili*. İstanbul, 2008.

Fortese, Fabricio/ Lotta Hemmi. "Procedural fairness and efficiency in international arbitration." *Groningen Journal of International Law* Cilt 3, Sayı, 1 (2015): 110-124.

Friedman, Mark, “Expedited Procedure (BCDR Rules 2017, Art. 6)”, in Nassib Ziadé (editör). *BCDR International Arbitration Review, Kluwer Law International; Kluwer Law International* Sayı 2, Cilt 4 (2017): 261 – 282.

Görgün Şanal/ Kodakoğlu, Mehmet, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku*. Ankara, 2012.

Greenberg, Simon/ Kee, Christopher/ Weeramantry, J. Romesh. “Procedure and evidence”. Chapter in. *International Commercial Arbitration: An Asia-Pacific Perspective, Cambridge: Cambridge University Press*, (2010): 304–378.

Groz, Philipp, “Bölüm 16”, Commentary on the WIPO Arbitration and WIPO Expedited Arbitration Rules, WIPO Arbitration Rules, Article 55 / WIPO Expedited Arbitration Rules, Article 49 [Hearings]', *Manuel Arroyo (bası), Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide (İkinci Bası), KluwerLaw International; Kluwer Law International (2018): 1968 – 1975.*

Güven, Pelin. *Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Güncel Gelişmeler.* İstanbul, 2018.

Güvenalp, Ferda Nur. *Milletlerarası Tahkimde İddia ve Savunma Hakkının İhlali.* İstanbul, 2018.

Hacıbekiroğlu, Ekin, *Milletlerarası Tahkim Hukukunda Deliller ve Delillerin Değerlendirilmesi.* İstanbul, 2012.

Heike Wollgastand, Ignacio de Castro, 'WIPO Arbitration and Mediation Center: New 2014 WIPO Rules; WIPO FRAND Arbitration', *ASA Bulletin, Association Suisse de l'Arbitrage; Kluwer Law International Cilt 2, Sayı 32 (2014): 286 – 296.*

Hosking, James Milton / Walters, Gretta, 'Chapter 3: The ICDR International Arbitration Rules', in *International Arbitration in the United States, Kluwer Law International; Kluwer Law International (2017): 57 84.*

[İstac.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/istac_tahkim_kurallari_v3_TR.pdf](http://istac.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/istac_tahkim_kurallari_v3_TR.pdf). Erişim tarihi: 20.09.2020.

İtotam.com/Dosyalar/2018/ITOTAM%20Tahkim%20Kurallari-%202017.pdf. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

Kalkan, Onur/ Dilek, Balioğlu. "Finans Hukukunda Delil Sözleşmeleri." *Bankacılar Dergisi* 113 (2020): 127-148.

Kalpsüz, Turgut. *Türkiye 'de Milletlerarası Tahkim.* Ankara, 2010.

Kalpsüz, Turgut. “Hakem Kararlarının İcrası.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 25. cilt, no. 2, (2009), s. 5-7.

Kalpsüz, Turgut, "Hakem Kararlarının Milliyeti." *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, (Haziran, 1978): s. 601-633.

Kaplan, Yavuz, *Milletlerarası Tahkimde Usule Aykırılık.* Ankara, 2002.

Karadaş, İzzet. *Ulusal (İç) Tahkim*. Ankara, 2013.

Karademir, Ebru, "Comparative Institutional Arbitration Rules". *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* 32 (2013): 73-104.

Karslı, Abdurrahim. *Medeni Muhakeme Hukuku*. İstanbul, 2012.

Kayalı, Didem, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemlerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı*. Ankara, 2015.

Konuralp, Haluk, *Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı*. Ankara, 1988.

Koral, Rabi, *Türk Devletler Hususi Hukukunda Hakemlik*. İstanbul, 1956.

Kurkela, Matti/ Santtu Turunen, *Due Process in International Commercial Arbitration*. USA: Oxford University Press, 2010.

Kuru, Baki, *Medeni Usul Hukuku*. İstanbul, 2016.

Küçükkaya, Hande Gül, "Kanada ve Türk Hukukunda Milletlerarası Tahkime İlişkin Bazı Hükümlerin Mukayeseli İncelenmesi=(A Comparative Research on Some International Arbitration Provisions Of Canadian And Turkish Law)." *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 73 (2016): 255-267.

Lo, Stefan H. C/ Cheng, Kevin Kwok-yin/ Chui, Wing Hong. *The Hong Kong Legal System*. Cambridge: Cambridge University Press. 2019.

Magnusson, Annette/ Assistant Secretary General. "Fast-Track Arbitration-The Scc Experience." *From a Speech Given at the Introduction to Arbitration Seminar Held in Stockholm* (Haziran, 2001): 13-16.

Moses, Margaret L. "The Arbitral Proceedings". *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*, Cambridge: Cambridge University Press, (2012): 157–188.

Nomer, Ergin, *Devletler Hususi Hukuku*. İstanbul, 2015.

Nomer, Ergin/ Ekşi, Nuray/ Öztekin Gelgel, Günseli, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*. İstanbul, 2013.

Ömeroğlu, Ekin Hacıbekiroğlu, "Milletlerarası Tahkim Hukukunda Görev Belgesi." *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 (2015): 1885-1912.

Özbay, İbrahim/ Korucu, Yavuz, *HMK Çerçevesinde Tahkim*. 2016.

Özbay, İbrahim/ Murat, Erdem. "Hakem Kararlarının Tavzihi, Düzeltilmesi ve Tamamlanması (HMK m. 437)." *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (Aralık, 2013): 45-75.

Özbay, İbrahim; "Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Teşkil Etmesi", *Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan*, İstanbul, 2003, s. 281- 304.

Özturanlı, Beyza, *Devletlerarası Tahkim*, Ankara, 2016.

Pekcanitez, Hakan/ Hülya Taş Korkmaz/ Akkan Mine/ Özekes, Muhammet, *Medeni Usul Hukuku*. İstanbul, 2017.

Pekcanitez, Hakan, *Makaleler (2 Cilt)*. İstanbul, 2016.

Pekcanitez, Hakan, "Tahkim Usulü ile İlgili İptal Sebepleri." *ICC Türkiye XI. Milletlerarası Tahkim Semineri*. Ankara, Nisan 2014.

Pekcanitez, Hakan, *Medeni Usul ve İcra İflas Kanununda Yaklaşık İspat*. Ankara, 2013.

Petek, Ömer Faruk. "Hakem Sözleşmesi uyarınca hakemin hak ve yükümlülükleri." İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Philippe, Mireze, "Are Specific Fast-Track Arbitration Rules Necessary?" *The PCA/Peace Palace Papers*, (2018): 253-284.

Pitkowitz, Nikolaus / Fremuth-Wolf, Alice/ Radschek, Anna Katharina, "Chapter V: The Vienna Innovation Propositions, The Vienna Innovation Propositions: Venturing into New Fields and New Ways of Arbitration – Revisiting Traditional Ways of Arbitration", *Austrian Yearbook on International Arbitration* (2019): s. 515 – 600.

Sarisözen, M. Serhat, *Medeni Usul Hukukunda Hakem Yargılaması*. İstanbul, 2005.

Seraglini, Christophe / Baeten, Patrick, "Bölüm 2", Expedited Rules and the Possibility of Immediate Measures once a Tribunal is Constituted', Laurent Lévy and Michael Polkinghorne (editörler), Expedited Procedures in International Arbitration, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, *Kluwer Law International; International Chamber of Commerce (ICC)* Sayı 16 (2017): 34 – 69.

[Sccinstitute.com/media/178161/expedited_arbitration_rules_17_eng__web.pdf](https://www.sccinstitute.com/media/178161/expedited_arbitration_rules_17_eng__web.pdf).
Erişim Tarihi: 20.09.2020.

Scherer, Matthias, "Acceleration of Arbitration Proceedings – The Swiss Way: The Expedited Procedure under the Swiss Rules of International Arbitration", in Schieds VZ German Arbitration Journal, *Kluwer Law International* Cilt 5, Sayı 3 (2005): 229 – 238.

Silverman, Moses, "The Fast Track Arbitration of the International Chamber of Commerce – The User's Point of View", *Journal of International Arbitration, Kluwer Law International* Cilt 4, Sayı 10 (1993): 113 – 120.

[Swissarbitration.org/files/50/Swiss%20Rules%202019/Swiss%20Rules%20of%20International%20Arbitration%202012_2019%20English-Turkish%20revis....pdf](https://www.swissarbitration.org/files/50/Swiss%20Rules%202019/Swiss%20Rules%20of%20International%20Arbitration%202012_2019%20English-Turkish%20revis....pdf). Erişim Tarihi: 20.09.2020.

Şanlı Cemal/ Esen, Emre/ Ataman-Fıganmeşe, İnci, *Milletlerarası Özel Hukuk*. İstanbul, 2016.

Şengel, Berkant, "Delil Sözleşmesi." *YD*, 3 (1998): 266-284.

Şit, Banu, *Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*. Ankara, 2005.

Tan, Mine, "Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü'nde Tahkim." *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* 23 (2011): 713-750.

Tanrıver, Süha, *Medeni Usûl Hukuku*. Ankara, 2016.

Taşkın, Âlim, *Hakem Sözleşmesi*. Ankara, 2005.

Taşpınar, Sema, *Medeni Yargılama Hukukunda İspat Sözleşmeleri*. Ankara, 2001.

Terzi, Burak. "Summary Dismissal Procedure Within the ICSID Arbitration". *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* 37 (2017): 821-845.

Tok, Ozan, *Medeni Usul Hukukunda Delil Başlangıcı*. Ankara, 2016.

Topuz, Gökçen, *Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat*. Ankara, 2012.

Tosun, Zelal Narçin, *Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi*. Ankara, 2009.

Tschanz, Pierre-Yves, "The Chamber of Commerce and Industry of Geneva's Arbitration Rules and their Expedited Procedure", *Journal of International Arbitration, Kluwer Law International* Cilt 4, Sayı 10 (1993): 51 – 58.

Tuna, Ekin, *Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda İptal Davası*. Ankara, 2016.

Turhan, Turgut/ Erten, Rifat/ Sirmen, K. Sedat/ Bayraktaroğlu Gülüm, *Ticari Tahkimi Düzenleyen Temel Metinler (İç Tahkim ve Milletlerarası Tahkim)*. Ankara, 2002.

Umar, Bilge. "Delil Anlaşmaları." *İÜHFİM*, S (1962): 3-4.

Welser/ Irene/ Christian Klausegger. "Fast Track Arbitration: Just fast or something different?" *Austrian Arbitration Yearbook*, (2009): s. 259-260.

White&Case.2015. “ School of International Arbitration, Quenn Mary University of London, International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration http://www.http://www.arbitration.qmul.ac.uk/media/arbitration/docs/2015_International_Arbitration_Survey.pdf, E.T. 20.09.2020.

Wipo.int/amc/en/arbitration/expedited-rules/index.html. Erişim Tarihi: 20.09.2020.

Yang, Fan. “Pro-Arbitration Approaches to Arbitral Procedures”. *Foreign-Related Arbitration in China: Commentary and Cases*, Cambridge: Cambridge University Press. (2016): 254–256.

Yeşilırmak, Ali, *ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması*. İstanbul 2018.

Yeşilırmak, Ali. “MTK ve HMK'ya göre Tahkim Dosyası ve Hakem Kararlarının Saklanması.” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 133 (2017): 261-268.

Yaşar, Ali/ Özkan, Ömer. "Hakem Kararlarının Hukuki Niteliği: Yabancı, Yerli ve Milletlerarası Hakem Kararları." *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 15:29 (Bahar 2016): 1-22.

Yeşilırmak, Ali. *Türkiye’de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi için Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim; Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul, 2011.

2017 ICC Dispute Resolution Statistics, ICC Dispute Resolution Bulletin, Cilt 2, 2018, s. 51-65.

ÖZGEÇMİŞ

Ad ve Soyad:

Ali Koç

Eğitim:

2013 – 2018 Hukuk Lisans, İstanbul Şehir Üniversitesi, Türkiye

2018 – 2020 Uluslararası ve Mukayeseli Hukuk Yüksek Lisans, İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye

İş Deneyimi:

2019 – 2020 Kollektif Hukuk Bürosu